

UNIVERSITAS

SCIENTIAE
ET
PATRIAE

107

2015

DRAUDZĪGAIS ŠARŽS

No arhīvu materiāliem 4

PĒTĪJUMI, ANALĪZE, VIEDOKĻI

Grammy 2015 balvas laureāts, mūziķis, pedagogs, latvietis, burš.... 5
fil! Kaiva Krastiņa, *daugaviete*
Foto no privātā arhīva

Par augstāko izglītību, studentiem un zinātni 8
saruna ar LU rektoru fil! Indriķi Muižnieku, *patrus*
fil! Kaiva Krastiņa, *daugaviete*,
fil! Sandra Grigorjeva, *gundega*

Divas... 16
fil! Inese Tauriņa, *dzintra*

Citādā Krievija. Tivas republika 22
taut! Zane Treinovska, *daugaviete*
Foto no privātā arhīva

KULTŪRVĒSTURISKS APSKATS

Aizmirstais konvents. Fraternitas Rossica 28
fil! Nikolajs Putiļins, *frater arctus*

Augstākās izglītības sākotne Jelgavā 30
fil! Sandra Grigorjeva, *gundega*

Akadēmisko mūža organizāciju tradīcijas Jelgavā 33
fil! Sandra Grigorjeva, *gundega*

AKADĒMISKĀ GADA LABĀKIE REFERĀTI

Virieša veselība 38
f! Kristiāns Alpe, *frater letticus*

Trīs etīdes par buršu lietām 48
fil! Kristīne Jarinovska, *gundega*

APSKATS

Tikšanās Polijā. B'T!K! 52
fil! Kaiva Krastiņa, *daugaviete*
Foto no rīkotāju arhīva

Teātris un tā spēlēšana 56
taut! Jana Sandberga, *varavīksne*

JUBILĀRI

Talavijai 115 57

Selonijai 135 58

P!K!V!K! 90 60

Fraternitas Academica 90 63

P!K! UN SP!P!K! UZŅĒMTIE

2015. gada pavasara un rudens semestrī 64
Apkopots no korporāciju iesūtītās informācijas
par 2015. gadu

RŪGTS!

Kāzu laiks.... 66
Apkopots no korporāciju iesūtītās informācijas
par 2015. gadu

AKADĒMISKIE SASNIEGUMI

Vakcīnas pret B hepatīta vīrusu meklējumos 68

Tiesību normu laika aspekti tiesiskā un demokrātiskā valstī 69

IN MEMORIAM

Mūžībā aizgājušie studentu un studenšu korporāciju biedri 70
2015. gada pavasara un rudens semestrī
Apkopots no korporāciju iesūtītās informācijas

NĀKAMAJĀ NUMURĀ 79

Foto: BTK rīkotāju arhīvs

Šoreiz par dzīvi un minerālmēsliem. Notikumu kaleidoskops straujajā ikdienā ienes ne vienu vien domu un secinājumu, kas kā bulta izšaujas cauri smadzenēm, aizķer kādu šūnu un pazūd citu notikumu virpulī. Ja varētu par katru no tām uzrakstīt kaut lapu, droši vien būtu jau romāns! Ne tagad, to kādā citā reizē, jo dzīvojam taču 140 zīmju laikmetā, kad neko vairāk nav laika ne uzrakstīt, ne izlasīt.

Man šoreiz gribas padalīties mazliet vairāk zīmju pārdomās par līdztiesību, vienlīdzību un toleranci. Negaidu, ka visi tūlīt metīsies man skaļi aplaudēt un “sajūsmā lauzt krēslus”, taču ceru, ka kāds padomās, kāds izvērtēs savu rīcību, kāds ieraudzīs notikumus no cita skatu punkta.

Ir daudz pazīmju, kas liecina – Latvijā no laika gala ir dzīvojuši sirdsgudri ļaudis, kuri zinājuši līdzsvara nozīmīgo lomu ne vien katra cilvēka dzīvē, bet arī sabiedrībā kopumā.

„Savu laiku dubļus bridu, savu laiku rotājos,” mēs dziedam savās tautas dziesmās. Arī studentu korporācijas dibinot, Dāmas (un te tišuprāt rakstu ar lielo burtu) domāja par līdzvērtību un cieņpilnu līdzāspastāvēšanu. Un šādas līdzvērtīgas, cieņpilnas attiecības iespējamās vien tad, ja abām pusēm ir pietiekama pašcieņa, kas nav jāstutē ar izmisīgiem centieniem „Klusē, sievietē” vai „Es gribu būt kā vecis”. Acīmredzot tieši šī cieņpilnā līdzāspastāvēšana un līdzvērtības sajūta ir ļāvusi Latvijas sabiedrībā savu vietu blakus (un tieši blakus) studentu korporācijām ieņemt 13 studentu korporācijām.

Tas nav tipiski nevienā citā valstī, tāpēc ciņā par sieviešu līdztiesību es aicinātu koncentrēties uz ciņu par līdzvērtību, kas noteikti arī no dāmām prasa daudz vairāk nekā vienkārši „būt tādām pašām kā vīriem”. Tas, manuprāt, ļauj mums ne vien vairāk ieklausīties vienam otrā, bet arī kungiem palikt Kungiem un dāmām palikt Dāmām.

Universitātes redaktore
fil! Kaiva Krastiņa, *daugaviete*

Foto no arhīvu materiāliem

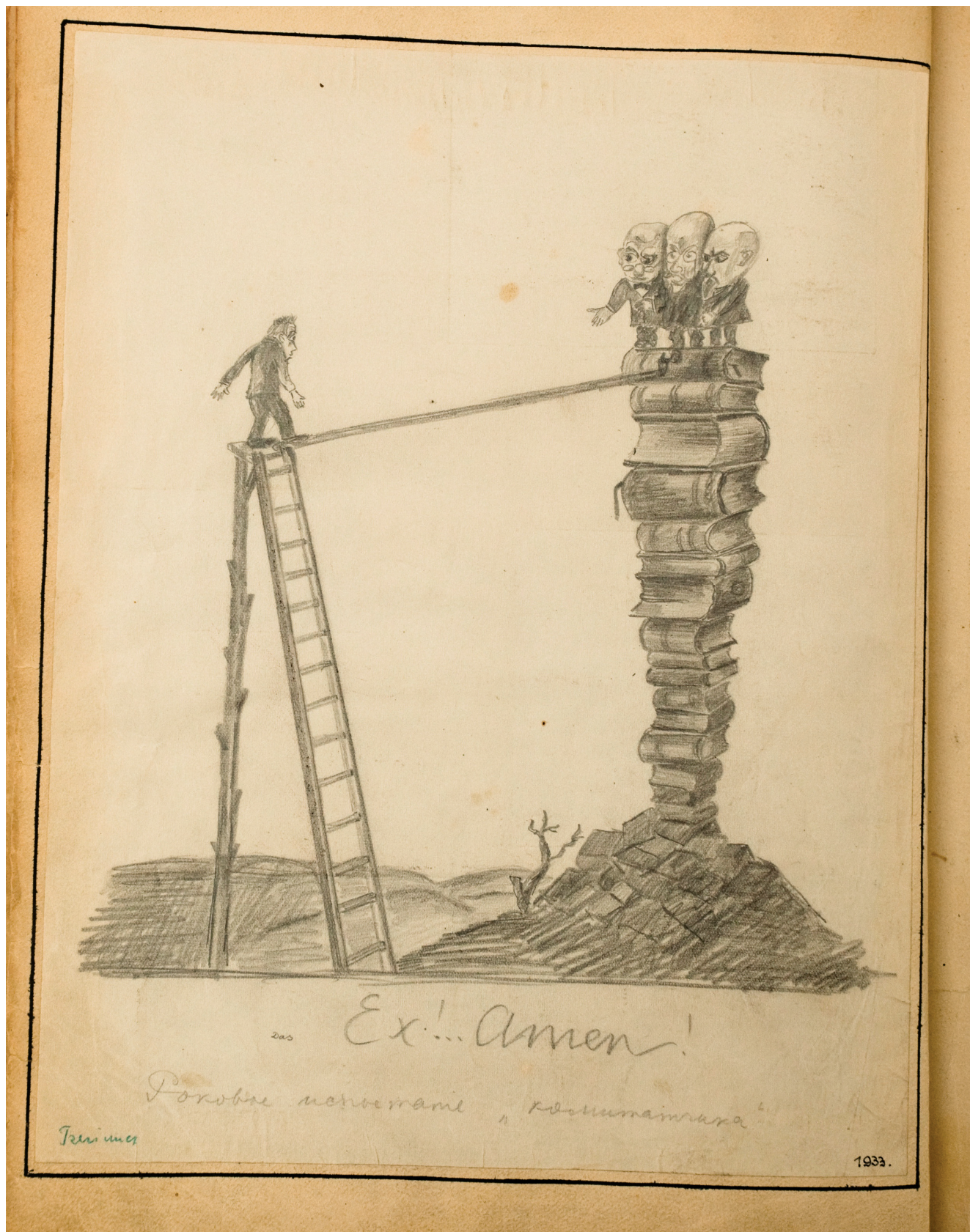

Foto no privātā arhīva

...LATVIETIS UN VIENKĀRŠI BURŠS...

Autors: fil! Kaiva Krastiņa, *daugaviete*

Stāvu Latvijas Mūzikas akadēmijas vestibilā un domāju, kā gan viņu atpazīšu, kad veras durvis un tur jau viņš nāk – stalts vīrs, platiem soļiem un tikpat platu smaidu.

Ar fil! Paulu Berkoldu, *tervetus* norunātā tikšanās diena 2015. gada pavasarī ir saulaina, vēsa un mazliet dubļaina. Kopš 90-to gadu sākuma ik gadu basbaritons Pauls Berkolds ierodas Latvijā un aicina sev pievienoties augsti profesionālus latviešu izcelsmes mūziķus no visas pasaules pasniegt meistarklases jaunažiem Latvijas mūziķiem. 2015.gada GRAMMY balvu kategorijā "Best Classical Compendium" par albumu ar komponista un ģitārista Harija Parča trīsdaļīgā skaņdarba "Plectra&Percussion Dances" ierakstu saņēma arī viens no tā vokālistiem Pauls Berkolds. "Mans nopelns jau tur mazs, es tikai dziedu," saka pasaulē pazīstamais latviešu basbaritons.

Un tāds viņš ir – bez liekas lepnības un augstprātības, ar siltu smaidu un samtainu tembru. Filistrs stāsta par bērnību Sietlā, kur "tolaik bija tik daudz latviešu, ka bērniem nebija daudz izvēles iespēju – bija svētdienas latviešu skola, tautas dejas un viss cits, kas piederas", par nejaušo izvēli mācīties profesionāli mūziku un tālāk par pašsaprotamo lēmumu doties pāri okeānam uz vecāku dzimteni, lai dalītos savās zināšanās.

Un tā mēs runājam – par mūziku, par dzīvi, latviskumu, kopīgo un atšķirīgo abpus okeānam, kas šķir abas Paula dzimtenes.

Jauna profesionāla mūziķa karjeras sākuma ceļš varētu būt gana skarbs. Vai latviskās saknes ir devušas Tev profesionālas priekšrocības?

Es domāju, ka tā tas ir. Es pateikšu, kāpēc. No vienas puses es pabeidzu studijas un uzreiz sāku visur latviešos dziedāt un kļuva diezgan populārs latviešu sabiedrībā. Es nejutu, ka man bija jāizcīnās amerikāņu sabiedrībā tik daudz un līdz ar to, ja es iedomātos dzīvi bez latvietība, es būtu tikai kā viena sliede. Tad es būtu savādāk piestrādājis pie visas tās lietas. Es esmu hibrīds tāda ziņā. Manī ir divas kultūras un ir interesanti, kā tās sanāk kopā – gan ģimenē ikdienā, gan profesionālajā darbā. Tas ir tas, kādēļ mēs esam... jā, interesanti.

Es par šo esmu domāju un tas ir arī viens no iemesliem, kāpēc es atbraucu šeit, sākumā īsti neko nezinot, kā būs. Nolēmu, ja cilvēki atnāks ar zināmu nolūku, es darišu šitā un šito. Tādā veidā Latvijā es esmu Mūzikas akadēmijā, bet esmu atvērts dažādām idejām. Es nācu, tikai lai vērotu, būtu un redzētu, kā iespējas atveras. Un tās ir daudz atvērušās. Esmu ļoti daudz redzējis, ticies ar cilvēkiem vairākās jomās. Piemēram, korporācijā esmu atvēris kādas durvis mazliet, tad akadēmijā un teātros un folkloras vidē Šobrīd esmu iesācis ar mazu folkloras grupiņu un tas atkal ir savādāk, kā mēs atskaņojam mūziku. Es esmu sadraudzējies ar Zani Šmiti¹, viņa ir diezgan pazīstama folkloras mūzikas virzienā. Esmu bijis pie viņas uz stundām, man ir ļoti interesanti, kā viņa strādā, ko viņa dara. Bet, vai tas ir tas latviskums, vai Dārziņš ir tas latviskums? Latvijā arī cīnās par to, kas ir latviskums. Vai senlatviešu mūzika ir īstais latviskums? Vai Latvijas mākslas kultūra ir tas? Skaidras atbildes jau nav, droši vien viss dod tādu zināmu vietu.

¹ Kopš 2008. g. Zane Šmite ir J. Vitola Latvijas Mūzikas akadēmijas tradicionālās dziedāšanas pedagoģe Etnomuzikoloģijas klases studentiem.

Par savu ceļu līdz Kalifornijas Mākslas un mūzikas institūta vokālās katedras vadītāja amatam un Kalifornijas jauno mākslinieku vasaras kursu pedagoga darbam Pauls stāsta ar vārdos jūtamu mīlestību pret darbu, ko dara:

Tā sanāca, ka izturēju atlasi *Andrew Lloyd Webber* mūziklam *Phantom of the Opera* un trupas sastāvā apbraukāju visu Ameriku. Bijām arī Eiropas tūrē. Taču pēc gadiem ilgas nepārtrauktas dzīves ar pābraucieniem un mājām viesnīcā biju noguris, tāpēc piedāvājums strādāt ar topošajiem mūziķiem nāca tieši laikā.

Es savā pieteikumā institūtam runāju par studentu (*master student*) un pasniedzēju attiecībām, kur esam ar to

es tas lietpratējs un tu tas studentīnš. Tā jau ir, bet svarīgi, kā mēs uztveram to dualitāti, vai tiešām es uz tevi skatos no augšas, vai mēģinu studentu pacelt augšā. Nedomāju par sevi nekad, ka es būšu kaut kas, jo es tevi paceļu, to ir svarīgi iegaumēt. Man ļoti dabīgi. Es pusmūžā sāku savu pasniedzēja karjeru, aizgāju atpakaļ skolā. Es bieži mācījos gammas, man bija atkal jāņem teorija. Es pavisam tādā citā kontekstā skatījos uz šo procesu, jo es 15 gadus biju profesionāli dziedājis, bet, lūk, tagad man jāņem un tas jāatkārto. Bet, kad es skatījos uz teoriju ar citām acīm, tas bija daudz interesantāks priekšmets. Tā ir vēlme vienmēr iegūt kaut ko jaunu, vienmēr uzturēt sevi, īpaši šinīs dienās, kad pasaule mainās tādā tempā. Mani bērni zina tādas lietas, ko es nezinu, un nekad nezināšu. Tādi, kas skolu pabeiguši pirms 10 gadiem, zina vairāk kā es. Bieži vien zināmos laukos viņi ir gudrāki, jo tehnoloģijas tik ātri attīstās un, ja skolotāji neturas līdzī, tad viņi mācīs to, ko zināja. Iespējas ir bezgalīgas, mēs esam iegājuši tādos laikos, kur viss tik ātri mainās. Tā pati pedagoģija – arī tā pati par sevi mainās.

Kā saka *career pathways*, kur karjera aizvirza, lai atvērtu plašāku skatu uz citām lietām.

Vari, lūdzu, nedaudz iezīmēt atšķirības jauno mūziķu izglītošanā Amerikā un Latvijā? Kādas ir līdzības, atšķirības? Es domāju, ka caurmērā mūzikas vide Latvijā ir ļoti augstā līmenī. Skatoties, kas notiek Dārziņa skolā, Doma kora skolā, mediņos², tur jauniešiem ir ļoti augsts līmenis. Jauniešiem Amerikā nav tādu skolu, ir tikai privātās skolas. Cilvēks ņem privātās stundas vienam instrumentam, bet tādas teorijas, dziedāšanas un vispusīgas muzikālas izglītības pie mums neeksistē. Protams, pamatskolās ir orķestris kā blakus nodarbība un koris, bet muzikālā izglītība un tas, ko viņi tur dara, ir daudz elementārākā līmenī nekā Latvijā, tā ir tā atšķirība.

Runājot par akadēmiju³, arī šeit gana augstā līmenī ir tehnika, bet es domāju, kas atšķiras mazliet, bet varbūt tas ir tikai procesa mērķis, Latvijā daudz lielāks uzsvars tiek likts uz vecmeistaru darbu apgūšanu. Amerikā ir mazliet savādāka attieksme pret kaut ko jaunu, mēs vairāk pievēršam uzmanību jaunradei un mudinām nebaidīties no jauna. Es meklēju kaut ko jaunu un gribu kaut ko jaunu – tā ir tā centrālā ass. Skolēnam jābūt gribai pašam sevi ievilkt iekšā mūzikā, nevis paļauties uz to, ko pedagogs dos izpildīt. No tā ir jāuzmanās, jo bieži vien skolēni/studenti dara tikai to, ko liek, nevis paši sevi izmēģina.

Tā ir atšķirība. Es domāju, ka pareizi ir jābūt pa druskai no abām pusēm, tur jāatrod līdzsvars – jā, es kā students daru to, jo tas ir mans pienākums, bet no otras puses, ja es gribu, es iemācos ko pavisam jaunu, ko varbūt es nepielietošu, bet tikai tāpēc, lai būtu lielāks

konteksts. Cilvēki šeit ir ļoti darbīgi, viņi ir ļoti strādīgi, bet es gribētu, lai viņi būtu vairāk tādi pašuzņēmīgāki.

Parunāsim mazliet vēl par Tavu latvisko asi. Vai korporācijas ir tās, kas Tev ļāvušas saglabāt latvisko vidi ap sevi, vai vairāk tas, ka Sietlā bija spēcīga latviešu kopiena?

Domāju, ka korporācija bija zināma daļa no tā. Jā. Interesanti, Amerikas latvietība ir savādāka par Latvijas latvietību, no tā viedokļa, ka mēs augām, kad Latvija nebija brīva, bet mums tā bija saglabāšana, mēs darījām visu – mēs gājām uz korporāciju, mēs dejojām tautas dejas, mēs mēģinājām visu darīt un korporācija bija daļa no latviskās dzīves. Protams, korporācijās bija spēcīga nacionālā identitāte un pamati, uz kā tās dibinātas, par ko pastāv. Tās ir ļoti vērtīgas lietas. Bet tā nebija vienīgā, jo galu galā mūsu būšana korporācijā bija vairāk tāda kā atgriešanās vienās un tajās pašās slīdēs. Mēs sanācām ik pa diviem mēnešiem uz vienu Konventu un tad par svarīgāko detaļu kļuva protokola nolasīšana un pieņemšana.

² E.Dārziņa mūzikas vidusskola, Rīgas Doma kora skola, J.Mediņa Rīgas Mūzikas vidusskola

³ Jāzepa Vītola Latvijas Mūzikas akadēmija

Vienlaikus tradīcijas kļuva tik spilgtas, ka nevarēja būt ikdiena. Bet ikdiena pamatā veido sajūtu, un es tos pašus cilvēkus satiku arī diendienā latviešu sabiedrībā, ar kuriem vai kādos sarīkojumos. Ko es redzu korporāciju dzīvē Latvijā, par cik esmu maz pats to pieredzējis, tad šeit korporācijā ir tāda ikdienas dzīve – cilvēki iegriežas C!Q!, viņi rīko visādus pasākumus, kas nav saistīti ar protokolu nolasišanu vai literāro vakaru. Mums tā visa nebija! Mūsu pusē korporācija ir vairāk tiešām tāda vēsturiska, uz tradīcijām orientēta. Otra lieta, ka es Amerikā diemžēl skaitos viens no jaunākajiem filistriem. Tā ir tā starpība, ka vispār dažas korporācijas aug vairāk, bet mums *Tervetia* neaug. Es domāju, ka mūsu pusē neredz īsti jēgu, jo mums tā nav ikdiena un līdz ar to cilvēki mazāk iestājas korporācijā. *Lettonia* ir kādi fuksiši. Mums vairāk korporācijās kā kopās sanāk un tad ir tradicionālie pasākumi, balles. Kopš 60.gadiem daudz vecie ir aizgājuši viņšaulē. Es teiktu, ka korporācija ir bijusi daļa no manis un manas nacionalitātes veidošanas, bet kā ikdiena, es domāju, bija vairāk kori, tautas

dejas, kur varēju piedalīties, un tas nebija tik daudz saistīts ar korporāciju. Vispār tāda latviskā identitāte ir grūti definējama. Jā, es esmu audzis latviešu ģimenē, bet es esmu amerikānis, es dzīvoju Amerikā, dzīvoju amerikāņu dzīvi un latvietība ir tāda blakus dzīve, kur es aizbraucu uz latviešu namu un pavadu laiku. Jā, mana sieva runā latviski, bet mēs ne vienmēr runājam latviski, jo mums bieži vien nākas sarunāties par ikdienišķām lietām. Mani bērni saprot latviski, viņi var runāt, viņi var palikt šeit, ja vēlēties. Dēls ir labs sportists un bija Latvijā ar ASV izlases komandām, spēlēja pret Latvijas klubiem. Viņš varēja saprasties latviski. Visiem trijiem mani bērniem ir tāds latviešu valodas pamats, lai varētu atbraukt uz Latviju, saprasties un dzīvot latviskā vidē.

Tu uzskati, ka tas ir svarīgi uzturēt latviskumu ārpus Latvijas?

Tagad ir savādāk, pēdējos 20 gadus tā lieta ir mainījusies. Daudzi ir atbraukuši un pārvākušies. Citi tikai atbrauc ciemoties, uz viesībām. Tas ir tas, ko es šobrīd mēģinu saprast. Kad esmu ar amerikāņiem, tad mani ir amerikānis. Un ar latviešiem mani atdzīvojas latvietis. Tagad ir tas brīdis, kad es gribu salikt tos abus kaut kādā veidā kopā.

Izdodas?

Jā, tagad, būdams šeit, es sāku domāt, vai tā ir! Vai tagad pēc piecām nedēļām, es jūtos šeit ļoti ērti? Es varētu mierīgi šeit būt, jo man jau veidojas draugu loks, cilvēki nāk klāt, aicina. Ja būtu kārtīgs darbs, studenti ja man būtu, es domāju tādā ziņā es varētu izveidot dzīvi šeit. Bet, ejot mājās man jādodomā, vai šitas ir sauciens (*calling*), vai tas mani sauc, vai tā ir jauka izklaide? Redzēs, kur mani tie ceļi aizies... Man bērni vēl ir skolā, es nevaru uzreiz visu pamest un braukt uz Latviju, vai ņemt viņus līdzi. Un ko mana sieva darīs? Tur ir ļoti daudz jautājumu.

Nav tā vienkārši pārvākties šeit. Tās ir visas lietas, par ko man jādodomā un es pataupīšu atbildes...

Atgriežoties pie latviskuma šoreiz caur mūziku. Mēs sevi dēvējam par dziedātāju tautu, mēs lepojamies ar Dziesmu svētkiem, koru tradīcijām, bet es varu teikt, ka es savu latviskumu un dziesmu garu saņēmu no savas vecmāmiņas, kura sēdēja uz gultas malas, adīja rakstainus cimdus un zeķes, visu laiku dziedāja tautas dziesmas un, lai gan pēdējos dzīves gadus vairs nestaigāja, dancināja pa grīdu kājas. Tagad mēs bieži vien čikstam par vienu vai otru salīdzinošu nieku, bet viņa, būdama pilnībā atkarīga no apkārtējo palīdzības, smaidīja, dziedāja un lustējās. Vai tas nav tas veids, kādā nemanot mēs, mazi būdami, saņemam savas tautas kultūras mantojumu dzīvā veidā?

Tā ir interesanta lieta no mūzikas terapijas viedokļa, kas tagad attīstītās, ka cilvēks var atcerēties daudz vairāk kad viņš dzied, nekā kad tikai runā. Tur ir pētījumu, bet neesmu iedziļinājies tajā. Amerikā mūzikas terapija ļoti attīstās, tas ir pieprasīts tagad, tā ir ļoti augoša mūzikas nozare.

Viss veidojas caur to, ko mēs darām, nevis caur to, ko domājam, vai ko mēs domājam, kas mēs esam! Vai mēs esam latvieši vai nelatvieši, vai amerikāņi, tas principā nav svarīgi, svarīgi ir tikai tas, ko mēs darām un vai mēs izkopjam kaut ko, vai mēs paši dziedam vai paši dejojām, vai nedziedam un nedejojām. Un arī tas ir ok. Nevienam nesaka, ka viens ir slikts un otrs nav slikts. Svarīgi ir, kā mēs izdzīvojam šo dzīvīti, kas mums ir dota, un jādodomā ir par to.

Vai es dziedu tautasdziesmas? Es mājās vispār dziedu ļoti maz. Es esmu izdziedājis uz skatuvēm un, kad es atbraucu mājās, man absolūti negribas atvērt muti. Tur preti ir kāds, kurš tikai gaida, kā tik ārā no darba, lai varētu izpaust sevi citā veidā. Es to daru visu dzīvi. Es negribu kaut ko citu darīt. Bet mani arvien vairāk sāk interesēt folklorā, ikdienas folklorā un kā tas saistās ar ikdienu, vai ar tradīciju, vai kādām grupām, kad nav tās smalkās prasības tik traki kā ārējā, kur pustonīti uz vienu vai otru pusi ir traki. Es no tā vairāk vai mazāk esmu atkāpies tagad. Es gribu nodoties muzicēšanai, kas ir dabīgākā un interesantākā veidā.

Tie, kas iet gaviļēt pa plāvām balsis izkopj..?

Vakar tieši man Zane (*Zane Šmite*) stāstīja, ka esot to iemācījusies, jo savā laikā vasarās vecāki ielikuši busā, aizveduši pie vecvecākiem un tur trīs mēnešus bijis jādzīvo, tad lika busā un veda atpakaļ. Tur tad viņa katru rītu ē-o un ē-o... Tas man ir kas jauns, tas ir mans trešais posms. Pirmais bija klasiskā dziedāšana. Tā laika gaitā esmu nonācis līdz trešajam posmam. Un varbūt šis ir tas, kas savieno manu profesionālo darbu ar privāto, ar manu latvietību. Un ar to es kaut ko varu izveidot arī savā institūtā, savā darbā. Es vēl nezinu, kā lietas virzīsies, tas nav līdz galam izdomāts, bet doma kaut kur manā galvā ir. Varbūt es tik tiešām šajā virzienā varu savienot visu to kopā.

SKOLĒNAM JĀBŪT GRIBAI PAŠAM SEVI IEVILKT IEKŠĀ MŪZIKĀ.

PAR AUGSTĀKO IZGLĪTĪBU, STUDENTIEM UN ZINĀTNI

fil! Kaiva Krastiņa, *daugaviete*, fil! Sandra Grigorjeva, *gundega*
Foto: Toms Grīnbergs

Saruna ar LU rektoru fil! Dr. hab. biol. Indriķi Muižnieku, *patrus*, viņa kabinetā ir rāma un mierīga, tomēr profesors nevar noslēpt savu dzirkstošo humoru.

Ko nozīmē cilvēkam, kura interešu fokusā ir vienā zinātnes joma, vadīt Universitāti, kas ir pārstāvēta ar tik daudziem zinātnes virzieniem?

Jau diezgan ilgu laiku esmu darbojies Latvijas Universitātes vadības līmenī, būdams zinātņu prorektors, līdz ar to universitātes daudzpusība man nav sveša. Tas jau ir arī universitātes spēks, ka te daudzveidīgās jomas sastopas un līdz ar to mēs varam skatīties uz lietām un parādībām ne tikai katrs savas jomas izpratnē, bet arī visas šīs mijiedarbības, problēmas, tēmas izpratnē. Jebkuru lietu mēs mēģinām izprast plašākā kontekstā - vai tas ir mežs, vai ūdens, vai

sabiedrība. Tas jau nav tikai biologa vai ķīmiķa, vai sociālā darbinieka uzdevums, tas ir darbs, kurā ir nepieciešamas gan vienas, gan otras prasmes, gan visa mijiedarbība. Tāpat kā sen zināmais stāsts par ziloni, kuru var taustīt, un tas katram, atkarībā no tā, ko tausta un kur tausta, var likties ļoti dažāds, bet būtībā ir viens kopīgs, dzīvs organisms. Ar universitāti ir tāpat.

Kā zinātniekam Jums nepieciešamas laiks, ko veltīt zinātniskajam darbam, cik lielas iespējas Jums šobrīd ir realizēt sevi zinātnē?

Šobrīd ir tiešām grūts periods, bet es ceru, ka tas mainīsies. Mēs tuvākajā laikā jaunā veidā sakārtosim universitātes pārvaldību un iekustināsim nākamo sešu gadu projektus. Pēc tam administratīvais darbs kļūs regulārs, paredzams. Tad, domāju, būs arī vairāk laika nodarboties tieši ar savu

CV

AKADĒMISKIE NOSAUKUMI UN ZINĀTNISKIE GRĀDI

1988.g. - vecākais zinātniskais līdzstrādnieks (PSRS AAK)
 1997. g. - Dr. hab. biol. grāds par darbu kopu "Dažu imūnmodulatoru mikrobioloģiskās sintēzes izpēte"
 1998. g. - LZA korespondētājloceklis
 2000. g. - LZA akadēmiķis

Darba gaitas Indriķi Muižnieku vedušas pa Latvijas Universitātes gaiteniem – sākot no Augu attīstības fizioloģijas laboratorijas zinātniskā līdzstrādnieka, Augu fizioloģijas un mikrobioloģijas katedras vadītāja, Bioloģijas fakultātes dekāna un LU zinātņu prorektora amatiem līdz LU rektora pienākumiem no 2015. gada.

Viņa zinātniskās intereses saistītas ar Rekombinantu mikroorganismu ģenētiku un fizioloģiju, DNS topoloģijas lomu gēnu aktivitātes regulēšanā, augstskolu darba vadību.

KOPĒJAIS PUBLIKĀCIJU SKAITS:

>140, tostarp 50 raksti, 12 autorapliecības,
 7 LR patenti, 15 metodiskie līdzekļi un populārzinātniskie raksti.

Vadīti vairāki akadēmiskie kursi gan bakalaura, gan maģistra programmās, kā arī laikā no 2008. līdz 2014. gadam vadīti seši doktora darbi, 14 maģistra un 11 bakalaura darbi.

LU rektoram ir arī nozīmīga starptautiskā zinātniskās un akadēmiskās sadarbības pieredze gan dažādu Eiropas līmeņa forumu un konferenču organizācijas komiteju sastāvā, gan sadarbībā ar Prāgas Kārļa universitāti, Rēgensburgas Universitāti, Ņelnes Universitāti.

Vadīti 6 LZZ pētījumu projekti, ITOP projekts, ILZZ sadarbībasprojekts, 3 ERAF lietišķie pētījumi.

zinātnisko darbību, kurai tagad, pateicoties Torņkalna jaunajam centram, ir arī daudz labāki nosacījumi, nekā tas bija agrāk. Šobrīd es varu teikt, ka pamatā apkopojot to, kas ir jau iepriekš izdarīts, pateicoties tam, ka darbā ir pietiekami daudz bijuši iesaistīti kolēģi un studenti. Tad, ja tā formālāk skatās, publikāciju skaits ir pat pieaugošs, lai

MĒS VARAM SKATĪTIES UZ LIETĀM UN PARĀDĪBĀM NE TIKAI KATRS SAVAS JOMAS IZPRATNĒ, BET VISAS MIJIEDARBĪBAS, PROBLĒMAS, TĒMAS IZPRATNĒ.

gan faktiski, pēdējo pusgadu, kopš esmu rektors, vairāku iemeslu dēļ, protams, arī pārvāšanās uz Torņkalna dēļ, reāli laboratorijā neesmu iegājis, bet ceru, ka jau atvaļinājuma laikā tas būs iespējams. Atvaļinājums ir laiks, kad var daudz maz netraucēti nodarboties ar pētniecības darbiem.

Universitātes uzdevums ir iesaistīt studentus zinātniskajā darbā, taču publiskajā telpā mēs dzirdam, ka augstskolās jūtams jauno zinātnieku un lektoru trūkums. Kāda, jūsuprāt, nozīme ir studentu iesaistīšanai zinātnē un viņu vēlmei savu dzīvi saistīt ar zinātnisko darbu, tostarp lekciju lasīšanu?

Es domāju, ka tam neapšaubāmi ir ļoti liela, varētu teikt pat fundamentāla nozīme. Situācija ir izveidojusies tā, ka universitātē dažādu iemeslu dēļ ir diezgan liels iztrūkums

četrdesmitgadnieku paaudzē. Daudz tieši šīs paaudzes pārstāvji, kuriem tīri teorētiski vajadzētu būt pašiem ražīgākajiem zinātniski un iesaistītiem studiju darbā, ir kaut kur devušies citur pasaulē. Es sevi pieskaitu pie tās paaudzes, kurai jau drīzumā ir jāatstāj vietā jaunie, un tiem jaunajiem tādā ir jābūt klāt procesā. Tie, kuriem šobrīd ir ap trīsdesmit, veidos tālāk un būs arī atbildīgi par idejām un iecerēm, kuras mēs tagad esam iesākuši un tāpēc tām ir jābūt kopīgi iesāktām. Mēs nevar izdomāt kaut ko tādu,

ATVAĻINĀJUMS IR LAIKS, KAD VAR DAUDZ MAZ NETRAUCĒTI NODARBOTIES AR PĒTNIECĪBAS DARBIEM.

kas pēc tam jaunajai paaudzei nav interesants, tad mierīgi aiziet malā un teikt, nu, tagad, mīļie, mēģiniet sastrēbt to, ko esam šeit ievārijuši. Tāpēc es rektora vēlēšanu procesā ļoti daudz iedvesmas un arī ideju guvu no jauniešiem, kas dažādā veidā piedalījās gan universitātes zinātnisko tēmu definēšanā, gan meklējot iespējas sadarbībai ar uzņēmējiem un sabiedrību plašākā vārda nozīmē. Es ļoti ceru, ka šī mijiedarbība turpināsies, izmantojot klasiskas formas – kā sadarbība ar LU studentu padomi, gan ar aktīvākajiem jauniešiem, kas jau ir vai nu paši sākuši ļoti nopietnu zinātnisko karjeru, vai mēģina savas zinātniskās idejas pārvērst ražošanas, tehnoloģiju procesos, vai darbojas

Kopā ar patriem savā C!Q!, foto no *Patria* arhīva.

medijos. Sadarbības stiprināšanai ir parādījies arī jauns instruments – LU absolventu klubs, kurā aktīvākie pārsvarā ir tie, kas relatīvi nesen beiguši universitāti un kuri no sirds un aktīvi grib palīdzēt arī universitātei augt.

Mēs mīlam kultivēt stereotipus un viens no aktīvi publiskā telpā izmantotajiem ir, ka Latvijā ļaudis ir apveltīti ar izcilām prāta spējām un mēs faktiski ļaujam “smadzenēm” aizplūst prom no Latvijas. Cik izteikti tas ir redzamas universitātē un kādas tad ir mūsu spējas radīt jaunas idejas? Kā vērtējat intelektuālo kapacitāti?

Teikt, ka latvieši ir īpaši gudri vai talantīgi, ir mazliet

pārspīlēti, bet te ir tā priekšrocība latviešiem. Esot relatīvi nelielam skaitam, mums ir iespējas, un mums ir šīs iespējas obligāti jāizmanto – atrast talantīgākos un nepazaudēt tos visos iespējamajos virzienos, kuros mēs sevi apzināmies kā pasaulē līdzīgi runāt spējīgi. Tas ir tā pat kā ar basketbolu vai hokeju. Cik, nu, Latvijā ir to basketbolistu vai hokejistu, bet,

teiksim, Ķīnu vismaz hokejā mēs noteikti apspēlēsim. Tāpat arī tajās noteiktās zinātņu jomās, kur mums ir stiprās puses, tās ir jāliek lietā. Šajā ziņā vidējais līmenis ir samēra augsts, kas ir saistīts, protams, arī ar skolas spējām strādāt mūsdienīgi un īpaši varētu

būt labāks tieši darbā ar izcilākajiem skolēniem, bet nav arī milzīga pamata žēloties, ka mēs būtu kaut kā pavisam palikuši

MĒS ESAM NORMĀLA, EIROPEISKA, JAU TĀDA PAŠAPMIERINĀTI KŪTRA NĀCIJA, BET NEAIZMIRSĪSIM, KA POTENCIĀLS MUMS IR UN MUMS IR ARĪ IESPĒJAS IZMANTOT ŠO SAVU NELIELĀS NĀCIJAS SKAISTUMU.

aizmirsti un nomaļus. Mēs esam normāla, eiropeiska, jau tāda pašapmierināti kūtra nācija, bet neaizmirsīsim, ka potenciāls mums ir un mums ir arī iespējas izmantot šo savu nelielās nācijas skaistumu. Un atcerēsimies, ka sengrieķu bija vēl mazāk.

LU vieta pasaules reitingos. Cik tas ir būtiski, nozīmīgi un objektīvi?

Objektīvi. Protams. Tomēr tas lielā mērā ir kā skaistumkonkursā, tur ir zināmi standarti un ir arī tradīcijas un ir arī izveidojušies priekšstatī, kādam standartam ir jābūt. Lai arī mēs sakām, ka no Baltijas valstu universitātēm, mums, protams, Tartu nosacīti ir priekšā, bet tas ir saistīts arī ar tām pašām tradīcijām. Un vēl tas ir saistīts arī ar finansējuma apjomu, kas Tartu universitātei ir divarpus reizes lielāks kā LU, lai gan pēc studentu skaita tā ir tāda pati kā LU. Ja arī mums piešķirtu divarpus reizes lielāku finansējumu (nākamgad notiktu tāds brīnums), tad arī mēs varētu skatīties drošāk uz attīstību. Valdība jau sen ir solījusi, ka tā notiks tulīt, tulīt, bet tas brīnums ir tāpat kā horizonts – pieaugums visu laiku attālinās no mums, bet mēs mēģinām tikt tam klāt. Ja šis skrējienis pēc horizonta turpināsies, mēs arī pēc gada vai diviem neizlīdzināsim savu pozīciju ar Tartu Universitāti, tam ir nepieciešami gadi, gadu desmiti. Jo, raugi, lielo pienesumu šiem reitingiem (īpaši populārākajiem) dod tas, kāds ir akadēmiskās sabiedrības uzskats par to, cik laba ir šī augstskola. Un uzskatus nevar mainīt vienā vai divos gados, ir nepieciešami gadu desmiti. Šis ir fenomens, ko var ņemt vērā un ko noteikti ņemt vērā gan vecāki, domājot, uz kuriem sūtīt savus bērnus mācīties, gan arī firmas, vērtējot kurās augstskolās var veidot savus atbalsta fondus vai pētījumu centrus. Bet arī šādā kontekstā droši varam teikt, ka mēs esam labāki nekā vismaz 3/4 Amerikas Savienoto valstu universitāšu un labāki nekā 4/5 no jebkādam universitātēm Eiropā. Tas ir tomēr labs rādītājs pie tās nabadzības, kādā mēs dzīvojam. Ja šajos reitingos piešķirtu efektivitātes balvu, tad mēs būtu pašā topa augšgalā.

Atgriežoties pie stereotipiem, augstskolām bieži pārņem, ka studenti izvēlas studēt kādā nozarē, bet darba tirgū viņu jau ir par daudz. Kādas ir iespējas paredzēt virzienu, kas nākotnē būs vadošais. IT joma tiek saukta kā straujas attīstības piemērs, vai vēl ir kāda nozare, par kuru tik

skatī nerunājam, bet kam būtu vērts pievērst uzmanību?

Ķīmija vēl joprojām ir tāda nozare ... Taču šis ir stāsts par to, ka mēs esam kārtējā attīstības posmā, kad ir laiks vākt akmeņus kopā nevis izmētāt. Ir bijis laiks, kad savrīgi bija universālie prāti un enciklopēdiskās zināšanas. Tas pats Leibnics zināja gan fiziku, gan bioloģiju, gan daudzas citas nozares ... To pašu zinātņu iedalījumu sociālās, humanitārās, dabaszinātnēs ieviesa neviens cits kā ķīmiķis un filosofs

Vilhelms Ostvalds (studentu korporācijas *Fraternitas Rigensis* filistrs), vienīgais Latvijā dzimušais un strādājušais Nobela prēmijas ķīmijā laureāts (1909). Tad sekoja periods ar aizvien šaurāku specializāciju, kad viens ķīmiķis nesaprata otru. Tagad esam laikā, kad redzam, ka īstie izrāvienī

rodas vairāku nozaru saskarsmē un sintētiskā pieejā. Informācijas un komunikāciju tehnoloģija (turpmāk – IKT) ir visām zinātņu nozarēm raksturīga caurvijtematika, bez kuras nevar ne bioloģija, ne ķīmija, ne sabiedrības zinātnes. Bet rezultātu, acīmredzot, mēs varam gaidīt tieši tur, kur dažādās jomas un nozares saskarās. Te atkal ir universitātes priekšrocība – atšķirībā no šauri specializētām augstskolām vai atsevišķiem institūtiem, kas var lieliski izpildīt konkrētu pasūtījumu, kur darbošanās noteiktā virzienā ir ar sagaidāmu un izrēķināmu rezultātu! Bet zinātnes attīstība un lielie soļi rodas tur, kur rezultāts ir grūtāk ieraugāms ar šodienas acīm skatoties. Tā ir universitātes piedāvātā iespēja, kuru var izmantot, balstoties uz šī brīža izglītības sistēmas principiem, ka izglītības ceļš tiek aizvien saīsinātākos

kvantos dots. Tam pamatā ir piecgadīgais studiju cikls, bet ir trīs vai četri plus divi vai pusotra gada cikls un vēl trīs gadi doktorantūra. Šajā ceļā, kas ir pa starpposmiem sadalīts, droši vien ir jādod

iespēja virzienu tomēr mainīt. Nav tā, ka esi sācis kā filologs, tad tu arī beigsi kā filologs! Studentam ir iespēja beigt studijas kā IKT speciālistam, vai sākotnēji pētīt cilvēku valodu, beigt ar putnu valodas pētīšanu. Tas, starp citu, nav īpaši jauns princips, varbūt nav tik ierasta sistēma Eiropas augstākajā izglītībā, bet ASV, Kanādā tas ir ļoti tipiski. Personības izaugsme un iespējas tiek salāgotas gan ar pašas personības interesēm, gan ar to, ko pieprasa sabiedrība vai darba tirgus, gan arī ar to dzīves mainību, kas acīmredzot kļūs un paliks aizvien interesantāka un intensīvāka. To arī jaunieši tagad apzinās. 2016. gada aprīļa vidū notiek interesants pasākums (Dabaszinātņu akadēmiskajā centrā Torņakalnā norisināsies pirmais veselības tehnoloģiju hakatons Baltijā – “Garage48

IESPĒJAS OBLIGĀTI JĀIZMANTO
– ATRAST TALANTĪGĀKOS UN
NEPAZAUDĒT TOS VISOS IESPĒJAMOS
VIRZIENOS, KUROS MĒS SEVI
APZINĀMIES KĀ PASAULĒ LĪDZI
RUNĀT SPĒJĪGI.

ĪSTIE IZRĀVIENI RODAS VAIRĀKU
NOZARU SASKARSMĒ UN SINTĒTISKĀ
PIEEJĀ.

HealthTech"), kur medicīnas, dabaszinātņu un datorzinātņu jaunie speciālisti un studenti nāk kopā – izstrādās jaunus ar IKT saistītus risinājumus veselības aizsardzībai, kur neiztikt bez mehānikas, robotikas, bioloģijas, IKT.

Saistībā ar kvalitāti, iespējām un piedāvājumu, vai jūsuprāt Latvijai ir vajadzīgas tik daudz augstskolas kā ir šobrīd?

Mans viedoklis ir skarbs – zivs pūst no galvas. Latvijā nevajag, pirmkārt, augstskolas tik daudzās ministrijās. Šobrīd augstskolas mums ir ne tikai Izglītības un zinātnes ministrijā un Aizsardzības ministrijā (kas arī būtu loģiski, ka Latvijas Nacionālā aizsardzības akadēmija ir pie savas specifiskās ministrijas), bet mums vēl ir arī Kultūras ministrijas augstskolas, mums ir Zemkopības ministrijas augstskolas, Veselības ministrijas augstskolas, un ja arī koledžas skaitām pie augstskolām, tad mums ir arī Iekšlietu ministrijas augstskolas. Piekrītot, ka

**ZINĀTNES ATTĪSTĪBA UN LIELIE
SOĻI RODAS TUR, KUR REZULTĀTS IR
GRŪTĀK IERAUGĀMS AR ŠODIENAS
ACĪM SKATOTIES.**

augstskolu principā ir par daudz, procesa sakārtošana tomēr jāsāk ministriju līmenī.

Vēl viens ar studiju kvalitāti saistīts jautājums ir darba un studiju apvienošana, kā vērtējat šādu studiju laika dienas kārtību.

Tāds jau ir teiciens, ka būtu pareizi, ja būtu otrādi – pensijas maksātu jaunajiem un vecie varētu strādāt. Jaunajiem naudu vienmēr vajag vairāk, nekā vecajiem, un vienmēr pasaulē (arī no latviešu klasikas zinām) ir bijis tā, ka daudz jāmaksā un grūti nācās naudu studijām sagādāt. Tāpēc labs risinājums būtu, ja mums izdotos radīt iespēju studentiem strādāt uz nepilnu slodzi savā jomā, tur, kur viņš grib tālāk arī savu

zinātnisko darbību veikt. Un zinātniskās dabības veicināšana ir LU kā zinātnes virzienā ejošas augstskolas mērķis. Tas, protamas, nav iespējams masveidā. Bet daudzās jomās tas ir samērā vienkārši, kaut vai bioloģijai vai datorzinātnē, ķīmijā, arī pat žurnālistikā. Jau šobrīd viņi kaut ko līdzīgu

LU rektors, fil! Indriķis Muižnieks *Patria* internajā literārajā vakarā 2015.gada maijā, foto no *Patria* arhīva.

dara. Ja ne nu pirmajā kursā, tad vismaz maģistrantūrā gandrīz visi. Nu, un šis ir atkal virziens, kur mums ciešāk jāsadarbojas ar sabiedrību, ar sociālajiem partneriem, lai tā iespēja būtu. Arī studenti vēlas praksi un tas ir vajadzīgs, tādā veidā no defekta var mēģināt iegūt efektu, savienojot studijas ar darbu, bet ar darbu, virzienā, kurā studējat.

Vai akadēmiskā karjera bija apzināta jūsu izvēle vai tā sanāca?

Noteikti gan jā, gan nē. Protams, mani tas interesēja, bet manas karjeras sākums, kad izvēles ceļu apzināti sāku meklēt, bija vēl skarbs padomju laiks. Tad zinātne bija tāds, īpaši dabaszinātnes, patvērums no pārāk lielas kontroles, kad citur uzmācīgi noteica un uzraudzīja jebkādas darbības. Jāsaka, man paveicās, jo man ļoti patika arī vēsture un gribējās iet tajā virzienā, bet tomēr likās, ka tobrīd bioloģija varētu būt mierīgāka un brīvāka. Tā arī toreiz jau bija. Saknes paskatīties, pavērot, kā to zinātņi "taisa" citur, tas

arī bija vienīgais faktiski iespējamais ceļš mēģināt pastrādāt kaut kur ārpus Padomju Savienības, un vispār tajā pašā Padomju Savienībā pabraukāt un darboties, nepaliekot par melnstrādnieku naftas vai mežu rūpniecībā. Akadēmiskais ceļš no vienas puses ir ilgs, grūts un visādus ierobežojumus uzliekošs, no otras puses ļoti interesants. Tas ir tā pat kā ar sēņošanu – nevar zināt, ko atradīsi un cik tas būs vērtīgs, bet laiku pavadīt būs patīkami. To nevar iemācīt, ja pats neesi darījis. Tāpēc es par ļoti svarīgu uzskatu augstskolu pasniedzēju zinātnisku pieredzi, ar to viņš pēc būtības atšķiras no skolotāja. Arī jau tagad no skolotāja tiek prasīts ļoti daudz – iedvesmot un izziņas procesu parādīt, ne tikai iemācīt, bet augstskolas pasniedzējam jābūt pašsaprotami, ka tieši caur nevis vienkāršu zināšanu apgūšanu, bet zināšanu radīšanu mēs pilnveidojam sevi. Tas ir arī universitātes pamatuzstādījums, kur tad ir apslēpta studiju kvalitāte, ka mēs zināšanas apgūstam darbībā un tā līdz šim vismaz bija arī mūsu studentu viena no lielām priekšrocībām. Mums, salīdzinot ar daudzām ārzemju augstskolām, bija daudz lielākas praktiskā zinātniskā darba iespējas, ko nedrīkstētu zaudēt, arī domājot par to saucamo efektivitāti un vērtējot, cik studijas maksās. Jā, tas neapšaubāmi sadārdzina studijas, jo ir nepieciešams

vairāk infrastruktūras pētniecībai, bet arī dod ļoti, ļoti lielu papildus bonusu zināšanu un prasmju attīstīšanā, kas pēc tam ir noteicošais tālākajā karjerā.

Korporācijas jums ir labi pazīstamas, jo pats esat *Patria* goda filistrs. Kā kļuvāt par goda filistru?

Esmu goda filistrs un tas nozīmē, ka nekādus tradicionālos ceļus, kļūstot par *Patria* biedru, man neiznāca iet – nebiju ne fuksis, ne mani ievēda krāsās, bet, tā teikt, par iepriekšējiem nopelniem mani laipni aicināja un es arī piekritu kļūt par *Patria* goda filistru. Kaut kā tā sagadījās, ka tur tieši bioloģijas un medicīnas studentu gana daudz (nu, un *Patria* konventa telpas ir tuvu pie manas dzīves vietas) – tā kā tas ir visu šo apstākļu sakritības rezultāts. Tomēr es jau no bērnības

daudz par korporācijām biju dzirdējis, neraugoties uz to, ka tajā laikā biju pionieru organizācijā. Manā bērnībā dzīvojām komunālajā dzīvoklī, kur viens kaimiņš bija adventistu sludinātājs. Viņa draugi

no pirmskara Latvijas laika bija studējuši medicīnu LU un bijuši korporācijās. No viņiem pie mūsu kaimiņa, pie kura bērnībā daudz laika pavadīju, apgūvām interesantas zināšanas dažādās jomās, iemācījās arī par korporāciju dzīvi. Viņam bija arī tāda grāmatiņa ar Latvijas laika korporāciju simboliem, krāsām, devīzēm, aprakstiem. Arī visi stāsti par korporāciju dzīvi bija diezgan dzīvi saglabājušies un man kaut kā lika saprast, ka tā ir tāda interesanta studentu un ne tikai studentu mijiedarbības forma. Tad jau arī,

protams, kad korporāciju darbība Latvijā atjaunojās, bija interesanti pavērot, kā notiek šis process, arī saturiski, protams, – kā mūža mijiedarbība turpinās. Īpaši pirmajos gados, kad likās, ka viss ir tik nesakārtots, tik bezprincipiāls un bez kādām augstākām vērtībām, tad kaut vai tikšanās dažās pirmajās atjaunotajās korporācijās ar vecbiedriem, kas bija vai nu

Latvijā saglabājuši savu saistību ar korporācijām, vai tiem, kas bija atbraukuši no ārzemēm, tomēr ieviesa kaut kādu akadēmisko mugurkaulu tajā laikā. Zviedrijā mazliet citādi studentu nācības veidojas – vairāk pēc vienotas izcelsmes, drīzāk no viena rajona nākušiem studentiem ir savstarpēja atbalsta biedrības. Tāpat Austrijā, kur tās ļoti tradicionāli stipras bija. Vācijā atkal veidojās cita pieredze, Vācijas savā

ZINĀTNISKĀS DABĪBAS VEICINĀŠANA
IR LU KĀ ZINĀTNES VIRZIENĀ
EJOŠAS AUGSTSKOLAS MĒRĶIS.

AKADĒMISKAIS CEĻŠ NO VIENAS
PUSES IR ILGS, GRŪTS UN VISĀDUS
IEROBEŽOJUMUS UZLIEKOŠS, NO
OTRAS PUSES ĻOTI INTERESANTS.
TAS IR TĀ PAT KĀ AR SĒŅOŠANU –
NEVAR ZINĀT, KO ATRADĪSI UN CIK
TAS BŪS VĒRTĪGS, BET LAIKU PAVADĪT
BŪS PATĪKAMI.

vēsturiskās vainas apziņas garā arī korporācijas pieskaitīja pie reakcionārās un demokrātiskajai naidīgās kustības, kur korporācijas – mana pieredze vācu universitātēs (gan Bavārijā, gan Ziemeļreīnā) uzskatīja tikpat kā par nacisma laika paliekām, lai gan īstenībā arī Hitlera laikā korporantus tāpat vajāja, kā visus pārējos.

Šis uzskats bija maldīgs, varbūt vairāk saistīts ar korporāciju ārējo veidolu. Tā kā man bija diezgan daudz dažādu pušu un veida informācijas par korporāciju dzīvi, tāpēc es labprāt arī piekritu kļūt par *Patria* goda filistru.

Tas ir interesanti, ka, neskatoties uz pilnīgu korporāciju noliegšanu padomju okupācijas gados, tomēr studentu vidū informācija par korporācijām klīda. Jā, tas tiešām interesanti, arī korporāciju cepures jeb deķeļi. Bija taču specifiski Baltijas valstīs, ka augstskolās kā piederības simbols kalpoja studentu cepures. Latvijas Valsts universitātei bija savas krāsas cepures un Rīgas Politehniskajam institūtam bija savas krāsas cepures, kas kaut kādu tādu atblāzmu deva no korporāciju laika. Studentu cepuri, starp citu, vismaz es tajā laikā ar lielu patīkšanu nēsāju, juzdams it kā caur to piederību pie akadēmiskās tradīcijas, kas varbūt bija vēl senāka nekā tā brīža simboli.

Kā mainījusies jūsu ikdiena kopš kļuvāt par goda filistru akadēmiskā mūža organizācijā?

Nevarētu teikt, ka kaut kas būtiski izmainījās, bet tomēr saistība ar *Patria* dzīvi un tikšanās komeršos, kur gan es, jāsaka atklāti, ne pārāk bieži esmu bijis, bet kādas trīs, četras reizes varbūt sanācis aiziet, kaut kādu papildus dimensiju izpratnei par mūžizglītību ir devis. Īpaši tie ir literārie vakari, kur uzstājas tiešām par ļoti interesantām tēmām, sākot no dziļi lingvistiskām līdz dziļi medicīniskām. Mūžizglītība ir šobrīd nozīmīga tēma un korporācija neapšaubāmi ir viens no veidiem, kas var to veicināt, sekmēt un ar biedru starpniecību arī nest šo ideju tālāk, arī darbavietā, kur katrs no viņiem strādā. Tas ir viens no zinātnes un izglītības popularizēšanas veidiem. Vienlaikus literārie vakari paplašina gan redzesloku, gan ļauj paskatīties uz saviem kolēģiem un studentiem, kas ir īpaši svarīgi, no citas redzespunkta. Tāpat arī sajūta, lai arī mēs esam

daudzās un dažādās dzīves jomās, mūs tomēr vieno kopējas vērtības. *Patria* tā ir izteikti, kā jau pēc nosaukuma redzams patriotiska organizācija! Ne velti zemessardzē visvairāk, man šķiet, iestājās tieši korporanti no *Patria*, kad, saasinoties starptautiskajai situācijai, izskanēja aicinājums arī pašiem

kaut ko darīt dzimtenes aizsardzības labā. Tāpat arī 18. novembra gājiens! Lai gan es jau pirms tam biju piedalījies valsts svētku svinībās, tomēr Brāļu kapos rīta agrumā tas ir būtisks komponents, kas liek mums neaizmirst, kur mēs esam un ka mūs vieno kaut kas arī vairāk, ne tikai ikdienas rūpes par saviem pētījumiem vai algu?

MŪŽIZGLĪTĪBA IR ŠOBRĪD
NOZĪMĪGA TĒMA UN KORPORĀCIJA
NEAPŠAUBĀMI IR VIENS NO
VEIDIEM, KAS VAR TO VEICINĀT,
SEKMĒT UN AR BIEDRU
STARPNIECĪBU ARĪ NEST ŠO
IDEJU TĀLĀK.

Kāda jūsprāt ir goda filistra loma korporācijā?

Zināmā mērā būt par piemēru jaunajiem, teiksim tā, visās dzīves jomās un atbalstīt viņu attīstību, viņu izaugsmi izvēlētajā akadēmiskās darbības virzienā. Jā, noteikti būt piemēram un atbalstīt!

Kā ikdienā auditorijā, strādājot ar studentiem, jūtat atšķirības studentos, kas ir korporanti un tajos, kas nav iesaistījušies ārpusstudiju aktivitātēs?

Ja godīgi, tad es to vairāk jūtu pie meitenēm, nekā pie puisiem. Puišiem es pat īpaši varbūt nepateiktu, bet tās meitenes, kas ir korporācijās, tās gan izceļas ar tādu akadēmiski korektu stāju un atbildības sajūtu, tas ir pie viņām daudz labāk novērojams. Par puišiem grūti teikt, nu, varbūt neesmu tā iedziļinājies, vairāk uzmanību pievēršu meitenēm. (Smejas)

ESAM IEZĪMĒJUŠI MĒRĶUS, KAS
MUMS JĀIZDARA, LAI IETU UZ
JAUNO ZINĀTNES VĒRTĒŠANU UN
UZ JAUNO STUDIJU PROGRAMMU
AKREDITĀCIJAS PROCESU.

LU pirmssākumos aktīva dalība korporācijās nereti paildzinājusi studiju laiku?

Tādas statistikas man īsti nav, ka korporanti būtu vairāk ņēmuši akadēmiskos gadus, drīzāk tie, kas ir Studentu padomēs, tiem

ir raksturīga aizraušanās ar sabiedrisko dzīvi, kas paņem pārāk daudz. Un dažās citās augstskolās tie pat oficiāli iet akadēmiskajos pārtraukumos, bet pie mums es par korporantiem to nevarētu teikt. Drīzāk studiju gadi pagarinās caur būšanu korporācijās, jo paliekat ilgāk kontaktā ar tiem, kas pievienojas, ir studenti un gatavi līdzdarboties.

20.gadsimta sākumā korporantiem bija lielāka ietekme LU, korporācijas tikušas iesaistītas studiju kvalitātes

nodrošināšanā, piemēram, filistriem pārbaudot savu studentu sekmes, filistriem aicinot savus fukšus uz savām lekcijām, neatkarīgi no fakultātes. Vai korporācijas kā akadēmiskas organizācijas varētu spēlēt lielāku lomu LU? Kādu korporantu līdzdarbības formu vēlētos redzēt LU šodien?

Līdz šim varētu teikt, ka sadarbības formāts galvenokārt ir izmantots tikai svētkos kā dekoratīvs papildu elements. Bet principā, un to es rakstīju arī savā programmā rektora vēlēšanu laikā, visādā veidā atbalstāma korporāciju darbība LU, kas ir Alma Mater un kopīgais patvērums daudzām korporācijām. Viens no veidiem, kā korporācijas varētu vairāk un aktīvāk darboties, ir līdzīgi kā absolventu klubi. Pēc būtības jau tā arī ir, tikai ar lielākām un dziļākām tradīcijām, kuru viedoklim vajadzētu būt nozīmīgam, domājot par universitātes attīstības plāniem, par stratēģijām. LU arvien lielāku lomu nākotnē vajadzētu piešķirt universitātes Padomnieku konventam. Padomnieku konvents šobrīd ir 12 cilvēki no dažādām dzīves jomām – biznesa, baznīcas, sabiedriskām organizācijām, kas reizi ceturksnī parasti nāk kopā un kur mēs vērtējam iespējas, meklējam jaunus finanšu atbalsta formas universitātei, spriežam par zinātnes attīstības stratēģijas jautājumiem, par kopējiem universitātes plāniem. Padomnieku konventā būtu vieta arī korporāciju pārstāvjiem, un te atkal ir, protams, jautājums, kuras korporācijas. Tas tāpat būtu Prezidiju konventa uzdevums izvēlēties pārstāvjus. Šī ideja bija tad, kad tika veidots iepriekšējais Padomnieku konvents pirms diviem gadiem. Tad kad kārtējo reizi – tas būs pēc pusotra gada – vajadzēs sastāvu papildināt un mainīt, es noteikti lūgšu arī Prezidiju konventu lemt par kādu korporācijas pārstāvju deleģēšanu šajā universitātei nozīmīgajā institūcijā. Kāds tas mehānisms tad būtu – labs jautājums – tur arī jāskatās, no kādas dzīves jomas korporāciju pārstāvis irlai gan īstenībā tas ir pilnīgi vienalga, jo viņš pārstāv “mūžu vieno” darbības virzienu.

Kā LU gatavojas Latvijas valstiskuma simtgadei? Kas ir LU mērķis un pienesums Latvijas simtgadei.

Mēs kopīgi ar prorektoriem un stratēģijas padomi izvirzījām, ka, tuvojoties simtgadei, ik pa 100 dienām paskatīties, kā mums veicas tajos virzienos, ko uzskatām par LU stratēģiju, respektīvi, vai mēs varam ieraudzīt 100 dienu atskaites periodā progresu studiju kvalitātes uzlabošanā, tas nozīmē – vai nu jauns studiju piedāvājums, vai esam izdomājuši, kā palīdzēt studentiem apgūt tās zinības, kas bieži vien viņiem neiet tik viegli, vai esam kaut ko paveikuši, lai zinātniskā darba iespējas pie mums kļūtu labākas vai plašākas, vai esam kaut ko izdarījuši, lai piesaistītu jaunus cilvēkus universitātei. Šobrīd tādi nepilni divi 100 dienu periodi pagājuši manā darbībā – man šķiet, ka mēs ejam pareizajā virzienā. Mēs esam uzsākuši diez gan būtiskas administrācijas reformas. Protams, redzu kādu nelielu

apmulsumu, bet tam procesam ir jāiziet cauri. Mēs esam pabeiguši diez gan lielus projektus, kas ir saistīti ar mūsu tālākās attīstības plānošanu. Mēs esam iezīmējuši mērķus, kas mums jāizdara, lai ietu uz jauno zinātnes vērtēšanu un uz jauno studiju programmu akreditācijas procesu, veidā, kas nevis vienkārši iekonservētu esošo situāciju, bet būtiski mainītu universitātes darbību, virzienā, kas ir vērstas uz galvenās priekšrocības izmantošanu – uz universāluma izmantošanu un daudzpusības izmantošanu. Nupat uzsākām jaunu pieeju zinātnes finansējuma izmantošanai, nevis vairs nodalot visu pa fakultātēm, pētījumu grupām, bet veidojot kopējas 10/12 tēmas, kas ir kopīgas universitātei, kur vairākas fakultātes un institūti nāk kopā un darbojas.

Paldies par interesanto sarunu.

U! novēl īstenot idejas un radošu komandu izvirzīto mērķu sasniegšanā. **U**

Būt korporantam Latvijas akadēmiskajā sabiedrībā nu jau vairs nav milzīgs pārsteigums, vācu korporantiem ierasta lieta ir būt vairākās korporācijās (kāda no nākamajiem numuriem lasiet sarunu ar Latvijas studentu korporāciju "dubultbiedriem"), taču aktīvu latviešu studenšu korporāciju biedreņu vidū sastapt dāmas, kas nēsā divas krāsu lentes, ir kas neikdienišķs. Tāpēc U! piedāvā sarunu ar viņām.

DIVAS CORP!

Autore fil! Inese Tauriņa, *dzintra*

IEPAZĪSIMIES:

Ilze Borodkina, *dzintra et indlaensis*, **Rūta Veigure**, *dzintra et indlaensis* un **Lauma Krūvēvere**, *daugaviete et Filiae Patriae*

Kā kļuvi par otras (īgauņu) korporācijas biedri? Cik tas vispār ir pieņemts, izplatīts Latvijā?

Ilze: Tagad mēs esam trīs, bet man bija tas gods, no kura nekad neatteikšos, – būt pirmajai, līdz ar to viss bija jauns, nezināms un pārsteidzošs. To, ka šāds statuss vispār eksistē, man sen pus pa jokam bija minējusi viena no tuvākajām draudzenēm no *Indla*. Taču toreiz tā tas arī palika, jo *Indla* parādījās tikai uz komeršiem, taču vairākiem pēc kārtas, jo man pie viņām vienkārši patika. Tad, jau rakstot maģistra darbu, visādu sakritību rezultātā ar divu *indlu* starpniecību tiku iepazīstināta ar savu tagadējo zinātnisko vadītāju, kas savukārt noveda pie doktorantūras studijām Tartu un iemesla arī man pašai biežāk parādīties vecajā, skaistajā Tērbatā. Tā kā tajās reizēs *Indla* man allaž deva naktsmājas konventa dzīvokli un beigās jau vienkārši piešķīra savu atslēgu, lai nav katru nedēļu jāorganizē sagaidīšana/ielaišana, manī gruzdēja sajūta, ka man ir pienākums vismaz kaut kā atdarīt labu

ar labu, dot kaut kādu ieguldījumu no sevis *Indla* dzīvē. To no sirds centos darīt un kaut kādā brīdī sapratu, lai arī tikai kartēģorganizācijas biedrene, es *Indla* gan jutos kā mājās, gan arī viņas ar zināmu regularitāti sāka lietot frāzi "viena no mums". Līdz beidzot rudenī pirms lielās jubilejas tā laika audzinātāja mani iesauca prezidija istabā, lai uzdotu lielo jautājumu. Respektīvi, ja viņas par to runātu un balsotu, vai es gribētu un būtu ar mieru kļūt par *Indla* ārzemju locekli. Uz to brīdi šāds jautājums jau pats par sevi bija kā sapņa kļūšana par īstenību, pat ja vēl nezināju, VAI un KAD tas notiks. Tikt apsvērtai šādam titulam vien jau šķita milzīgs gods, jo vismaz *Indla* ārzemju locekļu ir tik maz un tās ir tik īpašas, ka to saraksts ir atrodams komānā un fukšiem viņas tāpat kā dibinātājas ir jāzina no galvas. Semestri vēlāk, *Indla* 90. gadu jubilejas komeršā pienāca

lielais mirklis – teju simtgalvaina *indlu* pulka priekšā es pēkšņi (un tas tiešām notiek pēkšņi) attapos ar *Indla* deķeli galvā un pilnām tiesībām nēsāt viņu krāsas kā jebkura viņu krāsne.

Rūta: Īsajā versijā: *Indla* ir īpašs ārzemju locekles statuss, kura ietvaros *indlas* var piešķirt sadraudzības organizācijas biedrenēm savas krāsas (deķeli) un tiesības korporācijā.

TO, KA ŠĀDS STATUSS VISPĀR
EKSISTĒ, MAN SEN PUS PA
JOKAM BIJA MINĒJUSI VIENA NO
TUVĀKAJĀM DRAUDZENĒM *INDLĀ*.

Indla tādas sadraudzības organizācijas ir divas – somu *Savolainen Osakunta*, ar kuriem draudzības līgums noslēgts jau pirms Otrā pasaules kara, un *Dzintra*, ar kuru kartelis noslēgts

2000. gadā. Ja biedrene no sadraudzības organizācijas ir ieradies Tartu, lai studētu, ir aktīva, palīdz un iesaistās *Indla* dzīvē, *indlas* var izlemt piešķirt šo statusu. Es esmu tikai otrā *dzintra*, pirms manis ir fil! Ilze Borodkina, bet vēl pirms tam – piecas *Savolainen Osakunta* biedrenes.

Man liekas, ka kopā ar *daugavieti* Laumu Krūvēveri esam trīs vienīgās latvietes, kas reizē ir biedrenes arī īgauņu korporācijās. Iespējams, ka pēc pirmajiem precedentiem mūsu skaits pieaugs.

Lauma: *Daugaviete* iestājos 2013. gada septembrī. *Daugavietēm* jau ilgu laiku ir noslēgts sadraudzības līgums ar īgauņu studenšu korporāciju *Filiae Patriae*, kas paredz, ja korporācijas pārstāve ilgāku laiku atrodas/ studē/dzīvo otras korporācijas pilsētā, tad viņa ir tiesīga

iestāties šajā korporācijā. Lai gan sadraudzības līgumi starp latviešu un igauņu korporācijām nav retums, man zināmi ir vien trīs gadījumi, kad studenšu korporāciju pārstāves ir ieguvušas “dubultpārstāvniecības” statusu, respektīvi, es, Ilze Borodkina un Rūta Veigure.

Kāda bija motivācija iestāties vēl vienā korporācijā un kā reāli tas process notiek? Vai “pirmā” korporācija ar to ir mierā un kāds statuss ir otrā korporācijā – fuksis vai krāsne? Kādi ir pienākumi un balsstiesības otrā korporācijā?

Ilze: Manā gadījumā motivācija bija pieņemt parādīto godu. Jo neba jau es būtu pārtraukusi braukt uz Tartu, ja tās krāsas nedabūtu, tāpat jau turpinātu darīt visu, kas bija darīts iepriekš. *Dzintra* bija brīnišķīgi saprotoša, nekādus šķēršļus neliekot, jo situāciju sapratām vienādi –

ši ir nākamā pakāpe pirms nu jau vairāk nekā piecpadsmit gadiem ar karšu līgumu aizsāktai draudzībai.

Kļūstot par ārzemju locekli, līdzīgs nāk filistres statuss ar visām izrietošajām tiesībām, bet tikai daļu pienākumu. Ja ārzemju locekle ir aktīva studente Tartu, tad, kā Rūta to izdara, var uz studiju laiku pāriet aktīvajā konventā un teorētiski nav šķēršļu, lai viņa kļūtu arī par seniori. Man ik pa brīdī piedāvāja atrast kādu veidu, kā manu eksterna statusu pielāgot, lai man arī šī iespēja būtu, bet es tik tiešām izbaudu savu esošo statusu, jo tas ļauj man izvēlēties darīt konventa labā tās lietas, kuras es gribu, varu un protu vislabāk.

Rūta: *Dzintras* nevar *Indla*

“iestāties” šī vārda parastajā izpratnē. Paralēles drīzāk ir velkamas ar krāsu došanu meitenēm – meitenes, protams, vēlas krāsas, bet nav zināms, kad tās tiks iedotas. Tā kā *dzintras* un *indlas* diezgan aktīvi tiekas un draudzējas, *dzintrām* nebija pretenziju, bet bija jāvienojas par dažām lietām.

Kad *Indla* piešķir ārzemju locekles statusu, tad biedrene kļūst par pilntiesīgu *Indla* filistri. Mans gadījums ir nedaudz citādāks nekā fil! Ilzei Borodkinai, jo studēju Tartu pilna laika studijās un varēju kļūt arī par aktīvo biedri konventā – varu ieņemt amatus, balsot un teorētiski, ja kāds *indlu* fuksis mani izvēlas, arī būt krustmāte vai krāsu māte.

Lauma: 2015. gada I semestri aizvadīju Tartu, Igaunijā, *Erasmus+* apmaiņas programmā. Izvēlējos Tartu, jo tā ir

cieši saistīta ar manu studiju programmu – somugristiku. Studēju somu un igauņu valodu, un došanās uz Tartu likās kā lieliska iespēja uzlabot valodas prasmes. Sākotnēji likās, ka *filijas* apciemošu kā *daugaviete*, bet, noskaidrojot, ka kļūšana par pilntiesīgu viņu biedreni ir pavisam iespējama, gan *Daugaviete* audzinātāja, gan Prezidijs sāka pārrunas ar *filijām* par manu uzņemšanu. Nevienai no pusēm iebildumu nebija, un šī vēsts tika uzņemta ar lielu prieku – kā nekā, nekas tāds starp *daugavietēm* un *filijām* nekad nebija noticis. *Filiae Patriae* iestājos 2015. gada martā, kad biju apmeklējusi gan viesu vakarus, gan izpildījusi visas vajadzīgās formalitātes. Mani uzņēma kā ārzemju

biedreni, kas *Filiae Patriae* ir ne ļoti bieža, bet tomēr ierasta prakse – par ārzemju biedrenēm var kļūt arī ne-igaunietes, kas pārvalda igauņu valodu un studē kādā no Igaunijas augstākajām mācību iestādēm. Mani

uzņēma kā fuksi, un kopā ar savām igauņu coetus māsām čakli nofuksēju visu semestri. Lai gan jūnijā atgriezos Latvijā, *filijas* apmeklēju arī viņu komersā oktobrī, kad arī saņēmu *filiju* krāsas. Nu mans statuss *Filiae Patriae* ir *ülvill*, kas pēc Latvijas standartiem daļēji var būt pielīdzināts filistrei. *Daugaviete* krāsas saņēmu 2014. gada septembrī.

Ja ir runa par igauņu korporācijām, kā ir ar valodas barjeru – pieņemmu, ka ir jāzina igauņu valoda?

Ilze: Igaunu valoda atvieglo dzīvi (jo pats saproti, par ko balso, nav jāpaļaujas uz tulkošanu), taču nav priekšnoteikums. Eksternos pasākumos

patiesībā ir teju vai izdevīgi runāt angļiski, jo tas raisa sarunu biedru jautājumus un veicina pašas sarunas, kas tematiski nereti aizved līdz Latvijai, latviešu korporācijām utt.

Rūta: Valodas barjera pastāv, bet tajā pat laikā visi ir ļoti izpalīdzīgi un pagaidām vēl saziņa notiek lielākoties angļiski. Tā kā plānoju Tartu pavadīt vēl nākamajos četrus gadus un visu laiku aktīvi (lielākā vai mazākā apjomā) mācos igauņu valodu, jau tagad saprotu diezgan daudz un zinu, ka pēc kāda laika spēšu arī sazināties bez problēmām.

Lauma: Kā jau minēju, valodas barjera man grūtības nesagādāja. Esot Tartu, vēl papildināju savas igauņu valodas prasmes, un tādēļ tās ir krietni uzlabojušās. Tiesa, sākumā

ŠI IR NĀKAMĀ PAKĀPE PIRMS NU JAU VAIRĀK NEKĀ PIECPADSMIT GADIEM AR KARTEĻA LĪGUMU AIZSĀKTAI DRAUDZĪBAI.

MAN VIENMĒR IR BIJUSI SAJŪTA, KA TUR IR SPĒTS VAIRĀK IESPĪTĒT LAIKAM UN SAGLABĀT VAIRĀK NO TĀM TRADĪCIJĀM, SASKAŅĀ AR KURĀM KORPORĀCIJU DZĪVE NORITĒJA PIRMS KARA.

bija mazliet grūti pierast pie igauņu sarunvalodas, kas tāpat kā jebkurā citā valodā krietni vien atšķiras no literārās valodas, bet ar *filiju* palīdzību iemanījos arī ar to tikt galā.

Cik bieži sanāk apciemot igauņu korporāciju un piedalīties konventa dzīvē... vai varbūt tu dzīvo vai studē uz vietas Tartu, Igaunijā?

Ilze: Uz vietas Tartu neesmu dzīvojusi ilgāk par nedēļu, bet bija pāris semestri, jau kā *Indla* loceklei, kad uz lekcijām braucu pat uz trim četrām dienām nedēļā. Tie tad arī bija visaktīvākie semestri, tik aktīvi, ka par vienu no tiem pat saņēmu atzinību kā Semestra filistre. Tagad, kad lekciju vairs nav, savukārt semināri notiek retāk un nekad tajās dienās, kad ir *Indla* iknedēļas konvents, tad sanāk būt uz kādu viesu vakaru, uz tējas vakariem, neiztrūkstoši uz komeršu. Bet mūsdienās jau kontaktus var uzturēt un konventa dzīvei līdzī sekot arī tāpat, elektroniski, ko arī daru.

Rūta: Tā kā dzīvoju uz vietas un esmu aktīva biedrene, tad bieži – vismaz reizi nedēļā.

Lauma: Pašlaik Tartu sanāk apmeklēt retāk, bet savas igauņu māsas apciemoju gan komeršos, gan viņas apmeklē mūs. Piemēram, *daugaviešu* rīkotajās Vasaras dienās ciemos bija atbraukusi mana *filiju ac ema* jeb akadēmiskā māte – *filiju* audžumamma.

Kā var salīdzināt tradīcijas abās korporācijās – kas ir kopīgs, kas atšķirīgs, kas sevišķi patīk vienā vai otrā?

Ilze: Pašos pamatos jau esam vienādas – piederam tomēr vienai tradīcijai. Atšķirības ir lielākās un mazākās niansēs – pašos tradīciju norišu rituālos, atsevišķās

ikdienas organizācijas lietās, amatpersonu pienākumos un savstarpējās attiecībās. Jāsaka, ka Tartu man vienmēr ir bijusi sajūta, ka tur ir spēts vairāk iespītēt laikam un saglabāt vairāk no tām tradīcijām, saskaņā ar kurām korporāciju dzīve noritēja pirms kara. Latvijā ir šādas tādas lietas, kas pamazām atmetas vai atmirušas dabīgā veidā, tieši ar motivāciju, ka ir novecojušas, piemēram, fukšu pastu ir aizstājušas e-pastu listes. Tartu kā studentu pilsētas specifika ļāvusi arī korporāciju dzīvei veidoties daudz intensīvākai – dažkārt nedēļas un reizēm pat vienas dienas ietvaros tiek izziņoti vairāk eksterņi, visiem pieejami pasākumi nekā Rīgā vesela semestra laikā. Tartu arī daudz pierastāka lieta ir ikdienā redzēt kādu kaut kur dodamies krāsās, kas piešķir pilsētai papildus vēsturisko šarmu.

Rūta: Jāsaka, ka gan atšķirību, gan kopīgā ir pārsteidzoši daudz. Visvairāk sākumā pārsteidza lielais dažādu pasākumu apjoms un ielūgumi uz tiem katru nedēļu. Arī tas, ka aktīvais konvents un filistru konvents ir stingri nodalīti (vismaz *Indla*) – filistres nevar ieņemt lielāko daļu amatu, viņas vairs nevar izvēlēties par krustmātēm/krāsu mātēm u. tml.

Kopīgā, protams ir daudz, jo pamati visām korporācijām ir līdzīgi, ir fukši/meitenes, krāsneses, filistres, ir prezidijs un ikdienas problēmas.

Lauma: Formāli abu korporāciju uzbūve ir diezgan līdzīga, piemēram uzņemšanas prasības, principi un hierarhijas sistēma. Tiesa, jāteic, ka Tartu korporanšu dzīve rit straujāk nekā šeit, Latvijā, piemēram, krāsas tiek saņemtas agrāk (aptuveni III semestri), līdz ar to arī aktīvais periods un filistrēšanās pienāk agrāk. Arī korporāciju savstarpējās attiecības šķiet ciešākas, kas varētu būt skaidrojams ar faktu, ka Tartu ir salīdzinoši

maza pilsēta un korporācijas lielākoties sanāk viena otrai kaimiņos. Tartu ielās arī daudz biežāk ir redzami studenti, tērpušies regālījās, un tur studentu kustība ir daudz izplatītāka un populārāka, kas saistīts ar Tartu Universitātes ietekmi.

Vai tev ir bijuši arī amati igauņu korporācijā? Pastāsti sīkāk par tiem!

Ilze: Tā kā esmu filistre un *Indla* ir pieņemts, ka filistres amatus neieņem, tad nē, amatus neesmu ieņēmusi. (Bet joprojām esmu pilnīgi pārliecināta, ka par latviešu amatpersonu Rūtu viņām daļēji jāpateicas man.) Taču kā jau jebkurā konventā tas, ka neesi amatā, nenozīmē, ka neko nedrīksti darīt. Parasti lielākos pasākumos daļēji pārņemu ārlietu sekretāres pienākumus, kas saistīti ar ārzemju

TARTU ARĪ DAUDZ PIERASTĀKA LIETA
IR IKDIENĀ REDZĒT KĀDU KAUT KUR
DODAMIES KRĀSĀS, KAS PIEŠKIR
PILSĒTAI PAPILDUS VĒSTURISKO
ŠARMU.

viesu uzņemšanu, vai palīdzu pirms un pēc pasākumiem mājasmātēm tikt galā ar virtuves darbiem. Ik pa brīdī jau atrodas kaut kas, kur es varu pielikt savu roku, lai palīdzētu *Indla* dzīvei notikt labāk. Mans lielākais piedzīvojums laikam gan bija reize, kad *magister referendi* vaicāja, vai es varētu sagatavot prezentāciju par tēmu “*Indla šodien*” vienam no viesu vakariem. Viesu vakars bija trešdienā, un pirmdien man prātā iešāvēs ģeniālā doma – pārsteigt visu konventu, ieskaitot *magister referendi*, un visu pusstundu runāt igauņiski. Tā bija reize, kas prasīja vislielāko laiku un darba ieguldījumu pirms paša darāmā darba, bet tika ļoti novērtēta no visām pusēm.

Rūta: Jā, pagājušā semestri biju palīdzēja mājas mātei/ekonomei (jeb mājas mātes substitūte), kas kopā ar fukšiem gatavo cienastu dažādiem *Indla* pasākumiem – viesu vakariem, komeršam, tējas vakariem. Šajā semestri – ārzemju sekretāre, kas rūpējas par saziņu ar kopām un viesiem (*dzintrām* un *Savolainen Osakunta* biedriem), kuri tiek ielūgti uz *Indla* komeršu.

Lauma: *Filiae Patriae* amatus ieņēmusi neesmu, jo pavadīju tur pārāk īsu laiku. Tiesa, ja dzīve aizvedīs atpakaļ uz Tartu un šoreiz uz ilgāku laiku, varbūt arī bez amata nepalikšu.

Ko tev ir devis tas, ka esi abās korporācijās?

Ilze: Pirmkārt, vairāk labu cilvēku manā dzīvē. Otrkārt, iespējams svarīgākā ķēdīte šajā kontekstā – *Dzintra* man deva *Indla* un *Indla* man deva studijas Tartu. Bez korporācijas es

pat domājusi nebūtu, ka varētu studēt tur, kur pirms manis tik daudz dižgaru staigājuši tos pašus gaitenīšus, tās pašas ielas un takas. Treškārt, tas ir devis daudz dziļāku izpratni un arī interesi par korporāciju tradīciju kā tādu, sevišķi tās vēsturisko aspektu. Jo jāsaka, ka Igaunijā, pateicoties Tartu specifikai, ir izdevies šo tradīciju saglabāt daudz tuvāku tam, ko es savulaik, *Dzintra* meitene būdama, iedomājos, izlasot komānu. Ir saglabāta un pavisam dzīva ne viena vien tradīcija, kas Latvijas korporāciju vidē diemžēl pazudusi ar attaisnojumu, ka jāiet līdzī laimam. Līdz ar to varu teikt, ka Igaunijā savā ziņā realitātē izdzīvoju to vīziju par senajiem, skaistajiem korporāciju laikiem.

Rūta: Neizsakāmi daudz. Ja es nebūtu iestājusies *Dzintra*, visticamāk, es nemaz nebūtu nonākusi Tartu ar iespēju turpināt studijas vēl tālāk. Tartu, pat esot “tikai” *dzintra*, man bija gana daudz paziņu un draugu no ciemošanās reizēm, bija, kam lūgt padomu un palīdzību, un reizē arī vieta ar patīkamu vidi, kur (lietderīgi) pavadīt laiku.

Lauma: Pārstāvēt abas korporācijas man ir liels gods, un esmu bezgala pateicīga, ka man ir tāda izdevība. Tas sniedz iespēju satuvināt divas brīnišķīgas un līdzīgi domājošas organizācijas, kuras viena no otras var daudz ko mācīties. Caur *filiju* prizmu es ieraugu ne tikai citādu korporācijas dzīvi, bet arī iepazīstu vairāk igauņus, Igauniju un tās kultūru. Neticiet apgalvojumiem, ka igauņi ir lēni! Igaunis allaž rīkojas pārdomāti, bet gausumu viņam gan nevar pārmest. Esot Igaunijā, es daudz stāstīju *filijām* ne tikai par *Daugaviete* un korporāciju dzīvi šeit, pie mums, bet arī mācīju par Latviju un latviešu kultūru. Vai zinājāt, ka milzum daudz igauņiešu bija līdz ausīm samilējušās “Prāta Vētras” solistā Renārā Kauperā, kad viņš Eirovīzijā uzstājās ar slaveno dziesmu *My Star*? To es uzzināju, stāstot *filijām* par latviešu mūziku un tajā kopīgo ar Igauniju. Esam daudz runājušas par kopīgo un atšķirīgo starp mūsu zemēm, par politiku, uzskatiem, vēsturi un stereotipiem. Igauņi joko, ka latviešiem ir seši kāju pirksti, un viņi ir iemīļojuši latviešu vārdu *saldējums*, jo tas skan bezgala garīgi. Aicinu latviešu korporantus stiprināt sadraudzības saites ar igauņiem, jo tā ir brīnišķīga iespēja iegūt jaunus iespaidus, redzējumu un draugus uz mūžu!

Vai būšana igauņu korporācijā ir devusi lielāku izpratni arī par igauņu nāciju? Kāds iespaids radies un kādas ir atklāsmes?

Ilze: Šajā ziņā zīmīgākais brīdis laikam bija piedalīšanās

IGAUNIJĀ SAVĀ ZIŅĀ REALITĒ
IZDŽĪVOJU TO VĪZIJU PAR SENAJIEM,
SKAISTAJIEM KORPORĀCIJU LAIKIEM.

NETICIET APGALVOJUMIEM, KA
IGAUNI IR LĒNI! IGAUNIS ALLAŽ
RĪKOJAS PĀRDOMĀTI, BET GAUSUMU
VIŅAM GAN NEVAR PĀRMEST.

īgauņu dziesmu svētkos ar *Indla* kori, jo tā nu bija reize, kad īgauniskums vienkārši iesūc sevī un līdz ar to arī parāda sevi no iekšpuses. Es teiktu, ka salīdzinājumā ar latviešiem īgauniem ir augstāka nacionālā pašapziņa un kopības sajūta, viņi dara lietas pamatīgāk un pārdomātāk, nestrebj karstu. Tas pamatīgums arī ir iemesls visiem latviešu jokiem par lēnumu. Ja kāds prasa par to lēnumu, tad parasti aicinu salīdzināt sērkokciņu un ogli kā siltuma devējus. Sērkokciņš uzšvirkst ātri, spoži, taču uz īsu laiku un dod maz siltuma. Ogle varbūt nekad arī neuzliesmos, taču siltuma būs daudz un ilgi. Latvieši mēdz būt tādi sērkokciņi, savukārt tipiskais īgaunis būs īstena ogle. Es teiktu, ka to mēs no viņiem varam pamācīties. To un patriotismu – gan ikdienā, gan svētku reizēs.

Rūta: Jā. Tagad, kur vien spēju, kļiedēju mītu (un nu jau apnikušo joku) par to, ka īgaunī ir lēni. Pilnīgas muļķības! Īgaunī ir krietni progresīvāki un atvērtāki nekā latvieši.

Vai īgaunū korporāciju iepazīstini ar latviešu korporācijās tradīcijām un latvietību vispār?

Ilze: Jā, *indlas* regulāri dabū dziedāt latviski, kad iznāk kāda pasēdēšana ar kantikumiem. Un uzreiz jāsaka, tā ne vienmēr ir mana iniciatīva. Pirmais kants, kuru vadīju ar savu *Indla* deķeli, arī bija latviski, turklāt tas notika korporācijas *Vironia* pagrabā, kur līdz ar *stammtisch* viesiem un viešņām bija pulcējušies arī tikko iesāktā E!K!L! komerša viesi. Tas bija jauks brīdis – starp simts dažādām īgaunū dziesmām ar īgaunū deķeli rokā piecēties un panākt, ka visa īgaunī pilnā telpa dzied latviski. Un dziedāja! Vēl pērn, tā kā studiju dēļ t. s. patriotiskajā nedēļā (11.–18. novembrī) nevarēju būt Rīgā, nolēmu pārvērst *Indla* dzīvokli par savu mazo, latvisko saliņu Tērbatā. Tieši pa vidu zīmīgajiem datumiem bija plānots *Indla* iksemestra eksternais tējas vakars. Tika pieņemts mans ierosinājums to rīkot par Latvijas tēmu. Manam uzaicinājumam uzstāties ar referātu piekrita Ilze Zagorska, kas Tārtu jau desmit gadus pasniedz latviešu valodu un kultūru. No mājasmātēm pārņēmu galda klāšanu, jo bijām vienojušās, ka, ja reiz tēma ir par Latviju, tad uz galda jābūt visam, ko latvietis uzskatītu par īstēni tradicionālu. Tad nu bija arī – no Rīgas vesti pelēkie zirņi (īgaunīem eksotika), turpat *Indla* virtuvē siets ķimeņu siers, svaigi cepti un ļoti novērtēti speķa pīrāgi, kuru gaļas sagādāšana Tārtu tirgū bija labs pārbaudījums manai īgaunū sarunvalodai (starp citu, arī īgaunīem eksotika!). Pirmo reizi savā mūžā arī cepu sklandrausus, un kopā ar vienu no *indlām* pēc

trīsdesmito gadu “Mājas viesī” atrastas receptes izcepām arī safrāna kļiņģeri, kas nepaspēja pat atdzist. Viesi vakaru acīmredzami izbaudīja, jo nākamajā dienā, satiekot dažus no viņiem *daugaviešu-filiju* organizētajā konferencē, viņi dalījās iespaidos par vakaru. Tad patiešām likās, ka ir izdevies uzdāvināt īgaunīem mazliet Latvijas sajūtas sirdī. Bet, ja tā vispārīgi ņem, tad es teiktu, ka īgaunū krāsas Tārtu dod daudz vairāk iespēju runāt par Latviju un latviešu korporācijām. Ja tajās pašās situācijās es sēdētu *Dzintra* krāsās, viņiem uzreiz būtu skaidrs, ka ārzemniece, un nebūtu nemaz brīnums, ja arī kāds pienāktu klāt, un tad aiz pieklājības, jo tā ir pieņemts, būtu trīs teikumi par to, ka ārā skaists laiks, bet tā arī būtu visa saruna. *Indla* krāsās sarunas sākas viegli, ar vienu jautājumu “kāpēc tu runā angļiski?” vai, pēdējā laikā, ar fakta konstatējumu “tu esi tā *indlu* latvietē, jā?”. Un, ja reiz īgaunis sarunu ir sācis, tad saruna visticamāk turpināsies, jo tik intraverti viņi nemaz nav. Un tad arī var runāt par visu, kas vien nāk prātā.

Rūta: Jā, jo ik pa laikam pat nejauši salīdzinu, ko darām līdzīgi un ko citādi, kādas tradīcijas, kādi noteikumi.

Tā kā joprojām esmu elpojoša latvietē – lai kā *indlas* smietos, ka mani “īgaunisko”, tomēr gana bieži sanāk teikt: “Mēs Latvijā (vai latvieši) darām tā un tā,” vai tml.

Mani kā lasītāju interesētu uzzināt, kādi ir nosacījumi, kādos gadījumos nēsā

kuras krāsas, vai dzintras un daugavietes atbalsta īgaunū krāsu nēsāšanu Rīgā, kā deķeļa nēsāšanu studentēm uztver studentu korporācijas Latvijā – vai ir bijušas kādas piezīmes u.t.t.?

Rūta: Ar *indlām* ir sarežģītāk, jo, ja vien neesi *dzintra* vai somu organizācijas biedrene, par *indlu* krāsnesi diemžēl neklūsi. Ja nemaldos, tad Laumas otrā korporācija *Filiae Patriae* uzņem visas Tārtu studējošās studentes, kas runā īgauniski.

Viss ir diezgan loģiski: *dzintru* krāsas nēsā Latvijā un *indlu* – Igaunijā. Izņēmumi ir reizēs, kad uz pasākumiem tiek aicinātas kā vienas vai otras korporācijas pārstāves – piemēram, fil! Ilze Borodkina uz *Savolainen Osakunta* tika ielūgta kā *dzintra*, līdz ar to tika liktas *dzintru* krāsas.

Latvijā šīs saskarsmes, vismaz man, nav bijis. Bet, tā kā Latvijā vairs nedzīvoju jau pusotru gadu, tad arī vairs neesmu tik zināma Latvijas korporāciju vidē – liela daļa manu “laikabiedru” ir kļuvuši neaktīvi vai pat izstājušies, bet jaunos es neesmu iepazīsusi. Tad arī Igaunijā Valpurģu naktī sanāk gana uzjautrinoši mirklī, uzsākot sarunu latviski ar latviešu studentu korporāciju biedriem. Ir

SALĪDZINĀJUMĀ AR LATVIEŠIEM
IGAUNIEM IR AUGSTĀKA
NACIONĀLĀ PAŠAPZIŅA UN
KOPĪBAS SAJŪTA, VIŅI DARA LIETAS
PAMATĪGĀK UN PĀRDOMĀTĀK,
NESTREBJ KARSTU.

pirmais klusuma un izbrīna mirklis, bet tad jautājumi sāk birt viens pēc otra!

Ilze: Lai kļūtu par ārzemju locekli *Indla*, ir divi priekšnoteikumi: pirmkārt, ir jābūt kādā no *Indla* sadraudzības organizācijām. Otrkārt, ir jābūt gana aktīvai *Indla* sadzīvē. Vispārpieņemtais uzskats ir, ka jāstudē Tartu. Taču man sanāca tā, ka semestrus, kad Tartu uz lekcijām tiešām biju regulāri, jau vadīju šajā īpašajā statusā, kuru biju nopelnījusi ar iepriekšējiem darbiem.

Par krāsu nēsāšanu ierobežojumu vai kādu stingru prasību nav ne no vienas, ne otras puses, līdz ar to vados pēc sajūtām. Pārsvārā Rīgā tās ir *Dzintra* krāsas, Tartu – *Indla* krāsas. *Indla* krāsas Rīgā esmu likusi divreiz. Pirmā reize bija tad, kad tās bija tikko saņemtas, jo *indlas* no draudzības lentēm veido skaisti pītas bruņas, kuras jaunā krāsne drīkst nēsāt trīs dienas. Divas dienas no tām sanāca Rīgā. Taču uz *Dzintra* literāro vakaru šo dienu ietvaros, protams, nomainīju savu krāsu rotu uz *Dzintra* krāsām. Otrā reize bija Baltijas tautu komeršs, kur *Indla* krāsas izvēlējos tāpēc, ka *indlu* tradīcija ir šo pasākumu uztvert kā komeršu, līdz ar to, gājienā ejot kā *indlaensis*, es drīkstēju likt arī *Dzintras* komerša lentu. Man bija svarīgi parādīt savu piederību abām korporācijām, jo Baltijas komeršs ir tieši par to – par draudzību un sasaisti starp korporācijām. Pirms kāda brīža *Dzintra* pārstāves bija uzaicinātas viesos pie somu studentu organizācijas *Savolainen Osakunta*, kas ir otra *Indla* sadraudzības organizācija. Tur sanāca interesanta situācija, jo, pārstāvēt *Dzintra*, protams, biju *Dzintra* krāsās, bet kā *indlaensis* tomēr saņēmu arī viņu draudzības lenti.

Pavisam godīgi jāsaka, ka es nekad neesmu par atbalstu igauņu krāsu nēsāšanai Rīgā ne ļoti domājusi, ne arī kādam vaicājusi. Izklāusies varbūt arī lecīgi, bet es uzskatu, ka tā tomēr ir mana izvēle un mans lēmums. Galu galā,

jebkura korporācija savas krāsas principā piešķir tad, kad ir pārliecināta, ka to saņēms vai saņēms zinās, kā ar tām apieties. Un tas, manuprāt, ietver arī apjēgšanu, kad drīkst kādā pasākumā Rīgā

ierasties ne *Dzintra* krāsās. Eksternajās viesu grāmatās un citur eksterni gan es abās valstīs parakstos vienādi – kā fil! Ilze Borodkina, *dzintra et indlaensis*.

Kā deķļa nēsāšanu studentēm uztver studentu korporācijas Latvijā, un par piezīmēm? Kad no *Indla* jubilejas komerša pārbraucu mājās un atrādiņu vīram savu jauno krāsu rotu, viņa reakcija bija: “Nu, tad beidzot tev tiešām ir deķelis.” Te jāpiemin, ka jau no laika gala, kopš iestājos *Dzintra* un kopš uzstājīgi, kā jau pieklājas, sekoju *Dzintra* tradīcijai melno samta galvassegu saukt par deķeli, nevis segni, vīrs allaž ir iebildis, ka bez naga nav deķļa. Kā jauns fuksītis sākumā

ar zobiem un nagiem metos preti, tagad jau krietnu laiku šis temats vienkārši ir nolikts stūrītī un netiek cilāts. Bet jā, man beidzot ir deķelis, kuru par tādu pilnībā atzīst arī pašas vīrs.

Citādi – maz jau sanāk saskarties ar studentiem un viņu reakcijām, jo šaipus robežai deķelis vairāk ir somā nekā galvā. Cita lieta ir pasākumi Tartu, piemēram, Valpurģis. Vairākkārt ir nācies likt sarkt latviešu korporāciju puisiem, kas,

svētkus svinēdami, mēdz atļauties šo to vairāk ar domu, ka neviens jau tāpat nesapratīs. Tad deķelis latvietes galvā izvēršas reizē par šoku un ātru mācību stundu. Un arī interesi par to, kā tad tā gadījies, ka latvieta staigā igauņu krāsās.

Lauma: *Daugavietes* krāsas tiek nēsātas Latvijā, igauņu krāsas – Igaunijā. Bet ir arī izņēmumi, piemēram, Igaunijai un igauņu korporācijām svarīgos datumos filiju krāsas varu nēsāt arī Latvijā. Piemēram, 24. februārī, Igaunijas Neatkarības dienā, valkāju deķeli.

JEBKURA KORPORĀCIJA SAVAS
KRĀSAS PRINCIPĀ PIEŠĶIR TAD, KAD
IR PĀRLIECINĀTA, KA TO SAŅĒMĒJA
VAI SAŅĒMĒJS ZINĀS, KĀ AR TĀM
APIETIES.

CITĀDĀ KRIEVIJA. TIVAS REPUBLIKA

Taut! Zane Treinovska, *daugaviete*

Zenta Mauriņa ir teikusi: “Ceļot prot tas, kā sirds ir redzīga un kā acs prot apstāties un svētīt. Ceļot prot tas, kas savu sirdi prot atraisīt. Kad acis, ausis un sirds atveras, dvēsele izpeldas skaistumā.” Vēlos dalīties ne gluži ar atmiņām par ceļojumu, bet gan ceļu, kas man ļāvis saskatīt Sibīrijas dienvidu daļas patieso dabas burvību, mēģināt izprast dažādus cilvēkus, kultūras un uzvedību, kas, manuprāt, ir viens no lielākajiem ieguvumiem. To dzīvē esmu izvirzījusi par noteicošo – lai acis, ausis un sirds atvērtos.

Mans stāsts būs par mēnesi, ko pavadīju Krievijas Ģeogrāfijas biedrības rīkotajā starptautiskajā arheoloģiskajā un ģeogrāfiskajā ekspedīcijā 2014. gada augustā “Valdnieku ieleja – Kyzyl–Kuragino”, kas pēc būtības bija glābšanas ekspedīcija, pirms šajā ielejā tiek būvēta dzelzceļa līnija. Ekspedīcija norisinājās Sibīrijas dienvidu daļā, aptuveni 40 km no Tivas Republikas galvaspilsētas Kizilas, kas atrodas Āzijas ģeogrāfiskajā centrā Tivas Republikā, kura robežojas ar Altaja Republiku, Krasnojarskas apgabalu, Hakasijas Republiku, Irkutskas apgabalu un Burjatijas Republiku, kā arī ar Mongoliju¹.

Tivas Republika (krieviski: Республика Тыва, tuviski: Тыва Республика) tiek uzskatīta par vietu, kas ļauj saprast un pētīt daudzas kultūras, to vēsturi un etniskos faktoros. Dažādos laikos šeit dzīvojuši skiti, huņņi, džungari, tjurki, mongoļi, kirgīzi, uiguri, atstājot aiz sevis vēstures liecības, kas šo apvidu padara par visas pasaules arheologu iecienītu izpētes vietu. 2006. gadā tika apstiprināta jaunas dzelzceļa līnijas būvniecība, kas savienos vienu no lielākajiem mezgļiem Krasnojarskas apgabalā ar Tivas Republiku. Jaunās dzelzceļa līnijas būvniecības mērķis – no Tivas Republikas izvest 2005. gadā atklātās dabas bagātības – akmeņogles, krāsainos metālus, dzelzsrūdas, azbestu un zeltu².

Piecu gadu garumā ik gadu tika dota iespēja interesentiem pieteikties kādā no trīs ekspedīcijas maiņām (jūnijā, jūlijā, augustā), jo klimatisko apstākļu dēļ arheoloģisko izrakumu periods gadā šajā vietā ir ierobežots. Tā kā esmu Latvijas Universitātes Ģeogrāfijas un zemes zinātņu fakultātes Vides zinātņu programmas absolvente, daba, tās saglabāšana, ilgtspējīga attīstība ir viens no manas dzīves vadmotīviem, tādēļ arī mērķtiecīgi nosūtīju savu pieteikumu arheoloģiskajai

¹ Правительство Республики Тыва [S.a.]. Физико-географическая характеристика. Правительство Республики Тыва. Sk. 03.01.2016.

Pieejams: <http://gov.tuva.ru/region/geography/>

² Lapiņa Aiva (red.) Tivas kurgāni. Ilustrētā Pasaules Vēsture, 2013., Nr. 71, 28.–35. lpp.; The Federal Agency for Railway Transport [S.a.]. Kyzyl-Kuragino lind and development of the mineral resources base of the Republic of Tyva. The Federal Agency for Railway Transport. Sk. 04.01.2016.

Pieejams: http://en.roszeldor.ru/invest_project/in_pr_tyva

un ģeogrāfiskai ekspedīcijai. Lai arī šajā gadījumā šī konkrētā posma, kur plānots dzelzceļš, vides ilgtspējīga attīstība kapitulē ekonomikas priekšā, tiek darīts viss, lai to no vēstures viedokļa maksimāli izpētītu. Augusta maiņā bijām četri šādi brīvprātīgie aktivisti no Latvijas, tajā skaitā arī mana *Daugaviete* audžumeita jauntaite! Anda Cine. Jāpiemin, ka starp Latviju un manu galapunktu ir piecu stundu laika starpība. No Rīgas uz Maskavu kopā ar ceļa biedreni Diānu Kristiņu devāmies ar autobusu. Maskavā pavadījām aptuveni 12 stundas, lai apskatītu tās centru. Tur satikām pārējos ceļabiedrus no Latvijas un tālāk devāmies kopā. No Maskavas uz Abakanas starptautisko lidostu lidmašīnā pavadījām 4,5 stundas, nomainot četras laika joslas. Kopā ar pārējiem brīvprātīgajiem aizlidojām uz izteiktu padomju stila lidostu. Tālāk tikām sadalīti pa autobusiem, no kuriem viens devās uz Krasnojarskas apgabalā esošo arheoloģisko izrakumu nometni, savukārt otra (mūsu brauciena) galamērķis bija Tivas Republikā esošā nometne. Ceļā vispirms caur kalniem un pēcāk caur stepi pavadījām aptuveni astoņas stundas. Autobusu maiņas vietā mūs sagaidīja Tivas Republikas kultūras ministre, ikkatram no mums dāvājot baltus budistu lakatus veiksmīgam ceļam un cienājot ar tradicionālo tuviešu tēju no piena, sāls, melnās tējas un ūdens, kas izcēlās ar ļoti

savdabīgu garšu. Jāpiemin, ka Tivas Republikas reģionā viena no vadošajām reliģijām ir Tibetas budisms, tādēļ arī dāvanā saņēmām baltos budistu lakatus. Aptuveni pusotru stundu vēlāk nokļuvām nometnē, kas atradās neticami skaistā Eerbekas upes ielejā. Ierodoties tikām sadalīti pa armijas tipa teltīm, kur katrā teltī turpmāko mēnesi mitinājās 14 brīvprātīgie.

Nometnē bijām aptuveni 120 brīvprātīgie no dažādām pasaules valstīm, tai skaitā Latvijas, Krievijas, Indijas, Peru, Nīderlandes, Igaunijas, Baltkrievijas un citurienes, kas darbojās profesionālu arheologu uzraudzībā dažādos izrakumos. Lielākoties bija nepieciešams veikt izrakumus kurgānos (kapu uzkalnos), kur diemžēl šie apbedījumi tika attīrīti diezgan nesaudzīgi. Arheoloģiskā ekspedīcija norisinājās ļoti sasteigti, un iespējams, ka šī iemesla dēļ tomēr tika palaistas garām daudzas vēstures liecības. Nometne tika modināta jau ap plkst. 6.00, lai pēc obligātās rīta rosmes un brokastīm plkst. 8.00 uzsāktu darbu vairākās izrakumu vietās. Tas ilga līdz pusdienlaikam, kad sākās spēcīgākā svelme, gaisa temperatūrai sasniedzot ap 32°C ekspedīcijas sākumā un ap 16°C mēneša otrajā pusē. Jāpiemin, ka naktī gaisa temperatūra bieži bija tikai ap 5°C. Kā vienu no negatīviem aspektiem (nometnes nepārdomātās koordinēšanas dēļ) secināju to, ka

“Stones of Sausken” nometne, kuras centrālajā daļā atradās jurta.

Latviešu un igauņu kopbilde. No kreisās: taut! Zane Treinovska, *daugaviete*, Diāna Kristiņa, Dajana Raab, Jurgis Armans, taut! Anda Cine, *daugaviete* un Alex Feldmann.

brīvprātīgie, kuriem lielai daļai nebija iepriekšēju zināšanu arheoloģijā, netika laicīgi instruēti par darbu. Tikai pēdējā nedēļā arheologu nometnē notika aizraujoša lekcija par vēstures liecībām, kas šeit tikušas atrastas līdz šim, un par to, kā izskatās objekti, kas zemē atradušies gadu simtus un tūkstošus, – tikai tad bija iespējams vairāk izprast, kā izskatās keramika, kauli un citi atradumi.

Pēc darba izrakumos tikām nogādāti atpakaļ nometnē, kur ik dienu bija saplānoti kādi sporta pasākumi, spēles, sacensības, iespēja apgūt tuviešu valodu, doties apskatīt citus izrakumus. Diemžēl liela daļa no plānotajām aktivitātēm tā arī netika īstenotas. Es visu brīvo laiku centos padarīt pēc iespējas piepildītāku. Ņemot vērā, ka atradāmies tālu no apdzīvotas vietas, katru dienu devos iekarot citu Altaja kalnu grēdas virsotni, kas bija sava veida meditācija, esot pilnīgā mierā, klusumā un dabā, un reizē arī fizisks izaicinājums pievarēt kādu arvien augstāku virsotni vai aiziet no nometnes nepamanītam, lai personāls to neredzētu, jo doties ārpus nometnes varēja tikai noteiktās stundās. Ārpus nometnes teorētiski varēja sastapt vilkus un lāčus, kā arī čūskas. Čūskas ik pa laikam ielida arī teltīs. Dīvaini, bet mums patiesībā visvairāk lika uzmanīties no pašiem tuviešiem viņu neprognozējamās dabas dēļ.

Es patiesi priecājos, ka izvēlējos šo nometni, jo mūsu nometnei apkārt nebija žoga un bija brīvības sajūta atšķirībā no Krasnojarskas apgabala nometnes, kur to sargāja žogs no apkārtņē mītošajiem lāčiem. Bija reizes, kad devos pretī piedzīvojumam pat trīs reizes dienā, ar domubiedriem vai viena, lai pilnībā atbrīvotu prātu – pirms brokastīm devos kalnos nodarboties ar jogu, sveicinot sauli, pēc pusdienām iepazīt jaunu virsotni, bet vakarā – vērot brīnumaini skaistu saulrietu, kas izskatījās maģiski, veidojot gaismas spēles pār ieleju. Pārgājienos devos ne tikai apkārtnes izpētes nolūkos, bet arī iepazīt vietējos tuviešus. Tuvieši ir nomadi, kas tur kazu, aitu un liellopu ganāmpulkus. Lai gan tuvieši, kas uzturējās pie nometnes un vadāja brīvprātīgos ar zirgiem, bija ļoti runātīgi un draudzīgi, tomēr, satiekot tuviešus ārpus nometnes, tie ieturēja distanci, nevēloties īpaši komunicēt (izņemot dažus no netālu esošajiem tuviešiem, kuri pārdeva pienu un pašdarinātu sieru, jo jau ceturto gadu brīvprātīgie bija labs ienākumu avots vasaras mēnešos). Novēroju, ka tuvieši izliekas nezinām krievu valodu, bet, iespējams, ka tiešām nezināja. Tas ir arī saprotams, jo daļa no tuviešiem vēl cer uz neatkarīgas valsts izveidošanu. Vienā no pārgājienu reizēm mums paveicās un tikām ieaicināti vienā no jurtām, jo baltkrievu ceļabiedri bija visai neatlaidīgi un vēlējās redzēt,

Tuvieši, kas katru dienu nodrošināja iespēju pie nometnes jāt ar zirgiem.

kā izskatās īsta jurtas iekštelpa. Diemžēl fotografēt mums neatļāva, toties tuvietis klusējot iekūra krāsni, pacienāja ar baltmaizi ar krējumu un cukuru un īstu, iepriekš aprakstīto, tuviešu tēju, kas, taisīta viņa mājā (jurtā), bija ar pavisam citu garšu nekā tā, ko varējām baudīt ikdienā. Šie mūsu piedzīvotie pavisam ikdienišķie mirkli tuvieša mitekļi mums bija kā neticama pieredze, kas ļāva ieskatīties pavisam citā pasaulē. Caur šīm retajām sarunām, kas sanāca ar tuviešiem, bija iespējams noprast, ka viņi vēlas neatkarību, bet līdz ar dzelzceļa būvi šāda iespēja tikai samazinājusies. Tai pat laikā viņi arī neapzinās, cik ļoti izmainīsies viņu dzīve līdz ar jauno dzelzceļu.

Izrakumu vieta, kurā darbojos trīs nedēļas un kurā attīrījām divus kurgānus.

Nedēļas nogales bija saplānotas, lai vairāk iepazītu šo apkārtni. Vienā nedēļas nogalē ar autobusiem tikām vesti uz Kizilas pilsētu, kur bijām Tivas Republikas Nacionālajā muzejā, apskatījām Tibetas budistu templi, pabijām arī vietā, kur satek Mazā un Lielā Jeņiseja, veidojot ūdeņiem bagāto Jeņiseju. Dodoties šajā braucienā, bija sajūta, it kā pēkšņi būtu nokļuvuši padomju kinofilmā, kur laiks ir apstājies pirms gadiem piecdesmit. Citā nedēļas nogalē devāmies uz sālsezeriem – jāatzīst, ka pelde sālsezerā nebija mans labākais lēmums, jo pēc iepriekšējās dienas, kas pavadīta, kāpjot pa kalna nogāzē izdegušajiem mežiem, augi bija atstājuši skrāpējumu pēdas uz ādas.

Viens no spilgtākajiem nometnes pasākumiem bija Tivas kultūras diena, kur tuvieši mūs iepazīstināja ar savām tradīcijām, īpaši greznajiem tērpiem, un dzirdējām klātienē arī tuviešu rīkles dziedājumu priekšnesumu *kumailer*, kas tiek veidots no veselas sava veida kreķšķu gammas.

Tuviešu rīkles dziedāšanas pētnieks, etnogrāfs E. K. Jakoljevs šo dziedāšanu raksturo kā „iespaidīgu ar to, ka vienlaicīgi tiek veiktas vairākas skaņas, kas iegūtas, vokālu apvienojot ar gaisu no plaušām, bet ar lūpām tiek veidota melodija. Tas savdabīgais iespaids, ko rada “dziedāšana bez vārdiem”, nav izstāstāms. Dziedātājs ieelpo sevī tik daudz gaisa, cik var ietilpināt tā plaušas, un tad no savu iekšu dziļumiem sāk izpaust kaut kādus savādus rūcošus kreķšķus, kuru nepārtrauktība un garums ir atkarīgs no tā mākslas pārvaldīt diafragmu. Skaņa skan, līdz pats dziedātājs to aprauj, klausītājam negaidot, bez jebkāda toniska vai ritmiska nobeiguma – tā, ka visai šai noslēpumaino skaņu secībai pat nevar piemērot nosaukumu *melodija*”³. Iesaku dzirdēt tuviešu mūzikas grupas Huun-Huur-Tu dziedājumu! Došanās arheoloģiskajā un ģeogrāfiskajā ekspedīcijā ļāva man ieskatīties kādā pavisam mazā daļiņā no visas pasaules skaistuma. Sajūtas un emocijas, ko ieguvu šī mēneša laikā gan no tuviešiem, gan ceļabiedriem, gan dabas, nav vārdiem īsti aprakstāmas. Esot tur, mīlā atmiņā turēju arī mūsu pašu Latvijas skaisto dabu. Līdzīgu biju paņēmusi Latvijas karogu. Ķēru mirkli un sajūtas, un tas nūdien izdevās. Bez pagātnes nav nākotnes, un es patiesi priecājos, ka piedalījos šajos arheoloģiskajos izrakumos. Jūtu gandarījumu, ka arī savu roku esmu pielikusi pie kādas nelielas rindkopas (vai vismaz teikuma) pasaules vēstures lappusēs. **U**

Tuviešu priekšnesums ar tradicionālajām dejām, demonstrējot greznos tērpus.

³ Правительство Республики Тыва [S.a.]. Тувинское горловое пение «Хоомей». Правительство Республики Тыва. Sk. 12.01.2016. Pieejams: <http://gov.tuva.ru/region/culture/1319/>

AIZMIRSTAIS KONVENTS. *FRATERNITAS ROSSICA*

fil! Nikolajs Putiļins, *frater arctus*

Sīkākā Latvijas akadēmiskajām mūža organizācijām īpašu vietu ieņem krievu studentu korporācija *Fraternitas Rossica*. Dibināta pie privātas augstākās izglītības iestādes, tā bija vienīgā krievu studentu organizācija, kas apvienoja krievvalodīgos studentus, kuri nebija Latvijas Universitātē studējošie. Korporācijai bija raksturīgas unikālas tradīcijas, stingra disciplīna, kā arī interesanta un notikumiem bagāta, bet diemžēl īsa vēsture.

Viss sākās 1929. gada 10. janvārī, kad 11 privātā Krievu universitātes zinātņu institūta studenti nolēma dibināt studentu korporāciju, kura apvienotu Latvijas augstskolu (izņemot Latvijas Universitātes) krievvalodīgos studentus. Par jaunās korporācijas mērķiem kļuva savu biedru patriotiska audzināšana, kā arī pienākuma, goda un morāles izkopšana. Bet, ņemot vērā faktu, ka starp dibinātājiem nebija neviena korporanta, nebija arī izpratnes par korporācijas dzīves organizēšanu, tradīcijām un ideāliem. Tādēļ studenti nolēma vērsties pēc palīdzības pie krievu studentu korporācijas *Fraternitas Arctica*. *Fraternitas Arctica* konvents draudzīgi atsauca uz šo lūgumu un deleģēja savus filistrus Ivanu Štaļu un Anatoliju Perovu palīdzēt studentiem. *Arkti* palīdzēja jaunās korporācijas dibinātājiem izstrādāt komānu, statūtus, piedalījās kantiķu tapšanā, iemācīja nākamās buršu paukot un dziedāt (vispār ļoti daudz savu tradīciju jaunā korporācija pārņēma no *Fraternitas Arctica*), kā arī audzināja tos buršu ideālu un draudzības garā.

Jauno korporāciju tika nolemts saukt *Fraternitas Rossica* (latīņu valodā – ‘Krievu brālība’) ar krāsām zelts (tīra sirdsapziņa) – melns (stipra griba) – gaiši zils (dziļa ticība). Krāsu secība uz deķeļa: melns – zelts – gaiši zils (melnā krāsa deķelī simbolizēja sēras par lielinieku pārņemto Krieviju). Pašam deķelim bija tā saucamais Heidelbergas fasons ar plato virsu (P!K! korporācijām – deķelis ar šauru virsu). Par korporācijas devīzi kļuva frāze “Помни свой долг!” (krievu

Com! Jurij Beggrovs frat! ross!. Viens no korporācijas dibinātājiem.

1958. gadā Bostonā iestājās *Fraternitas Arctica*.

valodā – ‘Atceries savu pienākumu!’). Uz deķeļa bija izšūta septiņstaru zelta zvaigzne, kura simbolizēja mēneša 7. dienu. Zvaigznes centrā atradās cirķelis, kura izsaukuma zīme ar punktu savukārt simbolizēja dibināšanas mēnesi – februāri, gada otro mēnesi. Jau sākumā tika nolemts dibināt korporāciju 7. februārī, tādējādi pieminot dienu, kad tika nogalināts viens no Krievijas Baltās armijas līderiem, admirālis Aleksandrs Kolčaks. Vapeņa koncepcija arī bija izstrādāta korporācijas dibināšanas procesā, tomēr pirmo reizi 1933. gadā to uzzīmēja f! Ļevs Grižas un 1936. gadā (jau būdams komiltonis) pats to izgriezā kokā.

Oficiāls atzinums tika saņemts 1931. gada 7. janvārī, un jau 7. februārī notika pirmā konventa sēde, kurā tika ievēlēts pirmais prezidijs (seniors com! Florija Jankovskis, vice-seniors com! Kazimirs Buļko, sekretārs com! Boriss Djakonovs, oldermanis com! Klavdijs Družilovskis) un pirmo reizi liktas krāsu regālijas. Tajā pašā vakarā jaunā korporācija svinēja savu pirmo Dibināšanas komeršu.

Tā *Fraternitas Rossica* ieņēma savu vietu Rīgas buršu dzīvē. Katru gadu *rossiķu* saimei pievienojās 4–5 jauni fukši, kas nodrošināja lēnu, bet stabilu organizācijas pieaugumu (piemēram, 1936. gada 7. februārī korporācijā bija 39 biedri – 10 dibinātāji, 6 goda filistri, 18 komiltoni un 5

DIBINĀTA PIE PRIVĀTAS AUGSTĀKĀS IZGLĪTĪBAS IESTĀDES, TĀ BIJA VIENĪGĀ KRIEVU STUDENTU ORGANIZĀCIJA, KAS APVIENOJA KRIEVVALODĪGOS STUDENTUS, KURI NEBIJA LATVIJAS UNIVERSITĀTĒ STUDĒJOŠIE.

fukši). Vispār *rossiķu* pieeja korporācijas pastāvēšanai un attīstībai bija ļoti nopietna un atbildīga. Internās dzīves kārtība bija šāda: katru pirmdienu notika konventa sēdes, 2 reizes nedēļā notika kantu, paukošanas un oldermaņa stundas, un katru otro sestdienu notika literārie vakari, pēc kuriem sekoja alus vakari. Visi šie pasākumi bija obligāti ne tikai fukšiem, bet arī komiltoniem. Katru gadu *rossiķi* organizēja Dibināšanas komeršus, maijkomeršus, bet fukši – bēgšanas.

Fraternitas Rossica aktīvi piedalījās Rīgas sabiedriskajā dzīvē. Spilgts piemērs tam ir korporācijas dalība akadēmiskās Tatjanas balles rīkošanā (kuras organizēšanas komitejas sastāvā bija pārstāvji no korporācijām *Fraternitas Arctica*, *Ruthenia*, *Fraternitas Rossica*, *Sororitas Tatiana*, *Sororitas Rossica* un Latvijas Universitātes Krievu studentu sabiedrības).

Fraternitas Rossica prezidijs. 1935-1936 ak. gads.
Seniors com! Nikolajs Pļuhanovs, viceseniors com! Boriss Djakonovs, sekretārs com! Boriss Osekins.

Sākumā *rossiķi* pulcējās draudzīgās latviešu korporācijas *Concordia Valgalia C!Q!* Merķeļa ielā 7-17, bet jau 1932. gadā korporācija pārcēlās uz savām telpām Lenču ielā 2-34, kur atradās līdz pat savas darbības pārtraukšanai.

1935. gadā sākās Krievu universitātes zinātņu institūta likvidēšanas process, kurš beidzās 1937. gadā. *Fraternitas Rossica* pārreģistrējās pie Komerzcīnātņu institūta, kurš arī tika slēgts, un 1938. gadā kļuva par filistru biedrību bez tiesībām uzņemt jaunus biedrus. Bet arī tā pastāvēja īsu laiku, jo 1939. gadā biedrībai tika atteikta statūtu pārreģistrēšana, kas nozīmēja likvidāciju.

Pēc II pasaules kara tikai 10 *rossiķiem* (kuru vidū bija arī 3 dibinātāji un 1 goda filistrs) izdevās satikties ārzemēs. 1948. gada 7. februārī Eslingenā, Vācijā, tika nosvinēta *Fraternitas Rossica* 17. gadadiena. Tomēr, ņemot vērā biedru mazo skaitu un atrašanos 3 kontinentos, korporācijas atjaunošana nebija iespējama. **U!**

Avoti

1. Ščerbinskis V. "Uzticīgi draugam. Latvijas studējošo slēgtās mūža organizācijas". Rīga: Prezidiju Konvents, 2010.
2. Keller W. O. "Russisches Burschentum". Ņujorka: Ruthenia, 1971.
3. Бєррєв Ю. "Fraternitas Rossica". Bostona, 1959.
4. Korp! *Fraternitas Arctica* fotoalbums.
5. www.russkije.lv

AUGSTĀKĀS IZGLĪTĪBAS SĀKOTNE JELGAVĀ

fil! Sandra Grigorjeva, *gundega*

Pēteris Bīrons (1724–1800), akadēmiskās ģimnāzijas *Academia Petrina* dibinātājs. M. Stumbra gleznas foto Ģ. Eliasa Jelgavas vēstures un mākslas muzejā.

Academia Petrina ēkas pēdējā, īstenotā projekta uzmetums. Zīmējis dāņu arhitekts Severīns Jensens, 18. gs. beigas.

Jelgavā jeb Mītavā (Mitau), kā to dēvēja līdz 20. gs. 20. gadiem, ir ļoti seni augstākās izglītības aizmetņi, kas piešķirušī pilsētai garīgās dzīves akcentus jau gadsimtiem ilgi, kā arī iezīmējuši jaunu ceļu zinātnes attīstībai Latvijas teritorijā. Tagad varam tikai iedomāties, kā būtu bijis, ja Jelgavā šobrīd būtu universitāte, kuras saknes sniegtos līdz 1800. gadam.

PĒTERA AKADĒMIJAS DIBINĀŠANA

1772. gadā pēdējais Kurzemes hercogs Pēteris Bīrons (1724–1800) nolēma Jelgavā dibināt akadēmisko ģimnāziju un to uzturēt par hercogistes līdzekļiem. Akadēmiskās ģimnāzijas dibināšanai bija jāstiprina hercoga autoritāte, ietekme un vara. Hercogs sevi reprezentēja kā vācu apgaismības ideju piekritēju, par mācībspēkiem aicinot brīvdomātājus, un akadēmijas dibināšana at-bilda vācu apgaismotāju centieniem¹. 1775. gadā hercogs nodibināja akadēmiju, izveidojot to materiāli un tiesiski atbilstoši tā laika Eiropas labākajiem standartiem. Sākotnēji bija doma dibināt pilntiesīgu universitāti, bet plāni sagruva, jo bija nepieciešamas Polijas karaļa un pāvesta atļaujas. Jaunā veidojuma nepārprotami protestantiskās orientācijas dēļ (Kurzemes hercogiste tobrīd bija Žečpospolitas sastāvdaļa, atradās lēņu atkarībā) atļauju saņemt nebija iespējams, tāpēc sākotnēji tika dibināta akadēmiska ģimnāzija, proti, *Academia Petrina*. Tai bija visas augstskolas tiesības,

¹ Stradiņš Jānis "Jelgavas akadēmiskās ģimnāzijas jeb Pētera akadēmijas dibināšanas priekšnoteikumi". Grāmatā Zinātnes un augstskolu sākotne Latvijā, Stradiņš J., 255. lpp. Latvijas Zinātņu akadēmija, LU Latvijas vēstures institūts. Rīga: Latvijas vēstures institūta apgāds, 2009.

Academia Petrina ēka mūsdienās.

tomēr tā nevarēja piešķirt akadēmiskos titulus². Hercogs akadēmiju gribēja izvērst par hercogistes intelektuālo centru, aicinot tajā docēt jaunus cilvēkus no vairākām Eiropas universitātēm. Mācību iestādei bija nodrošināta zinātniski materiālā bāze, kas ļāva akadēmijai kļūt par pirmo augstskolu Latvijas teritorijā un Baltijas reģiona mērogā – par samērā nozīmīgu zinātnisko centru³. Jau 1773. gadā hercogs Pēteris ziedoja savu pilsētas pili akadēmijai – veco ēku noplēsa un uz tās pamatiem pēc dāņu arhitekta Severīna Jensena projekta uzcēla īpašu akadēmiskās ģimnāzijas namu – divstāvu ēku baroka stilā ar klasicisma iezīmēm, kas saglabājusies līdz mūsdienām. Akadēmijas laikā augststāvā atradās svētku zāle, divas auditorijas un bibliotēka, pirmajā stāvā – deju un paukošanās zāle, kā arī padomes sēžu telpa, tornī – astronomiska observatorija⁴. Pirmajā semestrī Pētera akadēmijā mācījās 17, bet otrajā semestrī – 28 audzēkņi. Laikposmā no 1775. līdz 1795. gadam akadēmiskajā ģimnāzijā mācījās 241 audzēknis, no tiem 91 bija muižnieku kārtas, bet 150 – vidējo kārtu pārstāvji, to skaitā arī pavisam nedaudzi latviskas izcelsmes: kurzemnieki bija 209, bet ārzemnieki – 325.

CĪŅA PAR UNIVERSITĀTES IZVEIDI MĪTAVĀ

Pēc Kurzemes iekļaušanas Krievijas impērijas sastāvā 1795. gadā *Academia Petrina* tika pārdēvēta par Jelgavas akadēmiju (*Academie zu Mitau*). Katrīnas II 1795. gada rīkojumā Kurzemes ģenerālgubernatoram tika uzdots akadēmisko ģimnāziju pārveidot par universitāti. Taču Katrīnas II nāve 1796. gada novembrī pārvilkā svītru šim nodomam⁶. Kad par Krievijas caru kļuva Pāvils I, viņš gribēja atgriezties pie senākiem plāniem par Baltijas zemes universitāti, kāda zviedru laikā pastāvēja Tērbatā. Viņš iestājās par to, ka esošā *Academia Petrina* jāpārveido par pilntiesīgu Baltijas provinču universitāti⁷. Imperators Pāvils I nolēma dibināt Baltijas guberņā kārtīgu skolu, piešķirot tai līdzekļus, lai jaunie muižnieki nedotos mācībās uz ārzemju augstskolām, kur valda “kaitīgs domāšanas veids”. Priekšdarbos aktīvi iesaistījās arī Kurzemes muižniecība, kas jaundibināmo universitāti uz imperatora rēķina cerēja iekārtot Jelgavā un pakļaut savai ietekmei. 1798. gadā Jelgavā pulcējās visu triju guberņu muižniecības pilnvarotie delegāti, lai konkretizētu universitātes ierīkošanas plānu. Vidzemes muižniecības pārstāvji rosināja atjaunot universitāti Tērbatā, Igaunijas pārstāvji – Pērnavā vai Paidē, taču Kurzemes un Piltenes muižnieku pārstāvji dedzīgi aizstāvēja Jelgavu kā universitātes pilsētu. Tērbatu un Jelgavu

Jelgavas pils pastkartē (Viestura piemiņas pils) laikā, kad tajā atradās jaundibinātā Jelgavas Lauksaimniecības akadēmija.

² Versters Pēteris “Dažas pārdomas par Jelgavas kultūrvēsturi”. Grāmatā Senā Jelgava, Grosmane E. (red), 10–11. lpp. Rīga: Neputns, 2010.

³ Stradiņš Jānis “Pētera akadēmijas dibināšana”. Grāmatā Zinātnes un augstskolu sākotne Latvijā, Stradiņš J., 261. lpp. Latvijas Zinātņu akadēmija, LU Latvijas vēstures institūts. Rīga: Latvijas vēstures institūta apgāds, 2009.

⁴ Stradiņš Jānis “Jelgavas akadēmiskās ģimnāzijas jeb Pētera akadēmijas dibināšanas priekšnoteikumi”. Grāmatā Zinātnes un augstskolu sākotne Latvijā, Stradiņš J., 259. lpp. Latvijas Zinātņu akadēmija, LU Latvijas vēstures institūts. Rīga: Latvijas vēstures institūta apgāds, 2009.

⁵ Stradiņš Jānis “Pētera akadēmijas dibināšana”. Grāmatā Zinātnes un augstskolu sākotne Latvijā, Stradiņš J., 262. lpp. Latvijas Zinātņu akadēmija, LU Latvijas vēstures institūts. Rīga: Latvijas vēstures institūta apgāds, 2009.

⁶ Stradiņš Jānis “Jelgavas universitātes 109 dienas. Jelgavas akadēmiskās ģimnāzijas transformācija pēc Tērbatas universitātes dibināšanas”. Grāmatā Zinātnes un augstskolu sākotne Latvijā, Stradiņš J., 291. lpp. Latvijas Zinātņu akadēmija, LU Latvijas vēstures institūts. Rīga: Latvijas vēstures institūta apgāds, 2009.

⁷ Versters Pēteris “Dažas pārdomas par Jelgavas kultūrvēsturi”. Grāmatā Senā Jelgava, Grosmane E. (red), 12. lpp. Rīga: Neputns, 2010.

ieteica imperatora izvēlei. Jelgavas piekritēju galvenais arguments bija tas, ka Jelgavā jau reāli funkcionē augstskola ar atbilstošu ēku, bibliotēku un observatoriju, kā arī ar profesoriem. 1799. gada 31. maijā Pāvils I izdeva rīkojumu par universitātes dibināšanu Tērbatā, un Senāts apstiprināja universitātes iekārtošanas plānu. Gadu vēlāk Tērbatā sāka darboties jaunās universitātes organizēšanas kuratoru komisija. Priekšdarbi jau bija tik tālu pārvirzījušies, ka lekciju sākumu jaunajā universitātē varēja noteikt ar 1801. gada 15. janvāri, bet 15. maijā ieplānot atklāšanas svinības. Taču 1800. gada beigās bijušais Kurzemes ģenerālgubernators, Pāvila I toreizējais tuvākais padomnieks P. Pālens, atgriezās pie pretējā variantā – pārveidot par universitāti Jelgavas akadēmiju. Svārstīgais imperators Pāvils I šim ieteikumam piekrita un 1800. gada 25. decembrī deva Senātam rīkojumu pārveidot par universitāti Jelgavas akadēmiju. Rīkojumā bija teikts: “Vidzemei, Igaunijai un Kurzemei domāto universitāti, kuru bija paredzēts dibināt Tērbatā, pavēlam iekārtot Jelgavā, pārveidojot tur pastāvošo ģimnāziju”⁸. Sākās priekšdarbi universitātes dibināšanai Jelgavā. 1801. gada 29. jūnijā Jelgavā būtu bijis jānotiek universitātes atklāšanai, taču naktī uz 1801. gada 12. martu galma sazvērnieki nogalināja Pāvilu I. Jau 1801. gada 12. aprīlī bija izdots jaunā imperatora Aleksandra I rīkojums par universitātes pārcelšanu uz Tērbatu. Jelgavas Universitāte formāli bija pastāvējusi 109 dienas⁹. Daži profesori pārgāja uz jauno universitāti Tērbatā, un *Academia Petrina* pamazām zaudēja savu īpašo statusu un galvenokārt cerību kādreiz kļūt par pilntiesīgu akadēmiju: 1806. gadā tā kļuva par *Gymnasium illustre*¹⁰. Cīņa par universitāti Baltijā bija beigusies. Tērbatas Universitāte kļuva par kopējo izglītības centru Latvijai un Igaunijai un līdz 1917. gadam ļoti pozitīvi ietekmēja arī Latvijas un latviešu garīgo attīstību, kļuva par latviešu akadēmiskās inteliģences šūpulī¹¹.

JELGAVAS AUGSTSKOLAS TAPŠANA

Tomēr Jelgavā augstākās izglītības ideja atgriezās pēc vairāk nekā 130 gadiem, kad pilsēta ieguva savu augstskolu, lielā mērā pateicoties pagājušā gadsimta divdesmito gadu nogales un trīsdesmito gadu pirmās puses pilsētas vadītāju iniciatīvai un neatlaidībai. 1919. gada novembra beigās nopostīto Jelgavas pili Lielupes krastā vajadzēja atjaunot, bet valsts un Jelgavas ekonomiskā situācija divdesmitajos gados neļāva rast līdzekļus pils atjaunošanai. 1922. gada

5. aprīlī Jelgavā pulcējās sešu valsts resoru pārstāvji, lai apspriestu nodedzinātās Jelgavas pils atjaunošanu un izmantošanu. Sapulcējušies vienprātīgi secināja, ka pili nedrīkst atstāt esošajā stāvoklī, un vienojās vērsties katrs pie savas ministrijas ar lūgumu rūpēties par Jelgavas pils atjaunošanu. Tomēr vairākus gadus pils drupas stāvēja kā stāvējušas. Atjaunošanu kavēja gan ekonomikas krīze, gan neskaidrības par celtnes turpmāko izmantošanu. Starta signāls augstskolas izvietojšanai Jelgavas pili tika dots pilsētas valdes 1929. gada 9. oktobra sēdē. Togad, ņemot vērā daudzo reflektantu neuzņemšanu Latvijas Universitātē (LU) vietu trūkuma dēļ, starp kuriem bija arī liels skaits jelgavnieku, pilsētas valde apsprieda jautājumu par lūguma iesniegšanu Saeimai un valdībai, lai dažas LU fakultātes pārceltu uz Jelgavu. Valde nolēma vērsties ar ierosinājumu pilsētas domē. Dome pieņēma lēmumu doties pie Saeimas, valdības un LU ar lūgumu piekrist dažu augstskolas fakultāšu pārcelšanai uz Jelgavu. LU vadība stingri iebilda pret dažu fakultāšu pārcelšanu, par iemeslu minot, ka atdalīšana būtu līdzīga jaunas augstskolas dibināšanai un prasītu no valsts nesamērīgi lielus līdzekļus. Jautājums par dažu fakultāšu izvietojšanu Jelgavā tika neveiksmīgas sarakstes veidā aktualizēts vairāk nekā sešus gadus. 1934. gada 29. maijā universitātes rektors Jūlijs Auškāps rakstīja: “Tagadējās universitātes sadalīšanai nevar saskatīt vajadzīgo motīvu. Latvijas teritorija nav tik liela, lai augstskolas vajadzētu vairākās vietās. Ja gribētu radīt vairākus kultūras centrus valstī, tie dibināmi tālāk no galvaspilsētas, piemēram, Daugavpilī, Liepājā vai Valmierā, nevis Jelgavā, kas pati atrodas Rīgas kultūras vidē”. Neskatoties uz LU pretestību, 1936. gada 14. jūlijā Ministru kabinets pieņēma lēmumu izstrādāt likuma projektu par Lauksaimniecības akadēmiju. 1938. gada 20. decembrī Ministru kabinets pieņēma Jelgavas Lauksaimniecības akadēmijas Satversmi. Pirmajā studiju gadā studētgrībētāju skaits akadēmijā bija lielāks par gaidīto. Pavisam bija saņemti 296 iesniegumi. Starp reflektantiem 64 bija sievietes. Daļa reflektantu jau agrāk bija mācījušies LU, bet dažādu iemeslu dēļ studijas pārtraukuši¹². 1944. gada jūlijā nodega Jelgavas pils, un augstskola beidza pastāvēt. To atjaunoja Rīgā kā Latvijas Lauksaimniecības akadēmiju (LLA), un tikai 1956. gadā tā atgriezās Jelgavā. 1991. gadā akadēmija kļuva par Latvijas Lauksaimniecības universitāti. 2016. gadā LLU ir ceturtā lielākā universitāte Latvijā, kurā studē vairāk nekā pieci tūkstoši studentu kādā no astoņu fakultāšu 60 studiju programmām. **U**

⁸ Stradiņš Jānis “Jelgavas universitātes 109 dienas. Jelgavas akadēmiskās ģimnāzijas transformācija pēc Tērbatas universitātes dibināšanas”. Grāmatā Zinātnes un augstskolu sākotne Latvijā, Stradiņš J., 292. lpp. Latvijas Zinātņu akadēmija, LU Latvijas vēstures institūts. Rīga: Latvijas vēstures institūta apgāds, 2009.

⁹ Stradiņš Jānis “Jelgavas universitātes 109 dienas. Jelgavas akadēmiskās ģimnāzijas transformācija pēc Tērbatas universitātes dibināšanas”. Grāmatā Zinātnes un augstskolu sākotne Latvijā, Stradiņš J., 293. lpp. Latvijas Zinātņu akadēmija, LU Latvijas vēstures institūts. Rīga: Latvijas vēstures institūta apgāds, 2009.

¹⁰ Versters Pēteris “Dažas pārdomas par Jelgavas kultūrvēsturi”. Grāmatā Senā Jelgava, Grosmane E. (red), 13. lpp. Rīga: Neputns, 2010.

¹¹ Stradiņš Jānis “Jelgavas universitātes 109 dienas. Jelgavas akadēmiskās ģimnāzijas transformācija pēc Tērbatas universitātes dibināšanas”. Grāmatā Zinātnes un augstskolu sākotne Latvijā, Stradiņš J., 293. lpp. Latvijas Zinātņu akadēmija, LU Latvijas vēstures institūts. Rīga: Latvijas vēstures institūta apgāds, 2009.

¹² Vārtukapteinis Kaspars “Jelgavas Lauksaimniecības akadēmija. Jelgavas augstskolas tapšana”. Grāmatā Latvijas Lauksaimniecības universitāte no Rīgas Politehnikuma Lauksaimniecības nodaļas (1863) līdz mūsdienām. Redakcijas kolēģija, galvenais redaktors Vārtukapteinis K., 18. lpp. Jelgava: LLU, 2013.

fil! Sandra Grigorjeva, *gundega*
Foto no Jelgavā mītošo korporāciju arhīviem

Azemitologa svētki Jelgavas pils pagalmā.
Rektori sagaida korporantu un šalkoniešu godavārti.

Kad sāku studēt, Jelgavā darbojās tikai studentu korporācijas, kas savās rindās uzņēma Latvijas Lauksaimniecības universitātes (LLU) studentus vai jelgavniekus, kuri studēja citās Latvijas augstskolās, bet studentēm iespēju piederēt pie korporantu saimes Jelgavā nebija. Reizēm aizdomājos, kā būtu, ja pie kādreizējās Jelgavas Lauksaimniecības akadēmijas (JLA) tomēr būtu bijis atļauts dibināt studentu un studenšu korporācijas. Īss vēstures atskats uz akadēmisko mūža organizāciju saknēm Jelgavā un šodienas Jelgavā esošo konventu dzīvi un tradīcijām.

STUDĒJOŠO MEŽKOPJU BIEDRĪBA ŠALKONE

Pagājušā gadsimta 20. un 30. gados Latvijas Universitātē korporantu īpatsvars un arī kopējais skaits strauji pieauga un aptvēra ievērojamu studentu daļu. Kopumā dažādās akadēmiskajās mūža organizācijās Latvijā 1938. gadā darbojās 3662 studenti un studentes jeb 54 % studējošo¹. Lai arī šajā laikā Jelgavā neatradās un nedarbojās neviena no studentu vai studenšu korporācijām, pēc JLA dibināšanas uz Jelgavu kopā ar Lauksaimniecības fakultāti pārcēlās pie tās 1923. gada 29. jūnijā dibinātā studentu biedrība *Šalkone*, kas apvienoja

studējošos mežkopjus² (arī studentes sievietes). To rindās sākotnēji bija arī citu organizāciju un LU korporāciju biedri, tāpēc *Šalkonei* nebija deķeļu, tikai krūšu nozīme. Arī vēlāk, kad 1933. gadā *Šalkone* ieviesa galvassegas pilntiesīgajiem biedrības locekļiem – zaļi pelēkas ar sudraba izšuvumiem –, tās bija paredzētas tikai puisiem. *Šalkones* dāmām īpašas galvassegas netika gatavotas³. 1938. gada pavasarī *šalkonieši* piedalījās JLA jaunā laboratoriju korpusa pamatakmens likšanas svinībās Jelgavas pili un 1939. gada 28. oktobrī – atklāšanas svētkos. Pārejot JLA pakļautībā, Sabiedrisko lietu ministrija atļāva *Šalkonei* darboties uz līdzšinējo statūtu pamata līdz 1940. gada 1. janvārim, līdz tam laikam izstrādājot jaunus statūtus. Akadēmijas Satversme paredzēja, ka pie

¹ Ščerbinskis Valters "Uzticīgi draugam: Latvijas studējošo slēgtās mūža organizācijas", 16. lpp. Rīga: Prezidiju konvents, 2010.

² Bleidele Liena "Šalkones vēsture". Rakstu krājumā *Šalkonei 90*, Beinaroviča I. (red), 12. lpp. Jelgava: Jelgavas tipogrāfija, 2013.

³ Bleidele Liena "Šalkones vēsture". Rakstu krājumā *Šalkonei 90*, Beinaroviča I. (red), 53. lpp. Jelgava: Jelgavas tipogrāfija, 2013.

JLA absolventi 1944. gada jūnijā kopā ar mācībspēkiem. Jauno agronomu vidū arī 10 korporanti regālījās.

akadēmijas var pastāvēt tikai divas studentu biedrības, kuras var uzņemt jebkuru studentu neatkarīgi no fakultātes. Taču esošajiem biedrības locekļiem nebija nekādas vēlmes savās rindās uzņemt cilvēkus, kurus nesaistīja meža nozare. Dažādās biedru intereses varētu novest pie biedrības sašķelšanās un pazustu biedrības dibināšanas jēga. *Šalkoniešiem* tas bija grūts laiks, izlemjot biedrības tālāko pastāvēšanas likteni. Izstrādātie jaunie statūti nebija krasi atšķirīgi no vecajiem. Pamatprincipi un nostādnes palika tās pašas, tikai daudzviet nomainījās nosaukums no LU studentu biedrības *Šalkone* uz JLA studentu biedrību *Šalkone*. 1940. gadā *šalkoniešu* skaits jau bija pieaudzis līdz 301. Kandidāti vien bija 37 – tas liecināja par organizācijas dzīvīgumu. Organizācija atradās īrētā namā Jelgavā, Katoļu ielā 51/53⁴.

JELGAVĀ LIEDZ DIBINĀT KORPORĀCIJAS

Lai arī *Šalkone* bija vienīgā aktīvā akadēmiskā organizācija Jelgavā, studentu un studenšu korporāciju tradīcijas bija iecienītas arī šeit, par ko liecina augstskolas izlaidumu un citu sarīkojumu foto redzamie studenti, mācībspēki un absolventi korporāciju regālījās. Interesanti, ka arī JLA bija centieni izveidot korporācijām līdzīgas studentu organizācijas. Akadēmijas Satversme paredzēja, ka studentiem ir tiesības organizēt pie akadēmijas biedrības un pulciņus saimnieciskās pašpalīdzības un zinātniski kulturālās pašdarbības nolūkos, kā arī to, ka katrā akadēmijas fakultātē pastāv viena fakultātes studentu biedrība, kurā par biedriem var būt visi attiecīgās fakultātes studenti. Studentu biedrībām nebija paredzēta tā darbības brīvība, kas ir studentu korporācijām un citām līdzšinējām studentu biedrībām. Prof. M. Eglītis savās atmiņās raksta: “Vairākkārt cieta neveiksmi mēģinājumi atrast organizāciju veidu, kas paredzētas Satversmē, kas deva studentiem tiesības organizēt pie akadēmijas biedrības un

pulciņus saimnieciskās pašdarbības un zinātniski kulturālās darbības nolūkiem. Šo organizāciju statūti bija jāiesniedz rektoram apstiprināšanai akadēmijas Padomē. Vairākkārt apspriežoties šajā jautājumā ar rektoru prof. P. Kveldi, viņš arvien uzsvēra, ka “no augšas” viņam dots norādījums, ka šīm organizācijām nedrīkst būt korporāciju raksturs. Respektējot šo norādījumu un sadarbībā ar studentu pārstāvjiem, izstrādājām un iesniedzām rektoram dažāda veida statūtus, bet neviens no iesniegumiem neguva piekrišanu. Beidzot nolēmām iesniegt rektoram normālatstatūtu projektu, uzbūves pamatā liekot studentu korporāciju raksturu, bet latviskojot sapulci, biedru un citus korporācijās pieņemtos nosaukumus. Kad rektors ar šiem statūtiem bija iepazinies, to vērtējumu viņš izteica vārdiem: “Pie šiem statūtiem nav nekā ko pielikt, ne ko atņemt.” Diemžēl šie statūti nepiedzīvoja apstiprināšanu, jo Sarkanās armijas iebrukums iezīmēja Baigā gada sākumu, kurā sabruka visi iecerētie nodomi⁵. *Šalkones* tāpat kā pārējo studentu organizāciju darbību jau augustā pārtrauca okupācijas vara. 1941. gada jūnijā Latviju okupēja Vācijas karaspēks. Vācu okupācijas laikā *Šalkone* savu darbību Jelgavā puslēgāli atjaunoja. Kaut gan vācu iestādes to zināja, tās izlikās studentu sabiedrisko darbību nemanām un oficiāli šķēršļus nelika⁶. Atriežoties padomju armijai, tika nodedzināta Jelgava un līdz ar to arī *Šalkones* mītne un tās inventārs. Interesanti, ka pēc akadēmijas atjaunošanas Jelgavā 1958. gadā LLA ieviesa studentu deķeļus universitātes krāsās, līdzīgi kā LU un Rīgas Politehniskajā institūtā. Šādu studentu cepuri varēja nēsāt jebkurš students. Tomēr šī ideja neiedzīvojās, līdz mūsdienām tradīciju nēsāt pelēkos deķeļus saglabājis vīru koris *Ozols*, kuru dalībnieku galvas koncertos vienmēr rotā universitātes cepures. Tāpat deķeļus nēsā arī universitātes svinīgo pasākumu organizatori vai Studentu pašpārvaldes biedri īpašos notikumos.

Ventoņi izbraucienā ar zirga pajūgu pie Jelgavas pils.

⁴ Bušs Māris “Referāts *Šalkones* sapulcē”. Rakstu krājumā *Šalkonei* 90, Beinaroviča I. (red), 24. lpp. Jelgava: Jelgavas tipogrāfija, 2013.

⁵ Vārtukapteinis Kaspars “Augstskolas pirmais darba gads”. Grāmatā Latvijas Lauksaimniecības universitāte no Rīgas Politehniskuma Lauksaimniecības nodaļas (1863) līdz mūsdienām. Redakcijas kolēģija, galvenais redaktors Vārtukapteinis K., 11.–14. lpp. Jelgava: LLU, 2013.

⁶ Bušs Māris “Referāts *Šalkones* sapulcē”. Rakstu krājumā *Šalkonei* 90, Beinaroviča I. (red), 24. lpp. Jelgava: Jelgavas tipogrāfija, 2013.

Korporāciju specbalvu Azemitologa svētkos nes abu Jelgavas studentu korporāciju fukši.

LLU IEGŪST SAVAS STUDENTU KORPORĀCIJAS

1990. gadā tika atjaunota un savu darbību pie LLU akreditēja studentu korporācija *Ventonia* (dibināta Tērbatas Universitātē 1917. gadā), kas savas sanāksmes organizēja LLU Studentu klubā Jelgavā un jau 1991. gada martā piešķīra krāsas pirmajam coetam neatkarīgajā Latvijā, bet jūnijā ievēlēja prezidiju, kas sastāvēja tikai no LLU studentiem. Ar smagu darbu un ārzemju ventonu palīdzību *Ventonia* iegādājās namu Jelgavā, Filozofu ielā 97. 1990. gadā tika atjaunota arī studentu korporācija *Fraternitas Imantica* (dibināta Pinebergā, Baltijas Universitātē 1947. gadā), kas gadu vēlāk tika akreditēta pie LLU un iegādājās namu Kungu ielā 8, kā arī uzņēma pirmo coetu Latvijā. Tikai tagad var teikt, ka pilsētā tā īsti sāka iesakņoties korporāciju tradīcijas. *Šalkone* savu darbību atjaunoja 1991. gada 4. aprīlī, un tā mitinās LLU vadības piešķirtā telpā 1. dienesta viesnīcā⁷. Kopš 2009. gada rudens Jelgavā darbojas arī studenšu korporācijas *Varavīksne* kopa, kas sniedz iespēju LLU studentēm iesaistīties studenšu korporācijā. *Varavīksne* ir noslēgta vienošanās ar *Fraternitas Imantica* par viņu nama izmantošanu varavīkšņu dzīvei – viesu vakariem, literārajiem vakariem un citām norisēm. Pa šiem gadiem varavīksnes uzņēmušas vairāk nekā 20 biedreņu no LLU, kas kļuvušas jau par pilntiesīgām korporācijas locekļiem un amatpersonām un organizē korporācijas dzīvi Rīgā un Jelgavā. Jelgavas konventu pārstāvji izceļas citu korporantu vidū, jo gandrīz visi to biedri studē vienā augstskolā un to attiecības ir daudz ciešākas nekā

galvaspilsētā. Jelgavā esošie konventi ierasti apvieno spēkus un kopīgi piedalās dažādos pasākumos, rīko aktivitātes – notiek kopīgas deju stundas, sadarbība, dalība Teātra festivālā. *Ventoni* un imantieši ir pārstāvēti Zemessardzes 52. kājnieku bataljonā Jelgavā un plāno izveidot korporantu nodaļu. Jāuzsver, ka pēdējos gados aktivizējusies arī *Šalkone*, uzņemot daudzus biedrus, kā arī piedaloties akadēmisko mūža organizāciju aktivitātēs, piemēram, literārajos vakaros, Valpurģu nakts pasākumos un 18. novembra gājienā.

KOPĪGAS TRADĪCIJAS JAUNU BIEDRU PIESAISTEI

Pēdējos desmit gadus aizvien vairāk jūtama Jelgavas korporantu klātbūtne universitātes dzīves un pilsētas norisēs. Viņi ir neatņemama LLU reprezentācijas sastāvdaļa – Imatrikulācijas aktā, Azemitologa svētkos, Studentu dienās, kā arī pilsētas norisēs – lāpu gājienā, Jelgavas pilsētas svētkos, starptautiskās Muzeju nakts pasākumos un citos. Viņi lepnīgi sveic savus biedrus-absolventus izlaidumos, kad burši tradicionālo absolventu cepuru vietā cēli nes deķeļus, bet biedri tos sveic ar uzslavas kausu un kantu uzreiz pēc diploma pasniegšanas. Savu patriotisko stāju Jelgavas konventi demonstrējuši, gan iepriekš kopīgi organizējot pirms valodas referenduma akciju,

Imantieši komitāta laikā pie Jelgavas pils vārtiem.

⁷ Tramdāhs J. "Studentu korporācija *Ventonia*". Grāmatā *Latvijas Lauksaimniecības universitāte no Rīgas Politehnikuma Lauksaimniecības nodaļas (1863) līdz mūsdienām*. Redakcijas kolēģija, galvenais redaktors Vārtukapteins K., 353.–354. lpp. Jelgava: LLU, 2013.

⁸ Zviedre Aija "Šalkones atjaunošana". Rakstu krājumā *Šalkonei 90*, Beinaroviča I. (red), 44. lpp. Jelgava: Jelgavas tipogrāfija, 2013.

Jelgavas korporanti lāpu gājienā 11. novembrī pie Lāčplēša pieminekļa.

kurā dalija jelgavniekiem sarkanbaltsarkanās lentītes un stāstīja par nepieciešamību piedalīties referendumā, gan jaunās paaudzes patriotiskajā audzināšanā, dodoties uz Jelgavas skolām stāstīt par 11. un 18. novembra nozīmi Latvijas tautas vēsturē un dalīt sarkanbaltsarkanās lentītes. Tāpat neatņemama ir korporantu dalība pilsētas lāpu gājienā 11. novembra vakarā, kurā piedalās vairāki tūkstoši jelgavnieku un universitātes saime. Korporanti kopīgi organizē fotoorientēšanās sacensības pirmā kursa studentiem studiju gada sākumā ar noslēguma pasākumu *imantiešu C!Q!* – neformālā gaisotnē komandas prezentē savus piedzīvojumus skrējiena laikā, rādot fotogrāfijas no kontrolpunktiem, savukārt korporanti iepazīstina ar buršu dzīvi un iespēju pievienoties kādai no studentu un studenšu korporācijām. Azemitologa svētkos 1. oktobrī, kas ir draudzības un vienotības svētki LLU pirmā kursa studentiem (līdzīgi kā LU Aristoteļa svētki), kuros pirmā kursa studenti sacenšas asprātībā, demonstrējot priekšnesumus ar kādu noteiktu devīzi, korporanti pasniedz īpašo ceļojošo specbalvu tās fakultātes pirmkursniekiem, kuras priekšnesums korporāciju pārstāvjiem iepaticies visvairāk. Par tradicionālu kļuvuši arī Studentu dienās organizētie eksternie literārie vakari, kurus secīgi gadu no gada organizē kāds no Jelgavā mītošajiem korporāciju konventiem, aicinot uz to jebkuru ieinteresētu studentu.

NEBĒDNĪGAIS BURŠU GARS STUDENTU GALVASPILSĒTĀ

Var teikt, ka korporantus pilsētā pazīst pēc viņu tradīcijām. Piemēram, imantieši savā komitatā dodas gājienā no *C!Q!* cauri pilsētai pie Latvijas pirmā prezidenta Jāņa Čakstes pieminekļa, uz *Alma Mater* – Jelgavas pili – un, uzkāpjot

pils vārtu pašā galā, vada un dzied *Gaudeamus*. Pils sargam tas vairs izbrīnu neraisa, un arī pašvaldības policija mierīgi vēro korporantu aktivitātes. Pēcāk komitāta gājiens turpinās gar absolventu fakultātēm, kur tie vada kantus. Savukārt *ventoņi* reizi gadā izbrauc ar oldermaņa vadītu zirga pajūgu cauri pilsētai, skanot liksmiem kantiem. Šo tradīciju *ventoņi* kopuši jau pirmskara laikā Rīgā, bet Jelgavā tā atjaunota pavisam nesen. Korporanti pilsētā ienes jautrību, izspēlējot dažādus studentiskus jokus. Piemēram, 2012. gadā, naktī uz 23. novembri jaunuzceltā Mītavas tilta vantis tika uzvilks karogs zili-balti-zaļā krāsā, lai gan tādas krāsas ir arī Sjerraleones Republikai, kas atrodas Āfrikas rietumu daļā. Tika pieļauts, ka karogs tomēr jāsaista ar studentu korporāciju *Ventonia*, kas 21. novembrī atzīmēja savu 95. gadskārtu. Lai arī korporācijas amatpersonas noliedza jebkādu saistību ar šo akciju, tika pieļauta doma, ka kāds students vēlas sveikt svētkos tieši *ventoņus*. Tilta vantis gan nebija iekarots, jo karogs ļoti prasmīgi bija uzvilks ar vinču, tāpēc ņemot to izdevās tikai nākamajā dienā, kad tika izsaukts industriālais alpinists⁹. Imantiešiem ir arī jautras izdarības, kā sevi popularizēt ārpus Latvijas. Tā, piemēram, Valpurģu naktī Tartu krustdēli cenšas norāzēt Rātslaukuma strūklakas “Studentu skūpsts” atveidotajai meitenei uzlikto ziedu vainadziņu, kas vairāku gadu laikā nu kļuvusi par tradīciju. Neskatoties uz vēso ūdeni, fukši spēj uzrāpties strūklakā un iegūt trofeju, kas pēcāk grezno virtuves sienu *C!Q!* un visu gadu atgādina par notikumiem bagāto nakti Igaunijā. Pēdējos gados par imantiešu tradīciju kļuvusi arī fotografēšanās “pašīti” ar pilsētas mēru.

KORPORĀCIJU “CĪŅA” PAR STUDENTA UZŅĒMŠANU

2013.gada rudenī Jelgavas promenādē zem Mītavas tilta tika uzstādīta tēlnieka Kārļa Īles bronzas skulptūra – strūklaka “Jelgavas students”, kura galvu rotā deķelis. Pār strūklaku list ūdens dziesmas “Ir vakars vēls” ritmā, un šī skulptūra kļuvusi par LLU studentu talismanu un vietu, kur tiek veikti dažādi studentiski rituāli. Strūklakas atklāšanas brīdī, klātesot abu konventu godasardzēm, ventoņu pārstāvji bronzas studentam apsēja ap kaklu kaklasaiti un aplaistīja ar šampanieti, līdzīgi kā to dara EŪS biedri Tartu pie E. von Baer pieminekļa. Pēc šī gadījuma sekoja zināma cīņa par mūžīgā studenta uzņemšanu kādā no Jelgavas konventiem. Kādu dienu „Fraternitas Imantica” saņēma iesniegumu pastkartes formā no studenta, kas gan sūtīta no Luksemburgas un radija zināmas aizdomas, tomēr, tā kā “iesniegums” tika saņemts, imantieši skulptūras autoram K.Īlem lūdza atļauju simboliski atzīmēt skulptūras uzņemšanu korporācijā. Pilsētas Dome gan iebilda, bet tas netraucēja 2013.gada 21.oktobra naktī “mūžīgo studentu” tomēr ņemt fukša

⁹ Kudrjavceva Gaļina “Mītavas tilta vantis iekarina karogu; pieļauj, ka tas ir studentu korporācijas Ventonia karogs”. Zemgales Ziņas, 23.11.2012. Skatīts 20.04.2016. <http://zz.diena.lv/vietejas-zinas/mitavas-tilta-vantis-iekarina-karogu-pielauj-ka-tas-ir-studentu-korporacijas-ventonia-karogs-1783>

Draudzīgi kopā – ventoņi, imantieši, varavīksnes, šalkonieši pie Ventonias C!Q! 2015. gada maijā.

statusā, parko liecināja pie skulptūras deķeļa piestiprinātais korporācijas „Fraternitas Imantica” cirķelis¹⁰. Lai arī skulptūru korporācijā uzņemt nevar, savā paspārnē to jau sen paņēmuši gan korporanti, gan visi LLU studenti. Studentam, kuru autors nosaucis par Jēkabu Ceriņu, par godu dzimušas vairākas tradīcijas – rudenī studenti un korporanti dodas ieziemot studenta skulptūru, dāvinot tam šalli un dziedot kantus, bet, tuvojoties pavasarim, kad zied ceriņi, to atmodina, apliekot ap kaklu ceriņu vītņi un veicot rituālus, lai būtu veiksmīga sesija. Arī jelgavnieki iemilējuši deķeļi stāvošo studentu – pie tā ciemojas jaunlaulātie, atstājot ziedus savā kāzu dienā, tūristi, kuri berzē lietussarga rokturi laimei, bet jokdari ietērpj studentu dažādās drēbēs, iepriecinot garāmgājējus. Studenta strūklaka kļuvusi par vienu no Jelgavas atpazīstamības simboliem, atspoguļojot studentisko garu, kas valda pilsētā, kur tūkstošiem zinātkāro iegūst augstāko izglītību. **U**

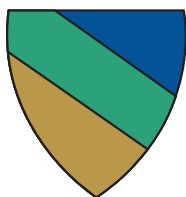

Studentu pašpārvaldes pārstāvji LLU deķeļos uzliek ceriņu vītņi “Jelgavas studenta” skulptūrai – strūklakai modināšanas akcijā.

¹⁰ Kudrjavceva Gaļina “Studentu korporācija Fraternitas Imantica savā paspārnē paņē studenta skulptūru”. Zemgales Ziņas, 22.10.2013. Skatīts 20.04.2016. <http://zz.diena.lv/vietejas-zinas/jelgava/studentu-korporacija-fraternitas-imantica-sava-pasparne-panem-studenta-skulpturu-168884>

VĪRIEŠA VESELĪBA

Autors: f! Kristiāns Alpe, *frater letticus*

PRIEKŠVārds

Vīrietis savas dzīves laikā sastopas ar daudziem dažādiem pārbaudījumiem un izvēlēm, kas saistīti ar veselību un to ietekmē. Sākotnēji piedzimstot vesēlam un stipram zēnam, kuram paredzēts tāls dzīves ceļš, nereti šis ceļš apraujas. Apraujas gan ietekmējamu, gan neietekmējamu faktoru dēļ. Dzīves pirmajā posmā tie vairāk ir ārēji mehāniski spēki, kas ietekmē veselību un pat dzīvību, bet vēlāk tiem pievienojas gan dzimumam un vecumam raksturīgi riska faktori, gan tādi, kas nav atkarīgi ne no dzimuma, ne vecuma.

Šobrīd lielākā un aktuālākā problēma, un tāda ir visā pasaulē, ir aptaukošanās un to pavadošās saslimšanas, kas arī ir lielākie draudi veselībai un pieskaitāmas pie galvenajiem pāragras nāves cēloņiem. Jāmin arī dzimumam raksturīgā prostatas saslimšana, kas ir liela problēma, lai gan tāda tā varētu nebūt, ja tiktu savlaicīgi diagnosticēta un ārstēta. Jāuzsver, ka labākā ārstēšana ir profilakse. Viss ir mūsu rokās – varam sargāt sevi un dzīvot ilgu, kvalitatīvu mūžu!

APTAUKOŠANĀS

Aptaukošanās tiek pieskaitīta pie endokrīnajām un vielmaiņas slimībām. Aptaukošanos konstatē, ja ir novērojama pārmērīga tauku uzkrāšanās organismā, it īpaši zemādā un ap iekšējiem orgāniem. Pamatā aptaukošanās ir saistīta ar līdzsvaru starp uzņemto un patērēto enerģijas daudzumu. Vīriešiem taukaudi vairāk veidojas ķermeņa augšdaļā un uz vēdera, sievietēm – uz vēdera un gūžām.

Aptaukošanās pamatā ir tauku sintēzes un uzkrāšanās procesu pārsvars par to noārdīšanās procesiem. Vesēlam cilvēkam vielmaiņas regulācija notiek tā, lai liekā enerģija, kas tiek uzņemta par daudz, tiktu patērēta. Dati liecina, ka gandrīz katrs cilvēks ekonomiski attīstītajās zemēs uzņem nedaudz vairāk enerģijas, nekā nepieciešams. Ja organisms nespēj vielmaiņu intensificēt, rodas aptaukošanās.

Var būt daudzi un dažādi aptaukošanās cēloņi: centrālās nervu sistēmas bojājums, iekšējās sekrēcijas dziedzeru slimības,

vielmaiņas traucējumi, sistēmiska pārēšanās, mazkustīgs dzīvesveids. Nereti aptaukošanās cēlonis var būt saistīts ar iedzimtību.

Aptaukošanās var rasties jebkurā vecumā, arī bērnam vai pusaudzim. Šobrīd visbiežāk aptaukošanās tomēr novērojama vecāka gadagājuma grupās – gan sievietēm, gan vīriešiem, ar nelielām procentuālām

atšķirībām. Mūsdienās bieži minēts faktors, kas izraisa daudzas 21. gadsimta slimības, tai skaitā arī aptaukošanos, ir mehanizācijas ieviešana ražošanā un sadzīvē.

Aptaukošanās traucē sirdsdarbību, asinsriti, elpošanu, ķermeņa kustības un funkcionalitāti, taukaudu infiltrācija deģenerē sirds muskulatūru un aknas, kā arī citus iekšējos orgānus. Pie aptaukošanās cilvēkiem ir samazinātas darbības, jūtama aizdusa, nereti novērojama kāju tūska. Cilvēki, kuriem ir liels liekais svars, bieži slimo ar paaugstinātu asinsspiedienu un cukura diabētu, un viņiem agrāk attīstās artroze lielās ķermeņa masas dēļ, kas ikdienā jāiztur ķermeņa locītavām. Aptaukojušies cilvēki biežāk un agrāk saslimst ar miokarda infarktu vai insultu un ir ļoti uzņēmīgi pret infekcijām. Mūža garums cilvēkiem ar augstu aptaukošanās pakāpi ir 5–10 gadus īsāks nekā cilvēkiem ar normālu ķermeņa masas indeksu. No

medicīnas izmaksām 70% veido tieši visu šo iepriekšminēto slimību (sirds asinsvadu slimības, aknu slimības, locītavu slimības, demence) ārstēšana. 2011. gadā tika paziņots, ka šīs saslimšanas attīstījās valstīs nu jau ir bīstamākas nekā akūtas infekcijas slimības (HIV, C hepatīts u. c.).

APTAUKOŠANĀS EVOLŪCIJA

Aptaukošanās ir pastāvējusi kopš cilvēces sākuma, vēl pirms Makdonalda un citiem ātrās ēdināšanas restorāniem. Tā ir bijusi daļa no evolūcijas, jo cilvēki, kas uzkrāj taukus, spēj ilgāk dzīvot. Pēdējo 30 gadu laikā aptaukošanās ir pieaugusi 10–40 % no populācijas. Tā mūsdienās ir kā epidēmija, pat pandēmija. To var dēvēt arī par mūsdienu mēri. Ārsti skatās uz aptaukošanos kā uz individuālu problēmu. Mums katram ir jādomā par to, cik daudz apēdam un cik daudz no tā patērējam enerģijā. Pašreizējie rezultāti rāda, ka aptaukojušies ir ļoti liela daļa cilvēku, līdz ar to sistēma ir jāmaina. Gadiem ilgi cilvēkiem ir stāstīts par kalorijām, ar ko un kā tās ikdienā tiek uzņemtas, – uzņemot vairāk kaloriju, nekā patērē, sākas aptaukošanās, taču, ja patērē vairāk, nekā uzņēmis, tad kļūst tievāks, neskatoties uz to, no kāda avota nāk kalorijas – burkāna vai siera kūkas. Šāds domu gājiens ir maldīgs.

Iemesls, kādēļ šis pieņēmums uzskatāms par aplamu, ir skaidrojams ar to, ka kalorija nav vienkārši kalorija. Vai pie vainas ir saldinātie dzērieni, antibiotikas, kontracepcijas un hormonālie līdzekļi vai arī iemesls meklējams jau embrionālajā attīstībā? Nevar vainot tikai vienu ierosinātāju, darbojas viss kopā. Ātrās ēstuves, ātri pagatavots ēdiens nekvalitatīvās un kancerogēnās eļļās. Ātrās ēdināšanas industrija pārņem mūs, jo ir lēta, viegli un īsā laikā pieejama un ēdiens izskatās kārdinošs. Tas ir mums visapkārt. Mūsdienās ir gandrīz neiespējami nopirkt fasētu pārtiku, kas nesaturētu nevajadzīgo cukuru, kurš ir toksisks cilvēka vielmaiņai. Ļoti piesardzīgi jāskatās uz visu, kam uz iepakojuma rakstīts “low fat” vai “zero calories”, jo tas nozīmē, ka tauki tiek kompensēti ar lielu daudzumu lieka cukura. Ļoti uzskatāms piemērs ir saldumi – sastāvā nav tauku, bet ir ļoti daudz cukura. Problēma nav taukos, bet cukurā. Mēs runājam par slimībām, kas saistītas ar aptaukošanos. Tās ir II tipa cukura diabēts, hipertensija, lipīdu problēmas, sirds saslimšanas – visas šīs saslimšanas apvieno nosaukums “metabolais sindroms”, kam pievienojas arī nealkoholiska aknu tauku

slimība, vēzis, policistisko olnīcu sindroms, demence.

LIEKĀ SVARA UN APTAUKOŠANĀS MĒRĪJUMI

Liekais svars un aptaukošanās saistīti ar to, ka ir palielināts svara daudzums attiecībā pret auguma garumu. Visizplatītākā metode aptaukošanās noteikšanai ir ķermeņa masas indeksa (KMI) aprēķināšana. To dara, dalot cilvēka

svaru (kg) ar auguma garumu (m) kvadrātā. Līdz šim tas ir labākais atrastais paņēmieni – tam nav nepieciešams speciāls aprīkojums un ir viegli iegūt precīzu rezultātu. Cits pozitīvs aspekts šim aprēķinam ir tas, ka to izmanto visā pasaulē, tādējādi var ērti veikt salīdzinājumu

starp atšķirīgām cilvēku populācijām un salīdzināt datus starp dažādām pasaules valstīm. Cilvēka auguma garuma un svara dati tiek apkopoti katru gadu, un iegūtos datus izmanto, lai aprēķinātu ķermeņa masas indeksu un noteiktu aptaukošanos globālā līmenī.

Ja pieaugušam cilvēkam ķermeņa masas indekss ir 25–29 kg/m², tas norāda, ka personai ir liekais svars, ja ķermeņa masas indekss 30 kg/m² un vairāk, tas norāda uz ķermeņa aptaukošanos. Ķermeņa masas indekss nepieciešams, lai noteiktu aptaukošanās pakāpi, pielāgotu riska grupu un prognozētu iespējamās veselības problēmas.

Ja novērots palielināts ķermeņa masas indekss, lai to uzskatītu par pareizu diagnozi, ir nepieciešams veikt arī citus mērījumus. Viens no tiem kā sekundārs mērījums ir vidukļa apkārtmērs. It īpaši šie mērījumi būtu jāveic cilvēkiem, kuru ķermeņa masas indekss ir lielāks par 35 kg/m².

1. tabula. Ķermeņa masas indeksa diapazona diferenciacija.

Diapazona diferenciacija	KMI (kg/m ²)
Pazemināts svars	līdz 18,5
Normāls svars	18,5–25
Palielināts svars	25–30
Aptaukošanās	30–40
1. stadija	30–35
2. stadija	35–40
Pataoģija	40 un vairāk
Palielināts ķermeņa svars ar aptaukošanos	25 un vairāk
Patoloģiska aptaukošanās	30 un vairāk

ĻOTI PIESARDZĪGI JĀSKATĀS
UZ VISU, KAM UZ IEPAKOJUMA
RAKSTĪTS “LOW FAT” VAI “ZERO
CALORIES”, JO TAS NOZĪMĒ, KA
TAUKI TIEK KOMPENSĒTI AR LIELU
DAUDZUMU LIEKA CUKURA

LABĀKĀ ARSTĒŠANA
IR PROFILAKSE

VIDUKĻA APKĀRTMĒRA MĒRĪJUMI

Vidukļa apkārtmēra mērījumi Lai gan ķermeņa masas indekss ļauj diferencēt garumu, tas neļauj atšķirt ķermeņa tauku masu no muskuļu masas. Tādēļ plaši izplatīti ir vidukļa apkārtmēra mērījumi, lai identificētu cilvēkus ar iespējamu liekā svara risku. Vīriešiem zems vidukļa apkārtmērs ir līdz 94 cm, par augstu tiek uzskatīts vidukļa apkārtmērs no 94 līdz 102 cm, bet par ļoti augstu – virs 102 cm. Sievietēm zems vidukļa apkārtmērs ir zem 80 cm, augsts – no 80 līdz 88 cm un ļoti augsts – virs 88 cm.

NACIONĀLAIS KLĪNISKĀS KVALITĀTES INSTITŪTS (NICE)

Nacionālā veselības un klinikas institūta izstrādātajās Liekā svara un aptaukošanās profilakses, noteikšanas un ārstēšanas vadlīnijās ir novērtētas un izceltas riska grupas, kurām ir nosliece uz ilgstošu veselības problēmu attīstīšanos. Institūts uzsver, ka riska grupām, kurām veselības problēmas ir saistītas ar lieko svaru (KMI diapazonā līdz 35 kg/m²) un aptaukošanos, ir jāizmanto abas mērīšanas metodes. Taču pieauguši cilvēki, kam ķermeņa masas indekss ir lielāks par 35 kg/m², tiek iekļauti ļoti augsta riska grupā, neskatoties uz vidukļa apkārtmēra mērījumiem.

Riska kategorijas

Ķermeņa masas indeksa klasifikācija	Vidukļa apkārtmērs		
	Neliels	Liels	Ļoti liels
Normāls svars (18,5–25 kg/m ²)	Nav palielināta riska	Nav palielināta riska	Palielināts risks
Liekais svars (25–30 kg/m ²)	Nav palielināta riska	Nav palielināta riska	Augsts risks
Aptaukošanās 1. stadija	Palielināts risks	Augsts risks	Ļoti augsts risks
Aptaukošanās 2. stadija	Ļoti augsts risks	Ļoti augsts risks	Ļoti augsts risks
Aptaukošanās 3. stadija	Ļoti augsts risks	Ļoti augsts risks	Ļoti augsts risks

LIEKĀ SVARA UN APTAUKOŠANĀS IZPLATĪBA

ĶERMEŅA MASAS INDEKSS

Dati liecina, ka 2013. gadā nedaudz vairāk par ceturtdaļu (26 %) un tikai nedaudz mazāk sieviešu (24 %) bija aptaukojušies. 41 % vīriešu un 33 % sieviešu bija novērojams liekais svars. Salīdzinot ķermeņa masas indeksus, 31 % vīriešu un 41 % sieviešu ķermeņa masas indekss bija

normas diapazonā. Vidējais ķermeņa masas indekss vīriešiem bija 27,4 kg/m² un sievietēm – 26,9 kg/m². Liekā svara un aptaukošanās vislielākā izplatība bija vērojama cilvēku grupā virs 40 gadiem. Savukārt liekā svara un aptaukošanās vismazākā izplatība bija vērojama cilvēkiem, kuri bija 16–24 gadus veci.

VIDUKĻA APKĀRTMĒRS

Salīdzinot izmērītos vidukļa apkārtmērus, sievietēm bija ievērojami augstāki rādītāji nekā vīriešiem. Sieviešu grupā palielināts vidukļa apkārtmērs bija novērojams 44 % gadījumu, tas ir, gandrīz pusei, taču vīriešu grupā – 34 % gadījumu. Abās dzimumu grupās vidējais vidukļa apkārtmērs un ļoti augsta aptaukošanās izplatība bija novērojama galvenokārt gados vecākiem cilvēkiem.

SASLIMŠANAS RISKI SAISTĪBĀ AR PALIELINĀTU ĶERMEŅA MASAS INDEKSU UN VIDUKĻA APKĀRTMĒRU

Lietojot abas palielināta svara un aptaukošanās noteikšanas metodes (KMI un vidukļa apkārtmēra mērīšana), ir iespējams novērtēt kopējos veselības riskus: 18 % vīriešu bija palielināts risks, 13 % vīriešu bija augsts risks un 23 % vīriešu bija ļoti augsts risks. Ļoti līdzīgas sakarības bija vērojamas sieviešu vidū: 13 % sieviešu – palielināts risks, 18 % – augsts risks un 23 % – ļoti augsts risks.

PALIELINĀTA ĶERMEŅA SVARA UN APTAUKOŠANĀS TENDENCES

Health and Safety Executive (Apvienotās Karalistes Darba

drošības un veselības pārvalde) HSE apkopotie 2013. gada dati norāda, ka Lielbritānijā pieaugušo cilvēku ar normālu ķermeņa masas indeksu proporcija no 1993. līdz 2013. gadam bija samazinājusies no 41 % līdz 31,2 % vīriešiem un no 49,5 % līdz 40,8 % sievietēm. Abās dzimumu grupās cilvēku proporcija ar palielinātu svaru norādītajā laika posmā nebija mainījusies (starp 41 % un 46 % vīriešu un aptuveni 32 % sieviešu). Tomēr bija vērojamas izmaiņas – proporcionāli palielinājās vīriešu skaits ar palielinātu ķermeņa svaru: 1993. gadā tas bija 13,2 %, bet 2013. gadā sasniedza jau 26 %. Tāpat sievietēm – 16,4 % 1993. gadā, bet jau 23,8 % 2013. gadā.

LIETOJOT ABAS PALIELINĀTA SVARA UN APTAUKOŠANĀS NOTEIKŠANAS METODES (ĶMI UN VIDUKĻA APKĀRTMĒRA MĒRĪŠANA), IR IESPĒJAMS NOVĒRTĒT KOPĒJOS VESELĪBAS RISKUS

VIDUKĻA APKĀRTMĒRS

Laika posmā no 1993. līdz 2013. gadam pieaugušo cilvēku proporcija ar ļoti augstiem vidukļa apkārtmēra rādītājiem pieauga no 23 % līdz 39 % (no 20 % līdz 34 % vīriešiem un no 26 % līdz 44 % sievietēm). Tika veikts pētījums, kas liecināja, ka cilvēkiem ar zemiem ikmēneša ienākumiem gan vīriešu, gan sieviešu grupā vidukļa apkārtmērs ir palielināts procentuāli lielākam skaitam nekā tiem, kuriem ikmēneša ienākumi ir vidēji vai virs vidējā.

APTAUKOŠANĀS UN DZĪVESVEIDS

Gan vīriešu, gan sieviešu aptaukošanās tiek saistīta ar vecumu, smēķēšanu, neveselīgu ēšanu, pasīvu dzīvesveidu, hipertensiju. Samazināti ikmēneša ienākumi pakļauj vislielākajam riskam gan vīriešus, gan sievietes. Taču sievietēm īpašs uzsvars tika likts arī uz pārmērīgu alkohola lietošanu kā aptaukošanos veicinošu faktoru. *Overseas Development Institute* (ODI) izpētes centrs, kas atrodas Londonā, Lielbritānijā, ir publicējis uztura pētījuma rezultātus: 1,46 miljardi cilvēku visā pasaulē cieš no aptaukošanās vai liekā svara. Taču lielākās bažas zinātnieku vidū rada situācija jaunattīstības valstīs. Pēdējo trīsdesmit gadu laikā cilvēku skaits šajās aptaukošanās problēmu skartajās valstīs ir palielinājies četras reizes. 20 % cilvēku, kas aptaukojušies, ir normāls metabolisms un normāls dzīves ilgums. 40 % tievo cilvēku ir šīs pašas slimības, kas ietvertas metabolajā sindromā, un viņi no tā arī mirst. Tas

nozīmē, ka neviens nemirst no pašas aptaukošanās, bet gan no to pavadošajām saslimšanām. Aptaukošanās ir kā šo slimību marķieris.

Lai uzlabotu veselības stāvokli un nepakļautu sevi aptaukošanās riskam, kā arī hroniskām slimībām, kuras progresē aptaukošanās dēļ, pirmām kārtām ir jāaizvieto pasīvais dzīvesveids ar fiziski aktīvu dzīvesveidu. Mūsdienās ir ļoti daudz pierādījumu, kas liecina, ka ikdienišķa, regulāra fiziskā aktivitāte spēj novērst

līdz pat 40 % saslimšanas gadījumu. Tiek rekomendēts nedēļā vismaz 150 minūšu garš fizisko aktivitāšu laiks ar palielinātu intensitāti. Palielinātas intensitātes slodze var tikt sasniegta, aktīvi ejot, braucot ar riteni, nodarbojoties ar dārzkopību, kā arī citos tikpat veselīgos un intensīvos sporta veidos.

APTAUKOŠANĀS LATVIJĀ

Aptaukošanās problēma ir aktuāla arī Latvijā. Eiropas Komisijas valstu pētījumi par aptaukošanos Eiropas Savienības valstīs norāda, ka šī problēma daudz aktuālāka kļūst pieaugušo vidū. Pašreiz Latvija ir desmitajā vietā visu Eiropas Savienības valstu vidū pēc ēšanas paradumu

traucējumiem – no pieaugušajiem iedzīvotājiem 16,9 % cieš no aptaukošanās. Tiek uzskatīts, ka gan Latvijā, gan citās Eiropas valstīs cilvēki masveidā cieš no sekām, ko izraisa bailes no ēdiena. Mēģinot ēst tikai diētisku pārtiku, baidoties no daudzveidīga, dabīga un pilnvērtīga uztura, bieži vien tiek panākts pretējs efekts. Pēc sākotnējās svara samazināšanās nereti seko vēl lielāks svara pieaugums, tam uzkrājoties kompulsīvas pārēšanās rezultātā. Aizliegtie un par nevēlamiem pasludinātie produkti tiek ēsti lēkmjveidīgi, bieži – neadekvātos daudzumos.

SIRDS UN ASINSVADU SLIMĪBAS UN TO SIMPTOMI

Sirds un asinsvadu slimības ir nozīmīga sabiedrības veselības problēma gan Latvijā, gan Eiropas Savienībā. Latvijā tās ir visizplatītākais nāves cēlonis (55 % no visiem nāves gadījumiem).

Biežāk sastopamās sirds un asinsvadu slimības pakāpeniski attīstās vairāku gadu laikā, līdz ar to ir jāpievērš uzmanība simptomiem, kuri var savlaicīgi brīdināt par slimības attīstību.

Pamanot pirmos sirds un asinsvadu slimības simptomus, ieteicams vērsties pie ģimenes ārsta, lai šīs slimības spētu agrīni atklāt un uzsākt ārstēšanu.

Parasti pirmais, ko iesaka ārsts, lai samazinātu sirds slimību attīstības riskus, ir mainīt dzīvesveidu, proti, mainīt uztura paradumus, dodot priekšroku sirdij veselīgiem produktiem, samazināt sāls un cukura daudzumu uzturā, atstāt smēķēšanu, ik nedēļu vismaz 150 minūtes veltīt tādām fiziskām aktivitātēm kā skriešana, braukšana ar divriteni, vingrošana vai peldēšana.

Tomēr, ja sirds un asinsvadu slimības jau ir ielaistas, ar dzīvesveida maiņu var būt par maz un ir nepieciešams uzsākt ārstēšanos. Tāpēc ir svarīgi ikvienam zināt sirds un asinsvadu slimību simptomus un prast atpazīt dzīvībai bīstamas situācijas, kad nekavējoties jāizsauc neatliekamā medicīniskā palīdzība.

BIEŽĀKĀS SIRDS UN ASINSVADU SLIMĪBAS UN TO SIMPTOMI, KURU GADĪJUMĀ JĀVĒRŠAS PIE ĢIMENES ĀRSTA

Stenokardija – rodas, ja sirds muskulis nesaņem pietiekami daudz ar skābekli bagātinātu asiņu.

Simptomi: diskomforts vai sāpes krūškurvī aiz krūšu kaula, retāk var izpausties arī rajonā virs nabas, žoklī, rokās, plecos, pirkstos, kā arī mugurā – starplāpstiņu rajonā. Stenokardiju var pavadīt elpas trūkums, var būt arī vājuma sajūta, slikta dūša, nemiers, nāves bailes. Stenokardijas lēkmes ilgums parasti ir 1–3 minūtes, kopumā nepārsniedzot 10 minūtes. Raksturīgi, ka sāpes uzņāk fiziskas aktivitātes, slodzes vai emocionāla stresa laikā. Savukārt, kad sāpes pāriet, cilvēks atkal jūtas vesels.

Neārstēta stenokardija var novest pie miokarda infarkta!

Hipertensija – slimība ar ilgstoši paaugstinātu asinsspiedienu. Par paaugstinātu asinsspiedienu tiek uzskatīts asinsspiediens virs 140/90 milimetriem dzīvsudraba stabiņa (mmHg), savukārt par optimālu arteriālais asinsspiediens visos vecumos uzskata 120/80 mmHg.

Simptomi: galvassāpes (bieži pakauša rajonā), reibonis, nervozitāte, sirdsklauves, kā arī sāpes sirds apvidū. Tomēr nereti paaugstināts asinsspiediens var neradīt nekādas sajūtas, un cilvēks par to uzzina, kad jau radušās kādas komplikācijas.

Hipertensija var izraisīt hemorāģisko insultu jeb asins izplūdumu smadzenēs, veicināt vai izraisīt koronāru sirds slimību un miokarda infarktu. Augsts asinsspiediens nelabvēlīgi iedarbojas uz asinsvadu sienām un veicina aterosklerozes veidošanos.

Sirds mazspēja – hroniska sirds mazspēja ir stāvoklis, kad

sirds funkcijas traucējumi izraisa sirds nespēju sūknēt asinis atbilstoši audu vajadzībām.

Simptomi: pieaugošs elpas trūkums, kas slimības sākuma stadijā parādās pie slodzes, vēlāk – arī miera stāvoklī, regulārs vājums un nespēks, paātrināta sirdsdarbība, tūska atsevišķās ķermeņa daļās, svara pieaugums – tas var liecināt par stāvokļa pasliktināšanos, tādēļ minēto sūdzību gadījumā būtu nekavējoties jāvērsas pie ārsta.

Smaga sirds mazspēja samazina cilvēka dzīves kvalitāti un diemžēl palielina mirstības risku.

Ateroskleroze – viena no visbiežāk sastopamajām hroniskajām asinsvadu slimībām, kas veidojas visas dzīves laikā un izpaužas kā taukiem līdzīgu vielu, galvenokārt holesterīna, nogulsnešanās asinsvadu sienās.

Simptomi: aterosklerozei var nebūt izteiktu simptomu, bet neārstēta tā var kļūt par iemeslu citām sirds un asinsvadu slimībām, tostarp infarktā, insultā, stenokardijai un citām. Aterosklerozi precīzi diagnosticēt var kardiologs, veicot papildu izmeklējumus.

SIRDS UN ASINSVADU SLIMĪBAS UN TO SIMPTOMI, KAS LIECINA PAR AKŪTU UN DZĪVĪBAI BĪSTAMU SITUĀCIJU, KAD NEKAVĒJOTIES JĀIZSAUC NEATLIEKAMĀ MEDICĪNISKĀ PALĪDZĪBA, ZVANOT 113

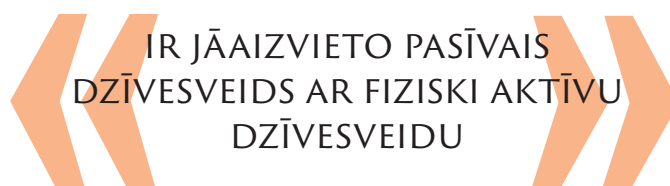
Miokarda infarkts – rodas, ja sirds artērijas tiek nosprostotas, piemēram, ar trombu, tad daļa sirds muskuļa asins apgādi nesaņem un audi atmirst.

Simptomi: pēkšņas sāpes krūtīs, kas var būt dedzinošas, žņaudzošas, plēsošas, izstarojošas. Sāpes var pavadīt elpas trūkums un svīšana. Tās var ilgt 10–15 minūtes un ilgāk. Dažkārt infarkts var noritēt arī bez izteiktām sāpēm vai tās var būt jūtamas citās ķermeņa daļās (vēderā, kaklā, lāpstiņas rajonā). Tāpat var būt sirdsklauves – sajūta, ka sirds sitas pārāk lēni vai pārāk strauji, nāves bailes, kā arī galvas reibonis un pārmērīgs nogurums, slikta dūša vai vemšana. Var parādīties negaidītas sāpes krūtīs atpūtas mirklī.

Ja skābekli saturošo asiņu plūsma netiek ātri atjaunota, var apstāties sirdsdarbība un iestāties nāve.

UROLOĢISKĀS SASLIMŠANAS

Uroloģija ir medicīnas nozare, kas pēta urīnizvadorgānu (nieru, urīnpūšļa, urīnizvadkanāla) anatomiju, fizioloģiju, patoloģiju,

slimību izcelšanos, diagnostiku, ārstēšanu un profilaksi. Uroloģijas sadaļu, kas pēta vīriešu dzimumorgānu slimību izcelšanos, attīstību, diagnostiku, ārstēšanu un profilaksi, sauc par androloģiju.

Uroloģiskās saslimšanas ir bieži sastopamas un ieņem būtisku vietu starp visiem cilvēka organisma slimību veidiem. Pie uroloģiskajām saslimšanām pieder:

- nierakmeņu slimība (nierakmeņi nierēs, urīnizvadkanālā, urīnpūslī);
- labdabīga priekšdziedzera (prostatas adenoma) hiperplāzija un ar to saistītas komplikācijas;
- onkoloģiskās saslimšanas (urīnpūšļa, nieru, priekšdziedzera jeb t.s. prostatas, sēklinieku un dzimumlocekļa ļaundabīgie audzēji);
- nieru cistas;
- fimoze, parafimozē;
- varikocēle, hidroceļi;
- urīna nesaturēšana (gan sievietēm, gan vīriešiem);
- erekcijas traucējumi;
- vīriešu neauglība;
- iegurņa sāpju sindroms;
- urīnceļu infekcijas, tai skaitā seksuāli transmisīvās saslimšanas.

Ar katru gadu uroloģijā tiek veiktas arvien vairāk tā sauktās mazinvazīvās jeb saudzējošās operācijas. Šīs metodes ļauj izrakstīt slimnieku mājās pat operācijas dienā vai būtiski saīsināt ārstēšanas un rehabilitācijas periodu. Līdz ar to pacients ātrāk spēj atgriezties darbā.

NIERAKMEŅI

Jāuzsver, ka nierakmeņu saslimšana var piemērot jebkurā vecumā. Jaunākās tendences liecina, ka aizvien biežāk pacientu vidū ir arī jauni cilvēki. Vērtējot sabiedrības attieksmi un atbildību pret savu veselību, ārsti norāda, ka ir pozitīvi signāli, tomēr kopējā tendence paliek nemainīga – cilvēki primāri “dzēš ugunsgrēkus”, savukārt profilaktiski pasākumi tiek veikti salīdzinoši retāk.

Diemžēl arī pie šīm saslimšanām prevalē mazkustīgs dzīvesveids, neregulāras ēdienreizes, neveselīgs uzturs, kā arī pārmērības un stresa faktori, kas var izraisīt nierakmeņu slimības. Būtiski ir sekot līdzi savam veselības stāvoklim un pie pirmajām sāpēm un sūdzībām vērsties pie ārsta. Ja cilvēkam

papildus sāpēm ir arī temperatūra un drudzis, ārstēšanos nedrīkst atlikt. Profilaktiski vai pat obligāti ieteicams vismaz reizi gadā doties pie ģimenes ārsta un nodot urīna analīzes.

Nierakmeņu etioloģija 50 % gadījumu paliek nezināma. Atlikušie 50 % pārsvarā ir saistīti ar dažādām metabolām vai alimentārām novirzēm organismā, kas noved pie:

- hiperoksalūrijas (par daudz oksalātu urīnā);
- hipomagneziūrijas (par maz magnija urīnā);
- hiperkalciūrijas (par daudz kalcija urīnā);
- hiperkalcēmijas (par daudz kalcija asinīs);
- hipocitrātūrijas (par maz citrātu urīnā);
- hiperurikūrijas (par daudz urīnskābes urīnā).

Akmeņi var formēties atsevišķu baktēriju ietekmē – tās ir baktērijas, kas producē enzīmus, kuri palielina

amonjaka daudzumu urīnā un veicina struvītu rašanos: *Proteus mirabilis*, *Proteus vulgaris*, *Staphylococcus aureus*, *Ureoplasma urealyticum*, *Klebsiella*. Var būt arī iedzimti cistīna metabolisma traucējumi organismā.

Nierakmeņi veidojas situācijā, kad urīns ir pārsātināts ar dažāda veida sāļiem vai arī urīnā trūkst vielu, kas sāļus šķīdina. Pārsātinājuma rezultātā sāļu pārpalikums izkrīt nogulsnēs un veido kristālus, kas turpina augt un veido nierakmeņus. Lielais sāļu daudzums urīnā nokļūst no asinīm. Paaugstinātam dažu sāļu daudzumam asinīs ir dažādi cēloņi: kuņģa zarnu trakta slimības vai anomālijas, podagra, asins slimības, endokrīno orgānu slimības, slimības, kas paaugstina kalcija līmeni asinīs, kā arī dažādu medikamentu lietošana. Dažos gadījumos asins sāļu sastāvs var būt pilnīgi normāls, bet pati niere kāda defekta dēļ nespēj tikt galā ar normālu sāļu koncentrāciju (iedzimti vielmaiņas traucējumi).

Aptuveni 75–80 % gadījumu nierakmeņi sastāv no kalcija sāļiem, pārsvarā oksalātu vai fosfātu veidā. Šie ir minerālvielas saturoši nierakmeņi, tādēļ rentgenoloģiski skaidri redzami kā gaišas krāsas konkrēmenti. Pārējie 20–25 % ir organiskas vielas saturoši akmeņi – urāti, struvīti un/vai cistīna akmeņi, kas parastajā rentgenogrammā nav redzami vai redzami ļoti vāji un pārliecinoši vizualizējami tikai ar kontrastvielu kā pildījuma defekti. Reizēm akmeņu sastāvs ir jaukts.

KLĪNISKĀ AINA PIE NIERAKMEŅU SASLIMŠANĀM

Ja akmens sēž nierē un nerada urīnvada nosprostošumu, sāpju var nebūt vispār vai tās var būt nespecifiskas, simulējot,

2. tabula. Saslimšanas izplatība pasaulē dažādās vecuma grupās.

Economic regions	25-34 years		35-44 years		45-54 years		55-64 years	
	Percent	95%CI	Percent	95%CI	Percent	95%CI	Percent	95%CI
Western	25.0	14.0-40.6	30.0	17.9-45.8	21.4	11.5-36.3	21.1	10.9-36.8
Forest	52.5	37.2-67.3	41.7	26.9-58.1	51.1	36.8-65.2	51.4	35.7-66.8
Central	50.0	35.0-65.0	69.2	53.2-81.6	57.1	42.0-71.1	51.3	35.9-66.4
Eastern	56.4	40.7-70.9	64.1	48.1-77.5	64.3	48.9-77.2	53.8	38.3-68.7
Ulaanbaatar	47.2	38.7-55.9	37.9	29.0-47.6	38.0	29.3-47.4	40.7	29.0-53.6

piemēram, muguras sāpes. Apklaujot nieru rajonu, konstatē lielāku vai mazāku sāpīgumu. Ja pievienojas infekcija nierē, paaugstinās ķermeņa temperatūra. Svarīgi vienmēr atcerēties, ka nieru lēkmi var simulēt citas nopietnas slimības.

Kad akmens nosprosto urīnvadu, tas rada akūtu urīna sastrēgumu nierē un tūsku, kuras rezultātā iestiepas nierēs fibrozā kapsula un rodas neciešamas sāpes, dažkārt arī vemšana. Šo nierakmeņu slimību apraksta ar izteiktām asām sāpēm sānā, kas izstaro uz cirkšni un ārējiem dzimumorgāniem, bieži urinēšanu, asins piejaukumu urīnam. Aina ir raksturīga nieru kolikai – urīnvada nosprostošanai.

Lai novērstu nierakmeņu sāpes, pirmā izvēle ir nesteroidie pretiekaisuma līdzekļi. Ja sāpes ir neciešamas, var izmantot arī narkotiskos pretsāpju līdzekļus. Ja skaidri zināms, ka sāpju iemesls ir nieru kolika, stāvokli var mēģināt atvieglot ar siltuma palīdzību (silta, karsta vanna). Pacientam jālieto daudz šķidruma. Sedatīva terapija – pēc vajadzības.

PROFILAKTISKI PASĀKUMI

Profilaksei īpaši būtiski ir uzņemt daudz šķidruma, īpaši pēc ēdienreizēm. Tā kā urologi lielākoties ir ķirurgi, viņiem vairāk imponē ķirurģiskās metodes un uz medikamentiem viņi raugās samērā piesardzīgi, jo lielas pieredzes nav un ir arī zināmas bažas, ka ar medikamentu terapiju var ievērojami izmainīt organisma homeostāzi, tā saasinot citas, piemēram, kardiovaskulārās, slimības. Latvijā ir problēma – akmeņu ķīmiskais sastāvs netiek analizēts, un jāņem vērā, ka vizuāli un ar radioloģiskām metodēm to var noteikt tikai aptuveni.

Nākotnē noteikti turpinās pilnveidoties operatīvās ārstēšanas instrumentārijs un tehnoloģijas, īpaši akmeņu drupināšanas un vizualizācijas jomā. Zinātnieki meklēs jaunus etioloģiskos faktorus (jau tagad runā par lieko svaru un hipertensiju),

lai mazinātu idiopātisko gadījumu skaitu (vai idiopātiskie gadījumi ir civilizācijas slimība?) un turpinās meklēt universālu akmeņu bloķētāju.

PROSTATĪTS

Prostatīts ir infekcija – prostatas dziedzera bakteriāls iekaisums. Urīna kanālā un urīnpūslī vienmēr atrodas baktērijas vai citi

mikroorganismi, parasti tie paši, kas atrodas zarnu traktā. Tie ik brīdī mēģina pa urīnkanālu iekļūt urīnpūslī, bet regulāri tiek izskaloti ārā ar urīna strūklu.

Noteiktos apstākļos (izdalās maz urīna, svīstot vai maz uzņemot šķidrumu; slimību gadījumā pazeminās organisma pretestības spējas; neparasti agresīvs mikroorganisms; venēriskās infekcijas) līdz prostatei un urīnpūslim nokļūst daudz vairāk mikroorganismu, tāpēc attīstās infekcija. Parasti urīnpūslis ar to tiek galā pats, baktērijas izskalojot. Bet no prostatas tās nevar izskalot – caur prostatu urīns izplūst tikai cauri, neizskalojot dziedzera, kuri ir kā izlocītas caurulītes.

Parasti prostatīts ir viegla saslimšana, un liela daļa vīriešu tai pat nepiegrīž vērību. Prostatītam raksturīgas dažāda stipruma trulas sāpes starpenē, vēdera lejasdaļā, tās tiek izstarotas uz

muguru. Sāpes ir pārejošas un pēc laika atkal atkātojas. Var arī būt urinācijas traucējumi: biežāka urinācija, kairinājuma sajūta urinējot, sakarā ar prostatas pietūkumu ir grūtāk izspiest urīnu. Tie ir urīnpūšļa kairinājuma simptomi, jo

prostatā atrodas zem urīnpūšļa un kairina to. Baktērijas no prostatas nokļūst urīnpūslī, radot papildu kairinājumu; dažreiz tās pa sēklas vadu tiek līdz oļiņas piedēklim, radot tā un oļiņas iekaisumu (orhoepididimīts).

Kad iekaisums prostatā izārstēts, tajā paliek rētas izmaiņas, kuras rada iespēju turpmāko infekciju attīstībai.

Prostatīts neveicina prostatas vēža attīstību. Nav arī speciālu

SVARĪGI VIENMĒR ATCERĒTIES, KA
NIERU LĒKMI VAR SIMULĒT CITAS
NOPIETNAS SLIMĪBAS

PROFILAKSEI ĪPAŠI BŪTISKI IR
UZŅEMT DAUDZ ŠĶIDRUMA, ĪPAŠI
PĒC ĒDIENREIZĒM

faktoru, kuri sekmētu iespēju saslimt ar prostatītu.

Visi vīrieši varētu saslimt ar prostatas vēzi, ja varētu tik ilgi nodzīvot. Saslimstības biežums pieaug, sākot ar 50 gadu vecumu, tad samērā strauji palielinās līdz 90 gadu vecumam. Jaunākiem vīriešiem šī slimība sastopama ļoti reti. Pētījumi pierādījuši, ka apmēram 15 % vīriešu vecumā no 50 līdz 60 gadiem slimo ar šo slimību. Pēc 60 gadu vecuma prostatas vēzis ir konstatējams katram trešajam vīrietim, pēc 70 gadu sasniegšanas jau 40 % ir slimi. 90-gadīgajiem gandrīz katram prostatā ir konstatētas vēža šūnas.

PROSTATAS AUDZĒJI

Prostatas vēzi visbiežāk konstatē ap 60 gadus veciem vīriešiem. Kā otra klīnikā visbiežāk veiktā ķirurģiskā operācija ir prostatas audzēju ārstēšana. Slimības lielākā riska grupa ir vīrieši vecumā virs 50 gadiem, savukārt ļaundabīgs prostatas audzējs visbiežāk tiek konstatēts vīriešiem ap 60 gadiem. Prostatas vēzis ļoti atšķiras no citiem audzējiem. Bieži tas iekapsulējies mierīgi "gul" prostatā, neizraisot nekādas veselības traucējumus vairākus gadus un pat gadu desmitus. Kad parādās sūdzības, pacientam visbiežāk jau ir sākotnējas metastāzes kaulu sistēmā – sāp mugura, gūžas.

Jāuzsver, ka agrīnās stadijās prostatas vēzis ir pilnībā izārstējams, tāpēc pēc 45 gadiem profilaktiskās pārbaudes pie ārsta jāieplāno līdzīgi kā automašīnas tehniskā apskate – ik gadu. Pirmā pārbaude ir pavisam vienkārša – jāveic prostatas specifiskā antigēna jeb PSA tests, nododot asins analīzes. Šobrīd viena no jaunākajām prostatas audzēja diagnosticēšanas metodēm ir histoskenēšana, kas ļauj vizualizēt un attēla formā atrast iespējamo prostatas audzēja atrašanās vietu. Savlaicīgi atrodot prostatas vēža audus, iespējams novērot, kā situācija progresē, un novērtēt, vai nepieciešama operācija. Arī operācijai prostatas vēža ārstēšanā mūsdienās tiek piemērota salīdzinoši saudzīga metode (laparoskopiskā radikālā prostatektomija), kas ārstēšanos padara vienkāršu un atgriešanos dzīvē – nesalīdzināmi ātrāku.

Vērtējot vīriešu attieksmi pret prostatas vēzi, ārsti atzīst, ka vienmēr būs vīrieši, kuri par savu veselību domā, un vienmēr būs arī tādi, kas nedara neko un pat ignorē slimību simptomus. Tas ir sliktākais. Galvenais ieteikums cīņā ar šo slimību ir savlaicīga reaģēšana un rīcība, tāpēc jāaicina visi vīrieši, jo īpaši brieduma gados, reizi gadā noteikt PSA līmeni asinīs pie sava ģimenes ārsta vai urologa.

Galvenokārt prostatu skar trīs kaites: infekcijas, palielināšanās un vēzis. Ja ārstēšanu atliek uz vēlāku laiku, tā var kļūt daudz

sarežģītāka, ilgāka un nereti pat neiespējama.

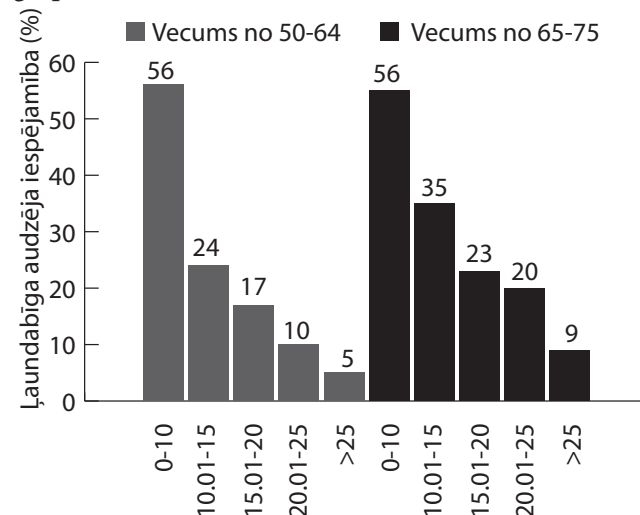
PROSTATAS VĒZIS

Prostata ir tikai vīriešiem – tas ir valrieksta lieluma dziedzeris pie taisnās zarnas zem urīnpūšļa. Šī dziedzera loma ir pasargāt un barot spermas šūnas, izdalot speciālu šķidrumu, kas ietilpst sēklas sastāvā. Parasti prostatas izmērs paliek nemainīgs līdz 40 gadu vecumam, taču vecāka gadagājuma vīriešiem tā var turpināt augt, izraisot palielinātu prostatu. Šādos gadījumos ir vēlme biežāk doties uz tualeti, kā arī jūtamas sāpes urinēšanas procesā. Prostatas vēzis gandrīz vienmēr rodas tad, ja šīs šūnas kļūst agresīvas un sāk nekontrolējami augt. Tas notiek, tiek bojātai šūnu DNS, līdz ar to tās uzvedas pretēji normāliem apstākļiem. Šūnas dalās krietni ātrāk, veidojot audzēju un pat var izplatīties (veidot metastāzes) uz citām ķermeņa daļām caur asinīm vai limfvadiem.

Ar prostatas vēzi vidēji ik dienas Latvijā mirst viens vīrietis; pagājušajā gadā Latvijā ar prostatas vēzi miruši 368 vīrieši, savukārt tas diagnosticēts 910 jauniem pacientiem, no tiem tikai 11 % jeb 99 vīriešiem tas konstatēts agrīni – I stadijā, tātad ar maksimālu iespēju

atveseļoties. Latvijā jau otro gadu septembrī – Vispasaules prostatas vēža mēnesī – sabiedrība tiek pastiprināti informēta par iespējām šo situāciju uzlabot un mazināt vīriešu mirstību no ārstējamām vīriešu veselības kaitēm.

Diagramma Nr. 1. Prostatas vēža attīstība dažādās vecuma grupās.

Prostatas vēzis sākuma stadijās attīstās lēni un gandrīz bez simptomiem. No slimības sākuma līdz pirmajiem simptomiem var paiet vairāki gadi. Audzējam lēni attīstoties, lēni parādās

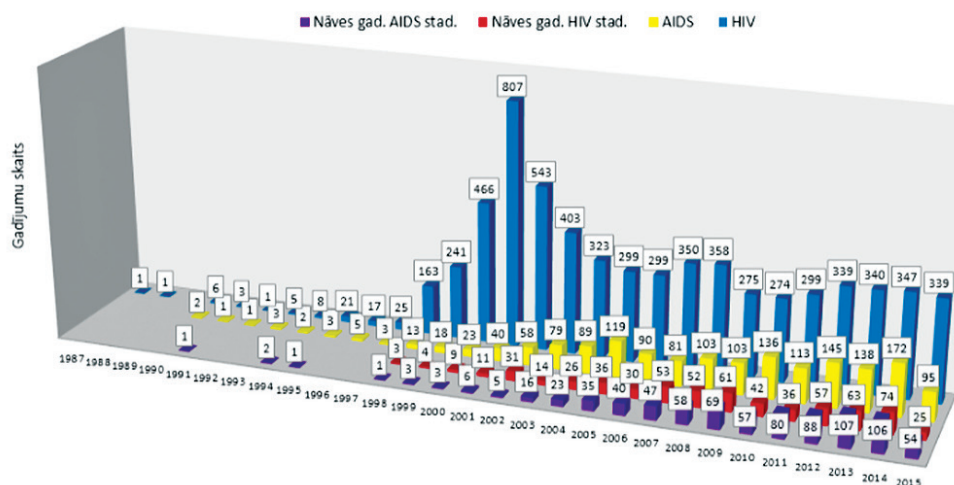
arī patoloģiskie simptomi. Šī iemesla dēļ lielākā daļa vīriešu tiem nepievērš pienācīgo uzmanību. Valda pat maldīgs uzskats, ka ir normāli, ja mūža otrajā pusē vīriešiem rodas urinācijas traucējumi – to dēļ nav jāuztraucas un jāgriežas pie ārsta. Daudzi vīrieši arī nesaprot, kas ir urinācijas traucējumi, un par ārstu sāk domāt tikai tad, kad vairs nepavisam nespēj izspiest urīnu.

Nav zināms, kādēļ prostatas vēzis attīstās, bet ir skaidrs, ka tā attīstībai nepieciešams testosterons. Prostatas vēzi neizsauc prostatīts vai prostatas adenoma. Prostatas adenomas šūnas parasti attīstās ap urīnkanālu, bet vēža šūnas – pie dziedzera apvalka. Tas ļauj mums to atklāt, aptaustot dziedzeri caur taisno zarnu.

Slimības sākumā vēzis aug prostatā viena vai vairāku mezglu formā, kuri sāk palielināt dziedzeri. Tā kā tie attīstās dziedzera perifērijā, ne vienmēr rodas urinācijas traucējumi (I un II stadija). Tādēļ jāpievērš uzmanība jebkurai nepatīkamai sajūtai ap prostatu. Tad vēzis sāk arī cauraut prostatas kapsulu un ieaukt blakus orgānos. Tā šūnas pamazām iekļūst limfātiskajā sistēmā, un, iemetoties limfmezglos, tajos veidojas metastāzes (audzēju sākotnējā forma). Vēža šūnām nokļūstot venozajā un arteriālajā asinsritē, metastāzes attīstās kaulos – tas ir ļoti raksturīgi šai slimībai. Retāk metastāzes rodas plaušās un citos orgānos (III un IV stadija).

Par iespēju atbrīvoties no šīs slimības var runāt tikai tās agrīnajās stadijās (I un II), kamēr audzējs vēl nav izplatījies ārpus orgāna robežām. Ārstējoties, pēc dažādu autoru datiem, 75 % I un II stadijas slimnieku nodzīvo vairāk nekā 5 gadus, puse – vairāk nekā 10 gadus un 30 % dzīvildze ir lielāka par 15 gadiem. Protams, jāņem vērā, ka daudzi saslimuši jau cienījamā vecumā, un nāves iemesls ne vienmēr ir bijis vēzis. Ja slimības ārstēšana uzsākta tikai vēlīnā stadijā, cerību uz labvēlīgu prognozi nav daudz. Tādēļ vislielākā uzmanība ir jāvelta vēža atklāšanai agrīnās stadijās. Tas ļoti lielā mērā atkarīgs no pašu vīriešu attieksmes pret savu veselību.

Diagramma Nr. 2. HIV un AIDS infekciju gadījumi Latvijā līdz 2015. gada 1. novembrim.

STATISTIKAS DATI

Saskaņā ar Latvijas veselības aprūpes 2012. gada statistikas gadagrāmatas datiem ļaundabīgie audzēji ieņem 2. vietu iedzīvotāju mirstības ziņā pēc sirds un asinsvadu slimībām. Kopumā 2012. gadā Latvijā tika reģistrēti 11 535 pirmreizēji vēža pacienti. Visbiežāk tika atklāts ādas vēzis, kam sekoja kolorektālais jeb zarnu vēzis, plaušu, krūts un prostatas vēzis. Arī 2013. gadā Latvijā vēzis atklāts ap 11 000 cilvēku. 2012. gadā no dažādiem vēža veidiem Latvijā miruši 6016 iedzīvotāji. No tiem 7 % ir vīrieši, kas miruši ar prostatas vēzi. Izplatītākās pirmreizēji reģistrētās ļaundabīga audzēja diagnozes vīriešiem 2012. gadā: prostatas vēzis (1048 jauni gadījumi), plaušu vēzis (886 jauni gadījumi), kolorektāli audzēji (571 jauni gadījumi), ļaundabīgi ādas audzēji, izņemot melanomu (527 jauni gadījumi), kuņģa vēzis (307 jauni gadījumi), urīnpūšļa vēzis (301 jauns gadījums), nieru vēzis (250 jauni gadījumi), aizkuņģa dziedzera vēzis (187 jauni gadījumi).

AR VECUMU UN DZIMUMU NESAISTĪTI RISKĀ FAKTORI INFEKCIJAS HIV/AIDS

HIV/AIDS gadījumi Latvijā tiek reģistrēti kopš 1987. gada. Pirmie HIV gadījumi Latvijā, tāpat kā citur pasaulē, tika atklāti starp vīriešiem, kuri to bija ieguvuši homoseksuālu dzimumkontakta rezultātā. 1990. gadā atklāja pirmo gadījumu, kad heteroseksuālu dzimumkontakta ceļā bija inficējies sieviete.

Līdz deviņdesmito gadu vidum infekcija praktiski izplatījās tikai dzimumkontakta ceļā, un katru gadu tika atklāts samērā maz jaunu HIV gadījumu. 1997. gads iezīmēja jaunu pavērsienu – HIV infekcija iekļuva injicējamo narkotiku lietotāju (INL)

vidē un kopīgu narkotiku injicēšanas piederumu lietošanas rezultātā ļoti strauji izplatījās šajā populācijā.

Visaugstākais gada laikā reģistrētais rādītājs – 807 HIV gadījumi – bija 2001. gadā, un kopš tā laika jauno (attiecinā gada laikā reģistrēto) gadījumu skaits ievērojami samazinājies. Statistikas dati atspoguļo tikai reģistrēto HIV/AIDS gadījumu skaitu. Patiesais HIV inficēto personu skaits Latvijā tiek lēsts 1,5–2 reizes lielāks.

Diagrammā Nr.2 attēloti katru gadu reģistrēto HIV infekcijas un AIDS gadījumu skaits, kā arī HIV inficētu personu nāves gadījumu skaits HIV un AIDS stadijā. Piemēram, 2007. gadā reģistrēti 350 HIV gadījumi, bet tas nenozīmē, ka šie cilvēki inficējušies tieši tajā gadā. Iespējams, inficēšanās notikusi agrāk, bet 2007. gadā persona veikusi HIV testu un tai diagnosticēta HIV infekcija. Nāves gadījumu skaits HIV un AIDS stadijā ietver gan no AIDS mirušos, gan citus inficēto personu nāves iemeslus, piemēram, transporta nelaimes gadījumus, tišu paškaitējumu, noslikšanu, vardarbību, narkotisko un psihotropo vielu pārdozēšanu u. c.

C HEPATĪTS

Par hepatītu sauc cilvēka aknu iekaisumu. Hepatītam ir dažādi cēloņi. To var radīt vīrusu infekcijas, inficētu asiņu pārliešana vai arī veselībai kaitīgas vielas, kuras iekļūst cilvēka organismā, piemēram, alkohols. C hepatīta vīruss (HCV) ir hroniska vai akūta vīrusu ierosināta infekcijas slimība, kas galvenokārt izpaužas ar aknu audu bojājumu. HCV izplatās galvenokārt ar asinīm, kā arī ar citiem ķermeņa šķidrumiem, kas satur asinis. Vīrushepatīts C sākas ar 3–12 (vidēji 7) nedēļu garu inkubācijas periodu. Ap 75 % personu C hepatīts parasti norit kā slēpts, neredzams, bezsimptomu, subklīnisks, maigs hepatīts bez dzeltes. Tikai ~25 % pacientu C hepatīts norit ar klīniskiem simptomiem. Dzelte, kas parasti ir vadošais aknu slimību simptoms, parādās tikai ~30 % personu, kas ir inficējušās ar HCV. Akūta HCV norise ārkārtīgi reti ir smaga, fulminanta un fatāla.

FAKTI UN PROBLĒMAS

- Pasaulē ar HCV ir inficēti 200–500 miljoni cilvēku, izplatība svārstās no 0,5 % līdz 20 % dažādās valstīs.
- Saskare ar HCV ir bijusi gandrīz trešdaļai pasaules iedzīvotāju.
- Latvija uzskatāma par reģionu ar vidēji augstu HCV infekcijas izplatību: vispārējā populācijā – 1,7 % (LIC epidemioloģiskais pētījums, 2009).

- Latvijā aptuvenais ar HCV inficēto personu skaits pašreiz varētu būt ap 40 000.
- HCV infekcija 80–95 % gadījumu attīstās pakāpeniski, lēnām, bez akūta sākuma, un hronisks hepatīts jau 15–20 gadu laikā pārtop par aknu cirozi (vismaz 25 % slimnieku, ja viņi netiek ārstēti);
- HCV infekcija ir aknu cirozes ierosinātājs 30–40 % gadījumu un aknu vēža iemesls 50–60 % gadījumu.

C hepatīts visbiežāk norit nemanāmi, ilgstoši un slēpti, ~20 gadus, bieži līdz pat aknu cirozes vai aknu vēža attīstībai. Tāpēc hronisko vīrushepatītu C salīdzina ar aisbergu un dēvē arī par “klusu slepkavu”.

LATVIJĀ APTUVENAIS AR HCV
INFCĒTO PERSONU SKAITS PAŠREIZ
VARĒTU BŪT AP 40 000

MEHĀNISKIE FAKTORI

Ļoti liela ir vīriešu mirstība, ko izraisa ārējie cēloņi – autoavārijas, darba traumas u. c. Lai gan šī mirstība 2007. gadā, salīdzinot ar 2006. gadu, samazinājās par 12,9 % (2461 vīrietis miris 2006. gadā un 2144 miruši 2007. gadā), tomēr tā bija trīs reizes lielāka nekā sieviešu mirstība (vecuma grupā no 30 līdz 39 gadiem starpība sasniedza pat piecas reizes). **U**

IZMANTOTĀ LITERATŪRA:

- <http://nra.lv/latvija/111644-aptaukosanas-klust-par-arvien-aktualaku-vispasaules-problemu.htm>
- <http://www.neslimo.lv/pme/?name=aptaukosanas>
- <http://dzirkstele.diena.lv/veseliba/urologs-latvija-izplatitakas-urologiskas-saslimsanas-ir-nierakmeni-un-prostatas-audzeji-102721>
- http://www.urologs.lv/lv/neprofim/prostata/prostata_slimibas.htm
- Hausmann R. E. et al., Harnsteine//Der Urologe, September 2006.
- Knoll T., Alken P., Ureterorenoskopie – gestern, heute, morgen//Der Urologe, September 2006.
- Alken P., Die perkutane Nephrolithotomie//Der Urologe, September 2006.
- Knoll T., Wendt-Nordahl G., Alken P., Die perkutane Nephrolithotomie//Der Urologe, März 2005.
- Hofmann R., Ureterorenoskopie bei Harnsteinen//Der Urologe, Mai 2006.
- Bastian P. I., Ambulante ESWL// Der Urologe, Juli 2004.
- <http://leitlinien.net>
- <http://healthlibrary.epnet.com>
- <http://www.afud.org>
- <http://www.kidney.org>
- <http://dynamed101.ebscohost.com/Detail.aspx?id=114904>
- <http://www.mdconsult.com>
- www.cystinuria.com

TRĪS ETĪDES PAR BURŠU LIETĀM¹

Dr. iur., fil! Kristīne Jarinovska, *gundega*

PAR VĀRDU 'FILISTRS'

Vārds 'Philister' vācu valodā nāk no Bībeles un apzīmē tos, ko mūsdienu latviešu valodā sauc par filistiešiem. Senebreju 'pelištīm' (פִּלְשְׁתִּים) aptuvenā nozīme ir 'ārējie', 'citi' vai iebucēji. ² 17. gadsimtā vārdam 'Philister' vācu valodā sāk veidoties nošķirta nozīme. Iemesls meklējams 1693. gada notikumos Jēnā. Studentu un pilsētnieku sadursmju rezultātā esot gājis bojā students, un bērnu runā esot bijuši iekļauti Soģu grāmatas Dalilas vārdi: „Filistieši, Samson!”³ pirms Samsonu bezspēcīgu saķer filistieši.⁴ Līdzība radusi atsaucību, tādēļ turpmāk studentu pretmets apzīmēts ar vārdu 'Philister'.

17. GADSIMTĀ VĀRDAM 'PHILISTER' VĀCU VALODĀ SĀK VEIDOTIES NOŠKIRTA NOZĪME

18. gadsimtā pretnostatījuma nozīmei uzslāpojas arī citas, – raksturojot ironiski – nosodāmas īpašības. Pat Johans Volfgangs fon Gēte (*Johann Wolfgang von Goethe*, 1749–1832) par savu Itālijas ceļojumu laikā tapušo latīņu stila eksplīcīti seksuālo erotiku darbā Romas elēģijas, kas pirmoreiz publicēts 1795. gada Frīdriha Šillera (*Johann Christoph Friedrich von Schiller*, 1759–1805) mēnešrakstā *Die Horen*, kā atgaiņājoties no Johana Gotfrida fon Herdera (*Johann Gottfried von Herder*, 1744–1803) dzelīga komentāra, ka pēc šim dzejām žurnāla nosaukums būtu jādrukā ar 'u' burtu (*Die Huren...*), pats uzsvēra:

„Ihr mögt mir immer ungeschlecht
Gleich Blüchern Denkmal setzen!
Von Franzen hat er euch befreit,
Ich von Philisternetzen.”⁵

Studentu korporāciju ziedu laikos – 19. gadsimtā – vārds 'Philister' iegūst tik nošķirtu nozīmi, ka jau zinātniskajā literatūrā angļu valodā šo vārdu lieto netulkotu, lai uzsvērtu

Nansi Farmācijas studentu draudzības biedrības biedri (1908./09. akadēmiskais gads). *Livre d'or du deuxième Congrès d'étudiants en pharmacie (de Nancy), Mai 1909, p. 3.* Pieejams: <http://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb334618067> Skatīts 2015. gada 8. martā.

epiteta konotatīvo nošķirtni no angļu 'philistine', proti, filistru kā antitēzi buršu dzīvei. Nonākot vienkāršo ļaužu valodās, vārds iegūst tik plašu nozīmju paleti, ka daudzējādā ziņā zaudē saikni ar tā sākotni. Līdz ar to šodien, piemēram, *Moby* tēzaur piedāvā pāri par simtu sinonīmu, sākot no

19. GADSIMTĀ – VĀRDS 'PHILISTER' IEGŪST TIK NOŠKIRTU NOZĪMI, KA JAU ZINĀTNISKĀJĀ LITERATŪRĀ ANGLŪ VALODĀ ŠO VĀRDU LIETO NETULKOTU, LAI UZSVĒRTU EPITETA KONOTATĪVO NOŠKIRTNI NO ANGLŪ 'PHILISTINE', PROTI, FILISTRU KĀ ANTITĒZI BURŠU DZĪVEI

'vidusšķīra', 'buržuā', 'jaunbagātnieks', 'zemnieks', beidzot ar 'materiālists', 'konformists', 'perfekcionists' un pat to, ko jurisprudencē apzīmē ar 'metodoloģists'. Džordžs Eliots (*George Eliot*, 1819–1880) uzskatāmi demonstrē, ka 'philistine' un 'philister' ir divi dažādi vārdi, turklāt arī angļu tekstā lieto 'philister'.⁶

Vārdu 'filistrs' buršu saimē attiecina uz vecbiedriem, kas

¹ Gundegas dibinātāju un goda filistru dzīves stāsti: Gundegu raksti. Autoru kolektīvs K. Jarinovskas zinātniskajā redakcijā. Rīga, Gundega, 2013, elektroniskais izdevums, 93 lpp. ISBN 9789934140259

² Blue Letter Bible. Pieejams: <http://www.blueletterbible.org/lang/lexicon/lexicon.cfm?strongs=H6430>. Skatīts 2013. 1. novembrī.

³ Soģu grāmata 16:20.

⁴ More Word Histories and Mysteries: from Aardvark to Zombie. From the Editors of the American Heritage Dictionaries, Boston, Ma, Houghton Mifflin Company, 2006, p. 172; Beech, D., Roberts, J., The Philistine Controversy, London, Verso, 2002, p. 201.

⁵ Riehl, W. H. Die naturgeschichte des volkes als grundlage einer deutschen social-politik, Stuttgart, verlag der J. C. Gotta'schen Buchhandlung, 1866. S. 235.

atšķirībā no aktīvajiem buršiem nav tik dzīvespriecīgi, jo spiesti kalpot materiālajai pasaulei⁷. Tā kā vārdam piedēvē arī pejorativu nozīmi, daudzviet vecbiedri atteikušies no

VĀRDU 'FILISTR' BURŠU SAIMĒ ATTIECINA UZ VECBIEDRIEM, KAS ATŠĶIRĪBĀ NO AKTĪVAJEM BURŠIEM NAV TIK DZĪVESPRIECĪGI, JO SPIESTI KALPOT MATERIĀLAJAI PASAULEI⁷

šāda apzīmējuma. Tajā pašā laikā, piemēram, Vācijas zemēs (piemēram, Bavārijā) un Austrijā vecbiedri paši sevi dēvē par filistriem, vairs nesaskatot šajā vārdā pejorativu nozīmi.⁸ Ievērojot 19. gadsimta inteligēnto vācbaltiešu studentu, kuri Šilleru, Herderu un Gēti gan lasīja, bet no šī vārda organizācijas apzīmējumā gan nevairījās, tradīciju, arī latviešu korporācijas izmanto vārdu 'filistrs' vecbiedru apzīmēšanai.

PAR STUDENŠU DEĶĒLIEM

Latvijas studenšu korporāciju deķeļu (sauktas arī 'segnes') vēsture joprojām gaida tās pilnīgu atklāsmi. Šoreiz par iemesliem to atšķirīgumam un iespējamiem iedvesmas avotiem.

20. gadsimta divdesmito gadu Latvijas plašsaziņas līdzekļi ir mazrunīgi par iemesliem, kādēļ studenšu deķeļi atšķiras no studentu. Latvijas Universitātes satversmes 79. pants apliecināja, ka arī studijās – gluži tāpat kā citviet – ievērojama dzimumu vienlīdzība. Nekas neliecina, ka arī izvēlētā, no citām universitātēm un studentu tradīciju organizācijām patapinātā simbolika dalāma pēc tās izmantošanas atkarībā no dzimuma. Tieši pretēji, piemēram, Latvijas Universitātes vispārējās studentu cepures apraksts, kura iedvesmas avots, acīmredzami, ir vācbaltiešu studentu tradīciju organizāciju deķelis, liecina par tā piemērotību abu dzimumu studentiem.⁹ Tērbatas universitātes studenšu korporāciju deķeļi apliecina šāda pieņēmuma pamatotību. Tātad bijuši dibināti iemesli, kādēļ Latvijas studenšu korporācijas atteikušās no simboliskās līdzības.

1926. gada 26. februāra laikraksts *Aizkulisēs* piedāvā šādu

amizantu vēstures versiju. Tā kā stāsts ir gana atraktīvs, ir vērts to citēt:

„Nelaieme», varbūt arī «laime», notikusi mūsu korporelem. Tās slepenā, visu sieviešu konventu savstarpējā «konferencē» protokolejušas kategorisku lēmumu, ka stingri aizliegts korporelem uzlikt «deķeļus». Motīvajums šādam lēmumam sekošs: kāda korporele no «bramanīgākām» korporācijām, pilnā parādes formā ar lentu pār krūtīm un «deķeļi» galvā, «pārbaidījusi» kādus 10 komiltonus — eloņus, kas nākuši dziedādami «Gaudeamus». Korporele bijusi stipri pagara, resna, īsiem, līdz ceļiem, brunčiem, kā mietiem, taisniem, resniem lieliem, pamatīgu vadmalas mēteli un lentu — no viena pleca līdz pakrūtei... Izskatījusies jau tā «varena»! Bet nu vēl galva! Vispirms, seja, kā mēnesis! Komiltoniem «lustīgums» pārgājis un palicis «bail»! «Deķelis» uz pieres līdz pakauša sākumam, abās pusēs nokarājās iziruši «peizaki», uz muguras — tā ap kakla vietu pusizjucis grieķu mezgls. Deguns «nomiltots», lūpas degošas, pati smaidoša, apzinoties savu «korporeles «godu»!

20. GADSIMTA DIVDESMITO GADU LATVIJAS PLAŠSAZIŅAS LĪDZEKĻI IR MAZRUNĪGI PAR IEMESLIEM, KĀDĒL STUDENŠU DEĶEĻI ATŠĶIRAS NO STUDENTU

Komiltoni skatījušies, kā «sāls stabi» stāvējuši, kamēr ta pilnīgi aizgājusi garam un tad nodrebinajušies un iesnieguši «smalku» aizrādījumu korporeles konventam. Viens no komiltoniem, labs «pindzeletajs», uzmetis «skici» un to aizrādījumam nosūtījis līdzī...

«Slepenā» konferencē korporeles nolēmušas, ka tādus «ļaužu biedekļus» tiešam uz ielas nevar laist un jagudro speciāli deķeļi sievietēm.

Crescat! Floreat!»¹⁰

Vizuālās un dokumentālās liecības šī stāsta atbilstībai īstenībai nav rastas, tomēr tas nav gluži bez pamata. 1925. gada nogalē Studenšu Prezidiju Konvents korporācijas *Gundega* rosināts apspriež deķeļu jautājumu, atsakoties no gundegu atbalstītas vācbaltiešu modes¹¹, izšķīroties par labu atšķirīgiem deķeļiem¹² un pasūtot izstrādāt to skices ievērojamam

⁶ Skat., piemēram, Eliot, G. „The Natural History of German Life”, The Westminster Review, Vol. 66 old series, 10 new series, July 1856. p. 43.

⁷ „Respectability.” A Dialogue”, Blackwood's Edinburgh Magazine, December 1856, Vol. LXXX, p. 685.

⁸ Cartellverband der katholischen deutschen Studentenverbindungen. Pieejams: <http://www.cartellverband.de> Skatīts 2013. 1. novembrī

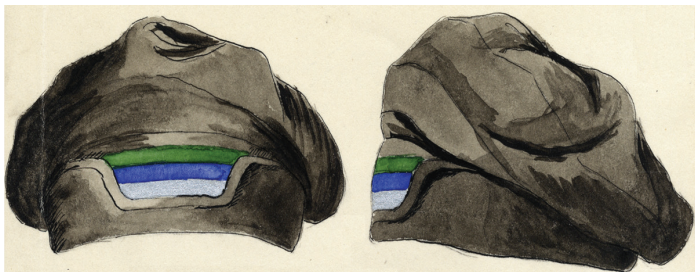
⁹ Latvijas Universitātes vispārējā studentu cepure. (Māksl. Kasparsona zīm.).

¹⁰ Cepures attiecīgās daļas 1. Širmis melns, nenoteikta lieluma. 2. Apakšējā mala sudraba vai sudrabaini pelēka – 1 cm. plata. 3. Nacionālā karoga veidīga (tumši sarkans ar sudraba šnorīti pa vidu) lente – 1 cm. plata. 4. Balta vilite – 0,3 m/m. plata. 5. Balts aploks – 4 cm. augsts. 6. Zelta šnore – 0,3 m/m. plata. 7. Astonstūriga zvaigzne. 8. Uguns krusts.” Latvijas Universitāte. Kalendārs. 1925.–1926., 232. lpp.

¹¹ „Ļaužu biedeklis, korporācijas „deķeļi””, Aizkulisēs, 1926. 26. februāris, Nr. 8, 6. lpp. [Bāreņdarbs]

¹² Korporācijas Imeria konventa 1925. gada 15. oktobra protokols Nr. 30, Korporācijas Imeria konventu protokolu grāmata 1924.15.X–1928.1.X, LVVA 4275-1-9:

„Gundegas ienesušas projektu par trijām krāsām, pārējās korporācijas stāvējušas par melnu galvassegu ar krāsu trīsstūra iepinumu. Konvents pārrunā plašāki šo jautājumu, kā ja galvassegas tiks valkātas kopā ar lenti, tad melna nebūtu derīga. Sakarā ar šo atzinumu konvents nolemj stāvēt par trīskrāsainu galvassegu. Attiecībā uz meitenju galvassegām paliek pie agrākā.”

Studentu korporācijas Gundega deķeļa skice, vadoties pēc Sigismunda Vidberga skices. LVVA, 4276. f., l. apr., 48. l., 80. lpp.

latviešu grafiķim Sigismundam Vidbergam (1890–1970).¹³ Izskatīti vairāki pēc skicēm darināti dizaini, kurus izgatavojusi modiste no cepuru veikala *Žermen*^{14,15} un izvēlēts šobrīd esošais. 1926. gada rudenī, pirms 18. novembra gājiena

LAI GAN STUDENŠU KORPORĀCIJAS ATTEIKUŠĀS NO VĀCBALTIEŠU STUDENTU TRADĪCIJU ORGANIZĀCIJU GALVASSEGU MODES, TOMĒR TAS DARĪTS PAR LABU VECĀKĀM EIROPEISKI AKADĒMISKĀM TRADĪCIJĀM

atbilstoši tā brīža vēsturnieces E. Ābeles 1926./27. akadēmiskā gada vēsturei esot saņemta iekšlietu ministra atļauja deķeļu nēsāšanai. 1927. gada martā Studenšu Prezidiju Konvents esot ļāvis izgatavot deķeli no zīda, bet vēlāk – nolēmis atteikties no *Žermen* turpmākajiem pakalpojumiem kvalitātes trūkuma – audumam un šuvumam – dēļ.¹⁶

Kas gan bijis S. Vidberga iedvesmas avots? Šobrīd apzinātās vēstures liecības nesniedz tiešu atbildi. Tomēr, tā kā studenšu korporācijas ir tradīciju organizācijas, pamatoti būtu uzskatīt, ka meklēti citu līdzīgu organizāciju galvassegu piemēri.

Iepazīstoties ar populārākajiem, saskatāma līdzība ar Boloņas Universitātes 800 gadu jubilejas svinībās 1888. gada jūnijā aizgūtu Parīzes Latīņu kvartāla modi, kas 1889. gada 15. janvārī parādījies Parīzes ielās. Tam sekojošais Parīzes prefekta aizliegums nēsāt studentu cepuri '*la faluche*'¹⁷ (sauktu arī 'berete') ārpus Latīņu kvartāla padarījis to par modes kliedzienu visā Francijā, bet starptautisku atzinību '*la faluche*' izpelnījies pateicoties 1889. gada Pasaules izstādei, kuras laikā studenti no dažādām valstīm iepazīnuši jauno modi un daudzi to arī patapinājuši.¹⁸ Ievērojot minēto, jāsecina, ka, lai gan studenšu korporācijas atteikušās no vācbaltiešu studentu tradīciju organizāciju galvassegu modes, tomēr tas darīts par labu vecākām eiropēiski akadēmiskām tradīcijām.

Savukārt jautājumu par to, kuras korporācijas priekšstāve esot izpelnījies „biedēkļa” pasauku un vai tam ir kāds reāls pamats, ir joprojām atklāts. Bramaņģums varētu būt piedēvēts daudzām. *Daugavietes* laikraksts *Aizkulisēs* esot reiz pieķēris komerša svinību laikā pārpeldam Daugavu (pie Krievu kalna, Koknesē) tikmēr, kamēr citas esot tiesājušas portfēlos un čemodānos līdz paņemto proviantu.¹⁹ *Gundegas* sauktas par lepnām un iedomīgām.²⁰ *Imerietes* izpelnījušās aizrādījumu par pārgalvību.²¹ Tiesa – tik par *gundegām* palicis atmiņā, ka esot uzstājušas uz vācbaltiešu tradīciju pārmantošanu,²² un tādēļ nākušas „ar šādas galvas segas paraugiem”²³. Ievērojot minēto, *Aizkulišu* raksts var būt arī šaržs par *gundegu* ieceri.

PAR MELNO KLEITU

Pirmais Pasaules karš un „spāņu gripa” aizsaucā aizsaulē tik daudzus, ka sievietes ikdienas tērps kļuva melns. Melnās krāsas dominance pēkšņi mainīja ieskatu, ka šī krāsa ir ekskluzīvi sēru atribūts vai netiklas sievietes zīmols. Ja vēl 1884. gadā Parīzē Džona Singera Sardženta (*John Singer Sargent*, 1856–1925) glezna *Madame X* izstādīšana Parīzes salonā izsauca asu nosodījumu un ažiotažu,²⁴ jo attēloja, cita starpā, melnā vakarkleitā tērpu sievieti ar dziļu dekoltē un vieglām, gluži krītošām lencītēm, tad 20. gadsimta divdesmitajos gados melns

¹³ Korporācijas Imeria konventa 1925. gada 15. novembra protokols, Korporācijas Imeria konventu protokolu grāmata 1924.15.X–1928.1.X, LVVA 4275-1-9.

Baumhammers, M., Zariņš, E. „Dibināšana”, *Dzintra* 45 gados. 1924–1969, [b.v.], [b.i.], 1969; Korporācijas Imeria konventa 1925. gada 15. novembra protokols, Korporācijas Imeria konventu protokolu grāmata 1924.15.X – 1928.1.X, LVVA 4275-1-9.

¹⁴ „Atradies Elizabetes ielā Nr. 41/43, Rīgā”, *Valdības Vēstnesis*, 1931. 21. aprīlis, Nr. 87, 7. lpp.

¹⁵ Korporācijas Imeria konventa 1926. gada 27. septembra protokols Nr. 56, Korporācijas Imeria konventu protokolu grāmata 1924.15.X–1928.1.X, LVVA 4275-1-9.

¹⁶ Korporācijas Dzintra konventa 1927. gada 7. marta protokols Nr. 88 un 1927. gada 28. marta protokols Nr. 92 protokols, Korporācijas Imeria konventu protokolu grāmata 1924.18.XI–1928.22.X, LVVA 3730-1-4.

¹⁷ Nosaukuma pamatā ir līdzība ar tāda paša nosaukuma maizi.

¹⁸ Ségura, M. „De l'origine du beret ou les tribulations d'une galette pas comme les autres”, *Etude*, 5 Novembre 2012. Pieejams: <http://www.faluche.info/index.php/la-faluche/the-ses-et-memoires/etudes/27-de-l-origine-du-beret-ou-les-tribulations-d-une-galette-pas-comme-les-autres> Skatīts 2013. gada 22. novembrī.

¹⁹ „No buršu dzīves. Komeršu sezona”, *Aizkulisēs*, 1932. 3. jūnijs, Nr. 23, 3. lpp.

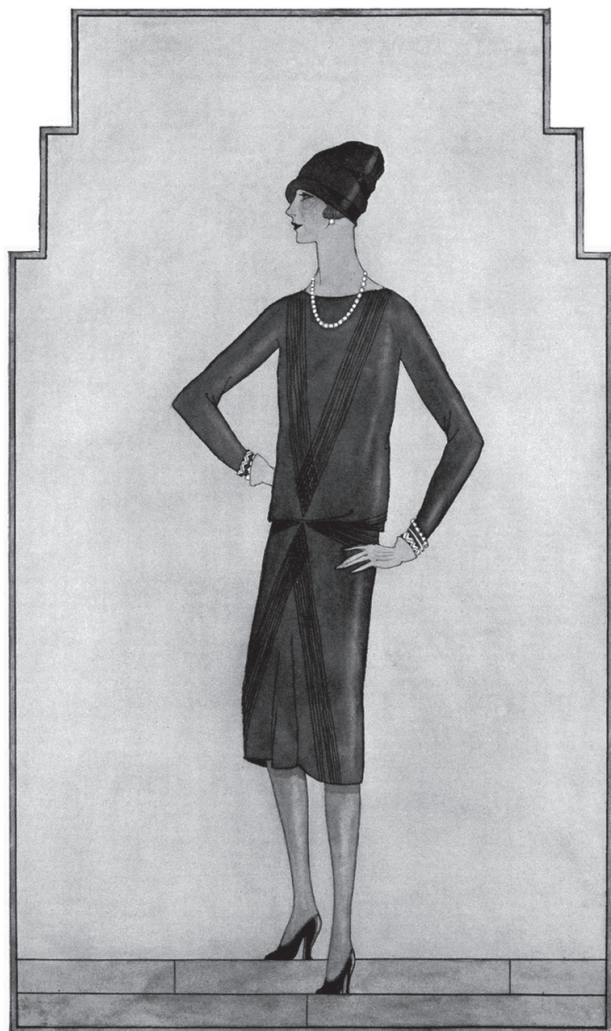
²⁰ „Studenšu komerši”, *Aizkulisēs*, 1929. 31. maijs, 2. lpp.

²¹ „Studenšu komerši”, *Aizkulisēs*, 1929. 31. maijs, 2. lpp.

²² Baumhammers, M., Zariņš, E. „Dibināšana”, *Dzintra* 45 gados. 1924–1969, [b.v.], [b.i.], 1969; Korporācijas Imeria konventa 1925. gada 15. novembra protokols, Korporācijas Imeria konventu protokolu grāmata 1924.15.X – 1928.1.X, LVVA 4275-1-9.

²³ Baumhammers, M., Zariņš, E. „Dibināšana”, *Dzintra* 45 gados. 1924–1969, [b.v.], [b.i.], 1969.

²⁴ Sargent's Venics, J. Moore (ed.), New Have, London, Yale University Press, 2006, p. 64.

Mazās melnās vakarkleitas skice. 1926. red.izvēle²⁵

tērps radīja gluži citu reakciju. Tieši tādēļ tad, kad 1926. gada žurnālā *Vogue*²⁶ Gabriela Šanele (*Gabrielle „Coco” Chanel*, saukta Koko Šanele, 1883–1971) publicēja mazās melnās kleitas zīmējumu, to uztvēra ar vispārēju sajūsmu un atsaucību.²⁶ *Vogue* salīdzināja to ar *Ford Model T* – pirmo pieejamo dažādiem sabiedrības slāņiem automašīnu –, nosaucot to par „*Ford de la Chanel*”²⁸. Vienkāršība, laikmetīgums, praktiskums un pieejamība jebkuras rocības un izskata sievietei ļāva jaunievedumam pārdzīvot automašīnas modeli, ar kuru tas bija salīdzināts.

Nav ticamu ziņu, kāpēc studenšu korporācijas izvēlējušās melnu kleitu kā daļu no ārējās simbolikas, tomēr viennozīmīgi, ka pasaules modes tendencēm bijusi ietekme uz šīs tradīcijas saglabāšanu.²⁹ Rīga elpoja Parīzes modi: sabiedrības „krējumu” – ģenerāļu sievas un ministru kundzes – tērpa un neliedza savu padomu arī citiem lielākā un labākā modes salona *Ango* – kas atradās arī tuvu buršu mītnēm, tai skaitā daugaviešu konventa dzīvoklim Dzirnau ielā – īpašniece Anna Rozenberga.³⁰ Tātad ziņas par mainīgo un pastāvīgo bijušas zināmas un izvēle par labu vienkāršībai un elegancesi, pieejamībai un praktiskumam bijusi apzināta. Ievērojot minēto, droši varam apgalvot, ka līdz ar visām iepriekš minētajām īpašībām melnā kleita vēl arī simbolizē sieviešu emancipāciju un pilsonisku līdztiesību, sievišķīgās dailes izaugsmi un gaidas, ka palielinoties sieviešu tiesībām, pieaugs arī sieviešu līdzdalība sabiedrībai un valstij svarīgās norisēs.

Mazā melnā vakarkleita 50.gadu stilā red.izvēle³¹ U

²⁵ Bobrova, O. ““Lietiskā sieviete” un dižā Mademoiselle vienā flakonā Chanel №5”, *Fashionmagazine.lv*, 29.jūnijs 2016. Pieejams: <http://fashionmagazine.lv/2016/06/29/lietiska-sievi-ete-un-diza-mademoiselle-viena-flakona-chanel-%E2%84%965/>. Skatīts 2016.gada decembrī.

²⁶ *American Vogue*, 1 November 1926, p. 62.

²⁷ Freese, S. M. *Fashion. Inside the Industry*, North Mankato, Minnesota, ABDO Publishing Company, 2011, p. 7.

²⁸ „La petite robe noire habille les stars”, *Vogue*, 12 octobre 2010. Pieejams: <http://www.vogue.fr/mode/en-vogue/diaporama/la-petite-robe-noire-habille-les-stars/2723> Skatīts: 2013. gada 22. novembrī.

²⁹ Koko Šaneles melnā mazā kleita minēta, piemēram, „Senzacionela modes parade”, *Aizkulisēs*, 1933. 10. marts, Nr. 10, 2.–3. lpp.

³⁰ „Pehdeja is modes kleeedzeens”, *Aizkulisēs*, 1931. 17. aprīlis, Nr. 16, 4.–5. lpp.; „Pee wislabakeem Parīzes modes nameem”, *Aizkulisēs*, 1932. 20. maijs, Nr. 21, 3. lpp.; „Mode no labas puses... Ko ridzinieces vakar redzēja aizsardžu sarīkojumā”, *Rīts*, 1939. 24. aprīlis, Nr. 113, 7. lpp.

³¹ Vintage clothing Retail & wholesale. “Chanel’s LBD through the decades”, *Blue17.co.uk* ieraksts *Linkedin.com*, 8.septembris 2014, Pieejams: <https://www.linkedin.com/pulse/20140908155110-95700218-chanel-s-lbd-through-the-decades>. Skatīts 2016.gada decembrī

BALTIJAS TAUTU KOMERSS POLIJĀ

Teksts: Kaiva Krastiņa fil!, *daugaviete*

Foto: B!T!K! rīkotāju arhīvs

Jau 2014.gada BTK laikā Rīgā bija pilnīgi skaidrs, ka uz Poliju IR JĀBRAUC, lūzt vai plīst! Jau tas vien, ka pasākumi plānoti slavenajā Polijas Trīspilsētā Gdaņskā, Gdiņā un Sopotā, bija gana spēcīgs arguments pozitīva lēmuma pieņemšanai.

Labu laiku pirms komersa patīkami pārsteidza Polonia sniegtie plašie vēsturiskie apraksti par pasākumu norises vietām un cita informācija – tas jau labu laiku iepriekš gatavoja šim notikumam.

Pirmais, kas mani (un ne tikai mani) samulsināja, bija fakts, ka autobusu no Rīgas uz Gdaņsku biju vienīgā S!P!K!

pārstāve! Sagaidot Igaunijas korporāciju autobusu Rīgā, visi mazliet atslāba, jo nu vairs nebiju vienīgā dāma vairāku stundu ceļojumā pa Eiropas ceļiem!

Pozitīvas gaisotnes uzturēšanai brauciena laikā labus iegāstus deva arī igauņu šoferiši – dāma un kungs gados! Pa ceļam vēl mūs laipni uzņēma ventoņi Jelgavā, kas arī pievienojās braucējiem. Tā, nu, Igaunijas – Latvijas apvienotā korona no Jelgavas, dziesmām skanot, cauri Lietuvai “kuģoja” uz Polijas kūrorta pērļēm. Sopotā mūs sagaidīja ar dzestru, saulainu dienu un laipnu hosteļa saimnieku – buršu.

Piektdienas vakarā B!T!K! iesāka “Czarna Kawa” balle pili Gdaņskas Tehnoloģiju universitātē. Jau pie ieejas bija jūtama gadsimtos balstītu tradīciju pieskaņa – katra dāma saņēma vēdekli (tiku pie savas mīlākās krāsas). It kā nieks, bet tas deva vielu gan pārdomām, gan saviesīgām sarunām – ko ar to darīt, kam domāts, atmiņā uzausa lauskas no “vēdekļu valodas” un filmu fragmenti. Saviesīgās sarunas pavadīja stīgu kvartets ar barokālu mūziku fonā. Visu balles gaitu diriģēja ceremonijmeistars, kas ļāva ikvienam pamanīt nākamo balles kopīgo notikumu. Latvijā korporāciju ballēs esam pieraduši iet tradicionālās polonēzes figūrās, te varējām iepazīties ar Polijas tradīcijām. Patikami pārsteidza arī rīkotāju uzmanība pret ikvienu balles dalībnieku, atgādinot arī par rotaļām un spēlēm kā balles dabisku sastāvdaļu. Tiem, kas nevēlējās baudīt balles gaisotni, bija iespēja kopīgi pavadīt vakaru Sopotā.

Sestdienas rīts sākās ar dievkalpojumu Sv. Marijas baznīcā Gdańskas vecpilsētā.

Tam sekoja gājiens pa vecpilsētas ielām, krastmalas promenādi un caur Zaļajiem vārtiem, lai pretī B!T!K! oficiālās atklāšanas norises vietai Karaļa Artūra sētā pie Neptūna strūklakas kopīgi nofotografētos. Polonia vērienu pasākuma rīkošanā apliecināja pārsteigums gājiena dalībniekiem, izejot cauri Zaļajiem vārtiem. Mūs vecpilsēta sagaidīja ar Gdaņskas Rātsnama zvanu izspēlētu Gaudeamus.

Kamēr vīri sprieda par savām aktualitātēm senioru sanāksmē Nacionālajā Jūrniecības muzejā un komersā Gdaņskas Skipyard, bija padomāts ne vien par brīnišķīgu Studenšu korporāciju vakara norises vietu senā Rātsnama muzejā un korporantu sievām piedāvāto ekskursiju Dzintara muzejā, bet arī neordināru Dāmu vakara noslēgumu – zīmēšanas sesiju Mākslas akadēmijas pasniedzēju vadībā, kur varējām iemēģināt roku zīmēšanā ar ogli.

Dienas noslēgumā visi tikāmies “Herbatka taņčuļāca” vakarā Kartinga trasē Sopotā, kur nākamajā rītā stiprinājāmies Katerfrühstück pirms mājupceļa. Vienu gan varu teikt, lai vai kurp, lai vai ar ko, lai vai cik tālu, bet latviešu buršam pēc dziesmas un laba joka kabatā nav jāmeklē!

TEĀTRIS UN TĀ SPĒLĒŠANA

Teātris un tā spēlēšana vienmēr ir bijusi azartiska padarīšana un to šogad jau 19.reizi pierādīja studentu un studenšu korporāciju pārstāvji, kuri 18.aprīlī tikās teātra festivālā ar vadmotīvu "Man sauja benzīns", lai sīvā cīņā noskaidrotu, kurš tad ir labākais no labākajiem. Šogad žūrijai bija smags darbs, jo vairākas izrādes bija tik līdzvērtīgas, ka grūti bija izšķirties, kuram tad piešķirt galveno balvu. Bet tamdēļ tiek katru gadu aicināti dažādu mākslas novirzienu pārstāvji, kuri katru izrādi var izvērtēt no vairākiem aspektiem. 2015.gadā mūs vērtēja mūsu uzticīgākais žūrijas loceklis – Ingmārs Čaklais, kā arī viņa draudzīgā komanda – Žaklīna Cinovska, Viesturs Jansons, Horens Stalbe un Ģirts Šolis.

Teksts: taut! Jana Sandberga, varavīksne

2015. gada tēma tika apspēlēta ļoti daudzveidīgi. Žūrija atzina, ka ir ļoti interesanti paskatīties kā nu kurš ir interpretējis šo nosaukumu. Jāsaka, ka lielākā daļa no izrādēm ir pašu sacerētas, izlolotas, režisētas un tamdēļ jo īpaši miļas. Visas šī gada izrādes ir atrodamas vietnē:

<https://www.youtube.com/user/ConcordiaValdemaria>

Lai sacensības gars būtu spraigāks un uzvara saldāka, katru gadu tiek piesaistīti sponsori, kuru devums ir neatsverams. Ilggadēji mūsu sponsori ir bijuši vairāki teātri, kuri arī šogad neatteica savu atbalstu – Dailes teātris, Jaunais Rīgas teātris, Ģertrūdes ielas teātris, Teātris "Skatuve". Tāpat jau vairākus gadus mūs atbalsta Rīgas Zooloģiskais dārzs, concordia Valdemaria, folkklubs "Ala", alus darītava "Brālis", Grāmatu apgādi "Jumava" un "Valters un Rapa", Latvijas Radio 1. Šogad šim pulkam pievienojās arī alus darītava "Valmiermuiža", gaļas pārstrādes uzņēmums "Nākotne",

long chips "Pērne", SIA "Taffel" un "Manilas papīrlietas".

Vienmēr jau notiek lielākas vai mazākas ķibeles sagatavošanās procesā. Šogad par vienu no tādām var uzskatīt festivāla vietas maiņu. Iesākumā bija jau sarunātas Rīgas 45.vidusskolas mājīgās telpas, taču tehnisku iemeslu dēļ – skatuvei nokrita novecojusī priekškara un kulišu konstrukcija, nācās ar nožēlu atteikties no tām. Bet nav ļaunuma bez labuma un mūsu uzticīgais telpu izīrētājs – bērnu un jauniešu centrs "Laimītes" glāba šo situāciju. Neliela aizķeršanās bija arī ar vienu sponsoru balvu piegādi, kuras tika saņemtas festivāla dienā, starpbrīdī un izmisīgi domāts – kā un kam nu lai tagad sadala, jo šajā gadā šis sponsors bija iedalījis daudz vairāk produkcijas nekā bijām reķinājušās. Bet tā kā pie organizēšanas šajā festivālā bijām pieķērušās daudz agrāk nekā citus gadus (jau decembrī tika izsūtīti pirmie uzsaukumi), un darbības grafiks tika sastādīts jau pirms jaunā gada, tad izvairījāmies no daudziem pārpratumiem, kas rastos pēdējā brīža steigā. **U**

TALAVIJA 115 GADU JUBILEJA MELBURNĀ

Talavijas svētku prezidijs (filistri P. Lēmanis, A. Putniņš, Ē. Krulls) un jubilejas komerša dalībnieki Melburnā 2015. gada 12. decembrī.

fil! Aldis Putniņš, *talavus*
Foto no Talavija arhīva

Austrālijas talavieši pulcējās Melburnā 2015. gada beigās, lai svinētu savas organizācijas 115 gadu dibināšanas jubileju.

Tūlīt nākamajā dienā, 13. decembrī, notika Talavijas atklātā literārā pēcpusdiena. Klausītājus uzrunāja fil! Dr. Aldis Putniņš par tematu “1900. gads un tautība”. Referāts bija ilustrēts ar daudzām vēsturiskām fotogrāfijām par to, kā izskatījās Latvijas pilsētas, lauki un ļaudis Talavijas dibināšanas gadā. Referents tad pievērsās tautības jautājumam – kas ir latvietis? Šis jautājums pēdējā laikā ir kļuvis aktuāls plašākā latviešu sabiedrībā, it sevišķi Latvijas pašreiz sarežģītajā demogrāfiskajā situācijā – masveidīga emigrācija, krievvalodīgo integrācija, gaidāmais nelatviešu bēgļu vilnis. Kaut šobrīd sabiedrība nav vienisprātis par to, kas ir latvietis, referents aizstāvēja tēzi, ka bioloģiskā izcelsme nav noteicošais, drīzāk valoda un piederības sajūta (pašidentifikācija) ir latvietības galvenie noteicēji. **U!**

Svētki iesākās 12. decembrī Melburnas latviešu namā ar jubilejas komeršu. Talavieši un viesi nosvinēja dibināšanas jubileju brālīgā draudzībā.

Pēc referāta pie viņa glāzes un uzkodām klausītāji ilgāku laiku pakavējās interesantās pārrunās.

SELONIJAI 135

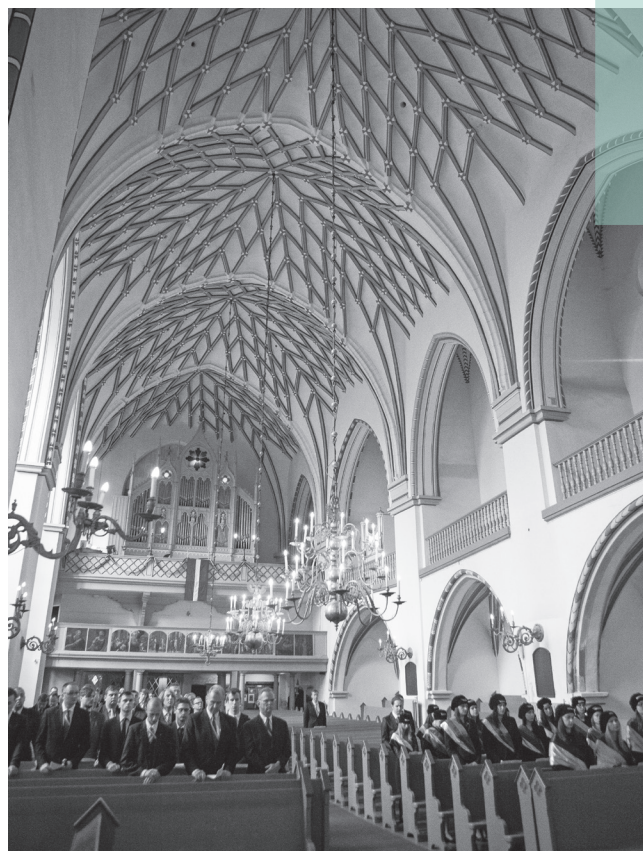
Foto no Selonija arhīva

Selonija 135.gadu jubilejas svētku akta dalībnieku kopbilde.

Svētku gājiens no Rīgas Sv.Jāņa baznīcas līdz Brīvības piemineklim.

Svētku dievkalpojums Rīgas Sv.Jāņa baznīcā.

Svētku dievkalpojums Rīgas Sv. Jāņa baznīcā. dievkalpojumu vada fil! Klāvs Bērziņš.

Svētku akta dalībnieki RTU E-studiju tehnoloģiju un humanitāro zinātņu fakultātes Mazajā aulā.

2015. GADS IR P!K!V!K! 90 GADU JUBILEJAS SEZONA

No P!K!V!K! arhīva materiāliem, diriģentu un dalībnieku stāstītā, interneta resursiem informāciju apkopojā fil! Kaiva Krastiņa, daugaviete, foto no P!K!V!K! un fil! Artūra Lapiņa, *frater imanticus arhīva*

PREZIDIJU KONVENTA VĪRU KORA

- 1924 Studentu korporāciju locekļi uzsāk Prezidiju konventa vīru kora organizēšanu
1925 Dibina Prezidiju konventa vīru kori
1926 Pirmais patstāvīgais koncerts Rīgas Amatnieku biedrības ēkā, Pirmā dalība VI latvju vispārējos Dziesmu svētkos
1933 Izveido LU piederīgo koru apvienību, un Prezidiju konventa vīru koris uzņemas tās prezidēšanu
1940 No pamatsastāva dibina Teodora Kalniņa vīru kori
1944 Darbība Latvijā tiek pārtraukta
1946 Pirmā bijušo dalībnieku sanāksme trimdā Eslingenā (Vācija)
1958 Trimdā mītošie kora dalībnieki apvienojas koncertam Latviešu Dziesmu svētkos Ņujorkā (ASV)
1992 Pieņem lēmumu par darbības atjaunošanu Latvijā
1993 Īslaicīga darbības atsākšana
1995 Pirmā dalība XIII Baltijas valstu studentu dziesmu un deju svētkos *Gaudeamus Vilnā* (Lietuva)
1999 Pastāvīga kora darbības atsākšana
2008 Izdod buršu dziesmu albumu *Mums dzīves rats tā griežas*

MĀKSLINIECISKIE VADĪTĀJI

- 1925–1944 **Teodors Kalniņš**
1992–1995 fil! **Edgars Račevskis, tevetus**
1999–2005 fil! **Edgars Linde, frater academicus**
2005–2015 fil! **Arnis Pauris, tevetus**

CV

Teodors Kalniņš

Uz savu pirmo mēģinājumu kora dibināšanas iniciatīvas grupa sanāca 1925. gada sākumā. Taču T. Reiters, būdams ļoti aizņemts, lūdza mēģinājumu vadību uzņemties toreiz mazpazīstamajam operas kormeistaram palīgam un Reitera kora kormeistaram Teodoram Kalniņam. Viņš uzsāka regulārus mēģinājumus, strādāja ar kori rūpīgi un pacietīgi. Kad pienāca pirmā uzstāšanās reize, radās jautājums, kurš būs kora īstais diriģents. Redzot, ka T. Kalniņam ar kori izveidojušās

ļoti labas attiecības, T. Reiters no diriģenta pienākumiem atteicās. Tā Teodors Kalniņš kļuva par ilggadīgu P!K!V!K! diriģentu.³

1925. gadā 14. decembrī Talavijā 25 gadu jubilejas svinībās Rīgas latviešu biedrības namā notika pirmā publiskā P!K!V!K! uzstāšanās. Drīz veicināja pirmās kora patstāvīgais koncerts 1926. gada 26. martā, kas saņēma cildinošas atsauksmes tālaika Latvijas presē – piemēram, laikrakstā "Latvijas Kareivis" izteiktas uzslavas gan par kora inteliģento sastāvu un daļajām dziedātāju balsīm, gan par diriģenta Teodora Kalniņa augsto meistarību.⁴ Turpmākajos 19 gados korim ir nepārtraukta koncertdarbība, atskaņojumi Radiofonā un koncertturnejas. Daudz koncerti kopā ar S!P!K! kori, P!K! Simfonisko orķestri, LU kori un Dziesmuvaru. Pirmās Latvijas brīvvalsts laikā P!K!V!K! vairākkārt piedalījies valdības rīkotajos koncertos. 30-to gadu vidū koris kļuva par Latvijas valsts reprezentācijas kori. Notika regulāri koncerti LU Lielajā aulā. Kora dalībnieki piedalījās operas izrādēs: *Kņazs Igors, Hamlets un Sābas ķēniņiene*. 1933. gadā ar P!K!V!K! iniciatīvu nodibināja Latvijas Universitātes koru apvienību četru koru sastāvā – LU koris (dir. A. Bobkovics), *Dziesmuvara* (dir. Ā. Ābele), *P!K!V!K!* (dir. T. Kalniņš) un *Studentu Prezidiju Konventa koris* (dir. T. Kalniņš). Apvienības iniciatīvas iespaidā tika organizēti vairāki plaši koncerti, kā arī tā paša gada vasarā šie četri kori piedalījās Igaunijas Vispārējos dziesmu svētkos. Ik gadus koris ir devies izbraucienos pa Latviju. Vairākkārtīgi P!K!V!K! viesojies Vācijā, Zviedrijā, Norvēģijā, Lietuvā un Igaunijā.

Iestājoties pirmajai padomju okupācijai 1940. gadā, jaunā vara likvidēja Prezidiju konventu un studentu korporācijas, līdz ar to koris vairs nevarēja eksistēt. Tomēr kora vadītājs Teodors Kalniņš nespēja un negribēja pilnībā zaudēt šo stabilo kora sastāvu, tāpēc 1940. gada rudenī oficiāli tika nodibināts jauns koris ar jaunu valdi un jaunu nosaukumu – Teodora Kalniņa vīru koris. Neskatoties uz šīm nepieciešamajām izmaiņām, kora sastāvs palika iepriekšējais. No dibināšanas dienas līdz tā piespiedu likvidācijai 1944. gadā

KORA VĒSTURE

20. gadsimta 20. gadi raksturīgi ar aktīvu korporāciju dzīvi Latvijā, kur kopā sanākšana ierasti beidzās ar dziedāšanu. Tas mudināja domāt par sava kora vidošanu. Un tā 1924. gada rudenī vairāku korporāciju locekļu iniciatoru grupa ar fil! Kārli Mālmani, lettonus priekšgalā ķērās pie rdarīšanas. Viņi par diriģentu aicināja tolaik populāro Latvijas Nacionālās operas diriģentu Teodoru Reiteru.¹ 1925. gada 3. februārī *Lettonia C!Q!* sanāca kora dibināšanas sapulce, kurā piedalās 11 pārstāvji no gandrīz visām tolaik pastāvošajām korporācijām. Prezidiju konvents ne tikai deva korim savu vārdu – Prezidiju konventa vīru koris, saīsināti P!K!V!K!, bet arī apņēmās to atbalstīt materiāli.²

¹ Bērziņš, Leonīds. LU Prezidiju konventa vīru koris / Leonīds Bērziņš, Nikolajs Siliņš. *Universitas*, Nr. 63, 1989, 2.–16. lpp.

² PK! vīru koris [tiešsaiste]. *Studentu korporāciju Prezidiju konvents*. Latvijas studentu korporāciju portāls, 2006. Pieejams: <http://pk.lv/?cat=54&lang=lv>

³ Bērziņš, Leonīds. LU Prezidiju konventa vīru koris / Leonīds Bērziņš, Nikolajs Siliņš. *Universitas*, Nr. 63, 1989, 2.–16. lpp.

⁴ Ramats, Ed. Universitātes Prezidiju konventa vīru koris...[...]. *Latvijas Kareivis*, Nr. 71, 1926, 4. lpp.

koris sniedzis ap 150 koncertu. Kora repertuārā bijušas ap 250 latviešu un cittautu dziesmas, no kurām ap astoņdesmit P!K!V!K! dziedājis kā pirmatskaņojumus. 22 dziesmas ir veltījumi šim korim un diriģentam Teodoram Kalniņam.⁵

KORA ATJAUNOŠANĀS

Edgars Račevskis,
tervetus

1989. gadā līdz ar korporāciju darbības atsākšanos Latvijā ir notikušas vairākas P!K!V!K! darbības atjaunošanas. Pirmā deviņdesmito gadu sākumā. Šajā period kori vadījuši Juris Skrīveris un fil!Edgars Račevskis, *tervetus*.

Šajā laikā koris piedalījās Baltijas valstu studentu dziesmu svētkos *Gaudeamus* deviņdesmito gadu sākumā un 21. Vispārējos latviešu dziesmu svētkos 1993. gadā. Tad kora darbība atkal apsīka, līdz 1998. gada rudenī P!K!V!K! atjaunošanas iniciatīvas grupas aktīvās rīcības rezultātā koris sāka savu otro atjaunotnes dzīvi.

fil! Edgars Linde,
frater academicus

Fil! Edgars Linde, *frater academicus*, kora mākslinieciskais vadītājs no 1999. līdz 2005. gadam: “Mani aicināja uzņemties vadību. Uzzinot šī kora ārkārtīgi interesanto vēsturi, es piekritu uzreiz. Studentu korporāciju vidē tika veikta liela reklāmas kampaņa dziedātāju piesaistei. Un tā 1999. gada martā koris sanāca uz savu atjaunošanās pirmo mēģinājumu. Skaitliski nebijām daudz, cīņa par katru dziedātāju bija grūta, pārāk jūtama bija viru lielā aizņemtība ikdienas dzīvē. Bet ar katru koncertu auga gan dziedātāju pašapziņa, gan repertuārs un vokālās spējas, gan arī publikas atsaucība. Kā jau katrai jaundibinātai struktūrai, arī P!K!V!K! grūtākais bija pierādīt sabiedrībai, ka mēs esam vērā ņemama vienība, kas mierā neliksies, cīnīsies par savu vietu uz skatuvēm gan korporāciju pasākumos, gan ārpus buršu vides. Un tas izdevās. Pateicoties aktīvai darbībai gan Dziesmusvētku kustībā, gan Latvijas Viru kora biedrības aktivitātēs, gan ikdienas koncertdzīvē, pāris gadu laikā P!K!V!K! pazina visa Latvija.”

Andris Veismanis

Uz diviem gadiem korim, kā otrs diriģents, pievienojās Andris Veismanis.

2005. gadā par kora māksliniecisko vadītāju kļuva com! Arnis Pauris, *tervetus* un kormeistaru – Ivo Kempels.

fil! Arnis Pauris,
tervetus

Ivo Kempels

Viņu vadībā tiek uzsākts darbs pie latviešu komponistu viru kora dziesmu programmu izveides. Kopš 1999. gada P!K!V!K! ir uzstājies ap 100 pasākumos, ieskaitot Latviešu

vispārējos dziesmu svētkus, Baltijas studenti dziesmu svētkus “*Gaudeamus*” Igaunijā, Lietuvā un Latvijā, kā arī tiek rīkoti daudzi patstāvīgi koncerti un koncerti kopā ar citiem korim.

Latviešu vispārējo dziesmu svētku gaisotnē

Gaudeamus

Atjaunotā kora darbības laikā izdoti CD “Sveiciens dziesmu draugiem” “Mums dzīves rats tā griežas” ar buršu dziesmām...

Kora mēģinājums Lielajā Aulā ar diriģentu Edgaru Račevski.

⁵ Māris Melderis, “P!K!V!K! Kora tapšana un aizsākumi”, <http://www.6mirkli.lv/kori/prezidiju-konventa-viru-koris/>

“Burši Rīgai” un DVD
“Ugunssardze”.

Kora ikdienu dzīvu uztur tradīcijas Vasaras nometne...

Jaungada sagaidīšanas pasākumi...

Pasākumā “Latviešu stēlniekiem – 100 ” Vērmānes dārzā
2015. gada 1.augustā. Foto: no Jaunsardzes un informācijas
centra arhīva.

Djūka Elingtona Sakrālais koncerts Liepājas baptistu Pāvila
draudzes baznīcā kopā ar NBS bigbendu, Studenšu Prezidiju
konventa kori un solistēm Aleksandra Kreišmaņa vadībā.

Uzstāšanās Rīgas Vecajā SV. Ģertrūdes Evaņģēliski
luteriskajā baznīcā.

U! novēl P!K!V!K! tuvāko gadu laikā iekļūt TOP 5 Latvijas
labāko vīru koru vidū un kļūt par vadošo vīru kori Latvijā.
Priecēt klausītājus ar augstvērtīgiem kora mūzikas koncertiem.
P!K!V!K! sastāvā redzēt pārstāvjus no VISĀM Latvijas
studentu korporācijām.

Vivat, Crescat, Floreat P!K!V!K! In Aeternum! **U!**

VIVAT, CRESCAT, FLOREAT FRATERNITAS ACADEMICA IN AETERNUM!

*Kādā parastā pirmdienas vakarā konventa zālē
varēja izkatīties šāda: „Ja tauta bija daudz, lika rindas
zāles vidū tā, ka krīši pūtika līdz 80 sēdētājiem.”*

ŠTUDENTU JOKI

“Tika daudz dzirdēts par Tērbatas laika pārgalvīgajām izdarībām, pilnas asprātībām, un izdomas. Rīgā, 30to gadu sākumā bija citi laiki, cita vide, bet šad un tad pilsētas iedzīvotāji pieredzēja kādu studējošās jaunatnes negaidītu joku, par ko runāja “visa Rīga” un to atstāstīdami garšīgi smējās. Šis izdarības dēvēja par “študentu jokiem”, un vainīgie bija Rīgas studentu korporāciju locekļi.

Kādā vēlā nakts stundā, noslēdzot kādu sarīkojumu konventa dzīvokli, bars akademiķi devās mājup. Tie, kas dzīvoja Rīgas ziemeļu daļā jautri soļoja garām Bastejkalnam, turpināja pa Brīvības bulvari, Tērbatas ielu un iegriezās Elizabetes ielā. Te, savā parastā vietā, stāvēja rinda važonu pajūgi, gaidīdami vēlinus, nogurušus braucējus. Komiltonis Cimzietis, iedams krāsaino deķeļu grupas astē – piezadzies pie kāda snaudoša

važona, iekliedza tam ausi: “negul” – apzags!” Bet to viņam nevajadzēja darīt! No snaudas uzrautais važonis nikni iekliedzās, nolēca no bukas, un, pakēris pātagu, dzinās Cimzietim pakaļ, lai to uz vietas pārmācītu. Bet tas veikli iejaucās pārējo akademiķu pulkā. Niknais važonis, tādējādi pazaudējis vainīgo, ātri izlēma, ka visi krāsaino deķeļu nēsātāji ir vienādi vainīgi, un skriedams bēgošai akademiķu grupai pakaļ, cirta ar pātagu kam varēdams. Un tur skrēja filistrs Vacs un elsoja smagā svara filistrs Dzelzītis, brāļi Starpiņi, Eicens, Jakabsons, Fricsons un vēl citi - kopskaitā ducis akademiķu! Un liecinieki bija vēlinie gājēji, kas pārsteigti apstājās ielas malā un sekoja neredzētai aīnai. Pamazām bēgli nonāca pie Kr.Barona ielas, – tikai tad niknais važonis atlaidās, jo arī viņš bija vecāks vīrs – tāpat kā mūsu filistri – un paskriet tālāk vairs nevarēja!”

U!

<http://vesture.lu.lv/1929-1939/cilvekstasti/raksts/rudolfa-veldres-stasts/>

P!K!

UZŅĒMTIE BIEDRI 2014./2015. AKADĒMISKĀ GADA PAVASARA SEMESTRĪ

Fraternitas Arctica

Germans Lebezovs, studē LU Vēstures un filozofijas fakultātē vēstures zinātnes.

Selonija

Mīks Šmaukstelis, studē LU Ekonomikas un vadības fakultātē.
 Kristaps Sungailis, studē Daugavpils Universitātes Dabaszinātņu un matemātikas fakultātē, dabaszinātņu bakalaura bioloģijā.
 Laimonis Černavskis, studē RISEBA uzņēmējdarbības vadību.
 Jānis Lazdiņš, studē RTU Inženierekonomikas un vadības fakultātē uzņēmējdarbību un vadību.
 Mārtiņš Vaicekauskis, studē LU Datorikas fakultātē, datorzinātnes bakalaurs.

Lettgallia

Aivis Šulcs, studē RTU audiovizuālo mediju mākslu.
 Kaspars Žilins, studē LU jurisprudenci.
 Reinis Tenis, studē Rīgas Ekonomikas augstskolā ekonomiku.
 Roberts Mēropolis, studē RTU aviācijas transportu.

Fraternitas Metropolitana

Krišjānis Ābelīte, studē LU Vēstures un filozofijas fakultātē Vēstures maģistra studiju programmā.

Fraternitas Academica

Jānis Seržants, studē LU Ekonomikas un vadības fakultātē programmā E-business un loģistikas vadības sistēmas.

Fraternitas Lataviensis

Matīss Čukurs, studē Rīgas Ekonomikas augstskolā ekonomiku un biznesu.
 Kārlis Klētnieks, studē RSU Medicīnas fakultātē.
 Gunārs Lapoška, studē RTU Transporta un mašīnzinību fakultātē.
 Toms Vabulnieks, studē RTU Transporta un mašīnzinību fakultātē.

Fraternitas Livonica

Gustavs Šenne, studē LU Datorikas fakultātē.
 Mārtiņš Krišjānis, studē RTU Datorzinātnes un informācijas tehnoloģijas fakultātē.
 Emīls Ziemeļis, studē RTU Datorzinātnes un informācijas tehnoloģijas fakultātē.
 Edvarts Gaigals, studē Rīgas Juridiskajā augstskolā starptautiskās un ES tiesības.
 Toms Stradiņš, studē LU Vēstures uz filozofijas fakultātē.
 Mārtiņš Vaivads, studē RSU Medicīnas fakultātē.

Fraternitas Imantica

Klāvs Eihmanis, studē LLU Informācijas tehnoloģiju fakultātē.

Fraternitas Vanenica

Mikuss Feldmanis, studē RTU Inženierekonomikas un vadības fakultātē muitas un nodokļu administrēšanu.
 Artūrs Paulausks, studē LU Ķīmijas fakultātē ķīmiju.
 Aigars Zesers, studē LU Fizikas un matemātikas fakultātē fiziku. Eva Odorska, studē Latvijas Universitātē, Vēstures un filozofijas fakultātē, 3. kursā.
 Ieva Siksa, studē Latvijas Universitātē, Moderno valodu un biznesa studiju programmā, 3. kursā.

UZŅĒMTIE BIEDRI 2014./2015. AKADĒMISKĀ GADA RUDENS SEMESTRĪ

Lettonia

Artis Aizupietis, studē Baltijas Starptautiskās akadēmijas Juridiskajā fakultātē.
 Guntars Aizstrauts, studējis Transporta sakaru institūta Datorzinātņu fakultātē, studijas pabeidzis.
 Kristaps Kaža, studē RTU Elektronikas un telekomunikāciju fakultātē.
 Andris Korovnikovs, studē Latvijas Jūras akadēmijā ostu un kuģošanas vadību.
 Agris Graudiņš, studē RTU Mašīnzinību, transporta un aeronautikas fakultātē.
 Mārtiņš Lejējs, studē LU Vēstures un filozofijas fakultātē.
 Alekss Pauls Lindemanis, studē RTU Mašīnzinību, transporta un aeronautikas fakultātē.
 Oto Svenķis, studē Rīgas Juridiskajā augstskolā.
 Henrijs Zaķis, studē RTU Enerģētikas un elektrotehnikas fakultātē.
 Mārtiņš Vitols, studē RTU Elektronikas un Telekomunikāciju fakultātē.

Fraternitas Arctica

Mihails Parahins (atjaunojās), studē LU Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultātē Teritorijas plānošanas un attīstības bakalaurs studiju programmā.
 Arnolds Šorohovs, studē LU Vēstures un filozofijas fakultātē Vēstures bakalaurs studiju programmā.
 Igors Ščerbakovs, studē RSU Juridiskajā fakultātē Tiesību zinātnes maģistra studiju programmā.
 Vadims Mežekis, studē Rēzeknes Augstskolas Ekonomikas un pārvaldības fakultātē Vadības, administrēšanas un nekustamo īpašumu pārvaldības maģistra studiju programmā.

Beveronija

Ričards Grigonis, studē IT.
 Artūrs Logins, studē IT.
 Jānis Vecvagars, ieguvis bakalaurs grādu komunikāciju studijās – žurnālistikā.

Fraternitas Academica

Artūrs Trubačs, studē LU Ekonomikas un vadības fakultātē programmā E-business un loģistikas vadības sistēmas.
 Artūrs Normunds Leimanis, studē Banku augstskolā risku vadību un apdrošināšanu.
 Edgars Pēteris Trubačs, studē Banku augstskolā inovācijas un produktu attīstību uzņēmējdarbībā.

Fraternitas Lataviensis

Kondrāts Bušs, studē LU Datorikas fakultātē.
 Gusts Sproģis, studē RTU Būvniecības fakultātē.
 Sandis Kurtišs, studē LU Fizikas un matemātikas fakultātē fiziku.
 Kārlis Gailītis, studē LU Ķīmijas fakultātē.
 Reinis Gailītis, studē Latvijas Mākslas akadēmijā grafiku.
 Andris Jakubovskis, studē LU Datorikas fakultātē.

Fraternitas Livonica

Arvis Jankovskis, studē LU Juridiskajā fakultātē tiesību zinātnes.
 Ansis Ansbergs, studē LU Fizikas un matemātikas fakultātē matemātiku.
 Dāvids Mucenieks, studē LU Juridiskajā fakultātē tiesību zinātnes.
 Miks Vilnis, studē LU Vēstures un filozofijas fakultātē vēsturi.
 Kārlis Bauers, studē Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmijā sporta zinātni un fitnesu.
 Valters Berķis, studē Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmijā sporta zinātni, basketbola vecākais treneris un vadītājs sporta jomā.
 Intars Ločmelis, studē RTU Datorzinātnes un informācijas tehnoloģiju fakultātē datorzinātni.
 Elvis Ivāns, studē RTU Telekomunikāciju un elektronikas fakultātē telekomunikāciju.

Fraternitas Imantica

Sandis Štubis, studē LLU Lauku inženieru fakultātē būvniecību.
 Mārtiņš Pētersons, studē LLU Meža fakultātē mežzinātni.
 Andrejs Konončuks, studē LLU Lauku inženieru fakultātē būvniecību.
 Raivis Driksna, studē LLU Pārtikas tehnoloģijas fakultātē pārtikas produktu tehnoloģiju būvniecības programmā.

S!P!K!

UZŅĒMTĀS BIEDREĒS 2014./2015. AKADĒMISKĀ GADA PAVASARA SEMESTRĪ

Daugaviete

Kristīne Apša, studē LU Sociālo zinātņu fakultātē Komunikācijas zinātnes maģistrantūras studiju programmā.
 Diāna Baltmane, studē LU Humanitāro zinātņu fakultātē Moderno valodu un biznesa studiju programmā.
 Zane Siliņa, studē LU Datorikas fakultātes maģistratūrā.

Gundega

Ilze Eglīte, studē LU Humanitāro zinātņu fakultātē Somugru studiju programmā.
 Dzintra Ozolniece, studē RISEBA biznesa psiholoģiju.
 Kristīne Vaižule, studē LU Ekonomikas un vadības fakultātē starptautisko ekonomiku un komercdiplomātiju.

Dzintra

Līga Āboliņa, studē RSU Eiropas studiju fakultātē.
 Eva Grudule, studē RSU Medicīnas fakultātē.
 Lolita Paegle, studē LLU uzturzinātni.
 Ulla Brante, studē RSU Medicīnas fakultātē.
 Paula Andžāne, studē RSU Eiropas studiju fakultātē starptautiskās attiecības.
 Eiženija Matīļeviča, studē LU Sociālo zinātņu fakultātē politikas zinātnes.
 Jana Palavinska, studē Banku augstskolā finanses.
 Sīgita Kazerovska, studē RPIVA Sociālo zinātņu fakultātē.

Imeria

Liene Brīvlauka, studē LMA vides dizainu.
 Agnese Katlapa, studē RTU medicīnas inženieriju un fiziku.
 Arta Useļonoka, studē RTU Būvniecības un inženierzinātņu fakultātē siltuma, gāzes, ūdens tehnoloģijas.
 Agnija Vaska, studē RSU Medicīnas fakultātē medicīnu.
 Ginta Zabarovska, studē LMA Dizaina nodaļā metāla izstrādājumu dizainu, rotu mākslu.

Selga

Meldra Ķemere, studē LU Fizikas un matemātikas fakultātē maģistra studiju programmā.

Gaujmaliete

Elizabete Tērauda, studē RSU medicīnu.

Staburadze

Herta Taube, absolvējusi LU Sociālo zinātņu fakultāti, ieguvusi bakalaura grādu komunikācijas zinātnes žurnālistikas novirzienā.
 Kristīne Valtere, studē LU Ģeogrāfijas un Zemes zinātņu fakultātē Ģeogrāfijas bakalaura studiju programmā.
 Laura Stepina, studē LU Humanitāro zinātņu fakultātē maģistra studijas orientālistikā.
 Jolanta Anšmite, absolvējusi LU Juridisko fakultāti, iegūstot maģistra grādu tiesību zinātnēs.

UZŅĒMTĀS BIEDREĒS 2014./2015. AKADĒMISKĀ GADA RUDENS SEMESTRĪ

Daugaviete

Līga Apsēna, studē LU Bioloģijas fakultātē bioloģiju.
 Laura Dzalbe, studē LU Humanitāro zinātņu fakultātē Humanitāro zinātņu bakalaura somugru studiju programmā.
 Santa Pakalna, studē RSU Eiropas studiju fakultātē Eiropas studiju programmā.
 Linda Siliņa, studē LU Vēstures un filozofijas fakultātē Vēstures bakalaura studiju programmā.
 Anastasija Smirnova, studē LU Vēstures un filozofijas fakultātē Vēstures bakalaura studiju programmā.
 Marta Suveizda, studē LU Sociālo Zinātņu fakultātē politikas zinātnes.

Gundega

Laura Pobusa, studē RTU Materiālzinātnes un lietišķās ķīmijas fakultātes Dizaina tehnoloģiju institūtā Apģērbu un tekstila tehnoloģiju maģistra studiju programmā.
 Rūta Pobusa, studē LU Pedagoģijas, psiholoģijas un mākslas fakultātē Sākumskolas skolotāju maģistra studiju programmā.
 Ramona Dūrena, studē RTU Materiālzinātnes un lietišķās ķīmijas fakultātē Ķīmijas tehnoloģiju bakalaura studiju programmā.
 Dace Sproģe, studē LU Ķīmijas fakultātē Ķīmijas bakalaura studiju programmā.

Dzintra

Inga Jansone, studē RSU Juridiskajā fakultātē tiesību zinātnes.
 Ieva Štrausa, studē Latvijas Jūras akadēmijas Jūras Transporta nodaļā ostu un kuģošanas vadību.
 Kristīne Paukšta, studē RSU Sabiedrības veselības un sociālās labklājības fakultātē veselības psiholoģiju.
 Linda Vabulniece, studē RSU Sabiedrības veselības un sociālās labklājības fakultātē māszinību.
 Sabīne Smilts, studē LU Juridiskajā fakultātē tiesību zinātnes.
 Rahēle Indzere, studē Latvijas Sporta pedagoģijas akadēmijā fizioterapiju.
 Ieva Ancveire, studē RTU Datorzinātnes un informācijas tehnoloģijas fakultātē informācijas tehnoloģijas.

Imeria

Anda Arbidāne, studē RSU Medicīnas fakultātē medicīnu.
 Guna Vugule, studē RTU Materiālzinātnes un lietišķās ķīmijas

fakultātē ķīmijas tehnoloģijas.

Karlina Latsons, studē LU Medicīnas fakultātē farmāciju.
 Elizabete Līce, studē LU Sociālo zinātņu fakultātē komunikācijas zinātnes.
 Elina Luīze Vītola, studē LU Juridiskajā fakultātē tiesību zinātnes.
 Ieva Brice, studē LU Ekonomikas un vadības fakultātē Eiropas studijas.
 Ieva Voita, studē LU Medicīnas fakultātē ārstniecību.
 Guna Plakane, studē LU Vēstures un filozofijas fakultātē vēsturi.
 Anete Vilne, studē LU Juridiskajā fakultātē tiesību zinātnes.

Selga

Laima Lāce, studē RTU Inženierekonomikas un vadības fakultātē Uzņēmējdarbības loģistikas bakalaura studiju programmā.
 Elva Girgžde, studē LU Dabaszinātņu bakalaura studiju programmā bioloģiju.
 Māra Starka, studē Latvijas Mākslas akadēmijā Vizuālās mākslas, kultūras vēstures un teorijas bakalaura studiju programmā mākslas.

Gaujmaliete

Kitija Kļaviņa, studē Ventpils Augstskolas Tulkošanas zinātņu fakultātē, studiju virziena angļu-latviešu-vācu valoda.

Varavīksne

Sanita Putniņa, studē LLU Veterinārmedicīnas fakultātē veterinārmedicīnu.
 Rūta Zelīņa, studē LLU Informācijas tehnoloģiju fakultātē informācijas tehnoloģijas maģistratūrā.
 Agrita Blumberga, studē LU Sociālo zinātņu fakultātē komunikācijas zinātnes.

Spīdola

Lauma Rikmane, studē RSU Eiropas studiju fakultātē starptautisko mārketingu un reklāmu.

Zinta

Ilze Ladusa, studē LU Humanitāro zinātņu fakultātē Literatūrzinātnes, folkloristikas un mākslas doktora studiju programmā mākslu, teātri.

Staburadze

Gunta Ģeida, studē sabiedrisko attiecību stratēģisko vadību.
 Anna Anita Cīrule, studē vēsturi.
 Andra Pētersone, studē somugru studiju programmā.
 Elina Gerharde, studē sociālās zinātnes (studijas beigusi).

Līga

Dace Bite, Jāzepa Mediņa Latvijas Mūzikas akadēmiju absolvējusi 2010. gadā, iegūstot bakalaura grādu mūzikā un kora diriģenta kvalifikāciju.
 Inese Muceniece, studē RISEBA sabiedriskās attiecības un reklāmas menedžmentu.

RŪGTS!

LAULĪBU NOSLĒGUŠIE BIEDRI 2014./2015. AKADĒMISKAJĀ GADĀ.

Com! Artūrs Špaks, *lettonus* 2015. gada 8. augustā mija gredzenus ar Kristiānu Tisenkopfu.

B!ph! Sergejs Zommers, *frater arctus*, 2015. gada 11. septembrī mija gredzenus ar com! Tatjanu Zommeri (dzim. Pozdņakovu), *sororitas tatiana*.

Com! Kārlis Makstnieks, *frater academicus*, 2015. gada 25. jūlijā salaulājās ar Māru Junkuri.

Fil! Kaspars Bičevskis, *frater latavus*, ar Lindu Bičevsku (dzim. Rīgeli) kāzas svinēja 2015. gada 30. maijā.

Fil! Jānis Dabiņš, *frater latavus*, ar Dinu Dabiņu (dzim. Grigorjevu) kāzas svinēja 2014. gada 9. augustā.

Fil! Raimonds Dunke, *frater latavus*, ar Martu Dunki (dzim. Grinbergu), *spīdola*, kāzas svinēja 2015. gada 18. jūlijā.

Com! Roberts Ezers, *frater latavus*, ar Ingridu Birznieci-Ezeru kāzas svinēja 2014. gada 4. oktobrī.

Com! Kristaps Ivdris, *frater livonicus*, 2015. gada 14. augustā muzejā Dauderi, Sarkandaugavā, Rīgā noslēdza laulību ar Aigu Ivdiri (dzim. Pabērzu), *staburadze*.

Com! Jānis Beleckis, *frater livonicus*, 2015. gada 14. novembrī noslēdza laulību ar Elīnu Belecku (dzim. Kuriloviču), *zinta*.

Fil! Elmārs Svarups, *frater imanticus*, apņēma sievu 2015. gada 18. jūlijā.

Com! Edgars Bērzs, *frater imanticus*, apņēma sievu 2015. gada 1. augustā.

Com! Oskars Leibus, *frater imanticus*, apņēma sievu 2015. gada 29. augustā.

Com! Dmitrijs Klovovs, *frater imanticus*, apņēma sievu 2015. gada 13. jūnijā.

Fil! Mārite Melņika, *daugaviete*, salaulājās ar Dimitri Špeku 2015. gada 28. jūnijā.

Taut! Katrīna Pakšāne, *daugaviete*, salaulājās ar fil! Kasparu Sudaru, *frater letticus*, 2015. gada 20. jūnijā.

Fil! J. Dabiņa kāzas, *frater latavus*.

Taut! Dita Lapiņa, *daugaviete*, salaulājās ar com! Jāni Lapiņu, *tervetus*, 2015. gada 26. jūlijā.

Taut! Katrīna Buka, *daugaviete*, salaulājās ar com! Oskaru Pavasari, *patrus*, 2015. gada 1. novembrī.

Jaunaut! Anna Marija Grote, *daugaviete*, salaulājās ar com! Aināru Knoku, *frater letticus*, 2015. gada 31. jūlijā.

Com! Ilze Redjko, *dzintra*, 2015. gada 29. maijā mija gredzenus ar Aleksandru Redjko.

Com! Inga Aleksejeva, *dzintra*, 2015. gada 18. jūlijā mija gredzenus ar Sergeju Aleksejevu.

Com! Zane Reinholde, *dzintra*, 2015. gada 29. augustā mija gredzenus ar Kasparu Reinholdu.

Meit! **Madara Onževa**, *imeriete*, 2015. gada 11. jūlijā mija gredzenus ar **Jāni Saldābolu** un pārgāja vīra uzvārdā, kļūstot par Madaru Saldābolu.

Taut! **Līga Upeslācis**, *imeriete*, 2015. gada 18. jūlijā salaulājās ar com! **Matīsu Kukaini**, *talavus*, kļūstot par Līgu Upeslāci-Kukaini.

Taut! **Maija Jankevica**, *imeriete*, 2015. gada 18. jūlijā izgāja pie vīra, kļūstot par Maiju Veinbergu.

T/I S!P!K! sen! taut! **Evita Arbidāne**, *imeriete*, 2015. gada 1. augustā salaulājās ar com! **Paulu Leikartu**, *lettgallus*, pārejot vīra uzvārdā un kļūstot par Evitu Leikarti.

Taut! **Līva Brēmere**, *imeriete*, 2015. gada 7. augustā salaulājās ar com! **Mārtiņu Stūrmani**, *selonus*, pēc kāzām kļūstot par Līvu Stūrmani.

Taut! **Kitija Kursā**, *imeriete*, 2015. gada 8. augustā salaulājās ar **Andi Garkakli**, pēc kāzām kļūstot par Kitiju Kursu-Garkakli.

Fil! **Guna Ozoliņa**, *imeriete*, 2015. gada 18. septembrī salaulājās ar **Gintu Januševsku**, pēc kāzām pārejot vīra uzvārdā un kļūstot par Gunu Januševsku.

T/I audz! un S!P!K! vicesen! **Zane Šteinberga**, *imeriete*, 2015. gada 3. oktobrī salaulājās ar com! **Didzi Dobeli**, *frater letticus*, pēc laulībām pārejot vīra uzvārdā un kļūstot par Zani Dobeli.

Taut! **Elīna Nissinen**, *selga*, izgāja pie vīra 2014. gada 16. decembrī.

Fil! **Vineta Jaunzeme**, *selga*, izgāja pie vīra 2015. gada 24. janvārī.

Taut! **Baiba Grāpēna**, *gaujmaliete*, izgāja pie vīra 2015. gada 22. augustā un pēc laulībām pieņēma vīra uzvārdu Stepe.

Fil! **Dace Rostoka** (dzim. Čimoka), *varavīksne*, 2014. gada 12. jūnijā mija gredzenus ar fil! **Valteru Rostoku**, *frater latavus*.

Taut! **Mārīte Pumpure**, *spīdola*, 2014. gada 18. oktobrī izgāja par sievu pie **Kaspara Pumpura** (dzim. Vārgulis).

Fil! **Agnese Jākobsone** (dzim. Liepa), *spīdola*, 2015. gada 1. maijā izgāja par sievu pie **Mārtiņa Jākobsona**.

Fil! **Liene Martinsone-Bērzkalne**, *spīdola*, 2015. gada 24. aprīlī izgāja par sievu pie **Riharda Bērzkalna**.

Taut! **Lāsma Balcerāite** (dzim. Pudule), *zinta*, 2015. gada 22. augustā mija gredzenus ar **Ojāru Balceraiti**.

Taut! **Agnija Seļežņova** (dzim. Švalkovska), *zinta*, 2015. gada 22. augustā salaulājās ar **Pāvelu Seļežņovu**.

Fil! **R. Dunkes** kāzas, *frater latavus*.

Fil! **K. Bičevska** kāzas, *frater latavus*.

BAIBA NIEDRE-OTOMERE DOKTORA GRĀDS

BIOGRĀFIJA

Baiba Niedre-Otomere dzimusi 1979. gada 11. aprīlī Rīgā. Mācījusies Rīgas 50. vidusskolā (tagad – Rīgas Centra humanitārā vidusskola). 1995. gadā ieguva Sorosa fonda stipendiju mācībām privātskolā Anglijā, Sarijas grāfistē. Keitramas skolu pabeidza 1997. gada vasarā, kur arī ieguva vidējo izglītību, un atgriezās

Latvijā. Pirms iestāšanās Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultātē strādājusi praksē Sabiedrības veselības centra Virusoloģijas laboratorijā Dr. V. Ī. Kalniņas vadībā. Baiba Niedre-Otomere izvēlējās specializēties mikrobioloģijā un virusoloģijā. Studiju laikā nepilnu gadu strādāja Bioloģijas fakultātes Mikrobioloģijas un Biotehnoloģijas katedrā prof. I. Muižnieka vadībā. 2002. gadā ieguvusi dabaszinātņu bakalaurs grādu un pēc gada – maģistra grādu. Dr. V. Ī. Kalniņas vadībā izstrādāja maģistra darbu par gripas vīrusa klinisko izolātu jutību pret antivirālā preparātu remantadīnu. 2003. gadā Socrates programmas ietvaros mācījās Brēmenes Universitātē un strādāja Brēmenes Universitātes Virusoloģijas institūtā, kur piedalījās pētījumos par A tipa hepatīta vīrusa rezistences mehānismiem pret α -interferonu. No 2003. līdz 2006. gadam mācījās doktorantūras programmā Latvijas Universitātes Bioloģijas fakultātes Molekulārās bioloģijas katedrā un strādāja Biomedicīnas pētījumu un studiju centra Proteīnu inženierijas laboratorijā, kuru vadīja prof. P. Pumpēns. Pēc doktorantūras studiju programmas beigšanas ieguva Eiropas Bioķīmijas biedrību savienības (Federation of European Biochemical Societies) stipendiju doktora darba pētījumu veikšanai Gisenes Justa Libiga Universitātes Medicīniskās Virusoloģijas institūtā (vadītājs. prof. W. H. Gerlich) Vācijā. Pēc darba eksperimentālās daļas beigšanas Baiba Niedre-Otomere veltīja laiku bērnu audzināšanai, publikāciju un promocijas darba rakstīšanai. 2015. gada jūnijā aizstāvēja promocijas darbu „Uz rekombinanto Semliki meža vīrusu balstīta pieeja uzlabotas vakcīnas pret B hepatīta vīrusu meklējumos: neitralizējošu antivielu ierosināšana”. Ģimenē audzina trīs bērnus – Jūliju (7 g.), Natāliju (3 g.) un Kārli (1,5 g.).

PROMOCIJAS DARBA APRAKSTS

Baibas Niedres-Otomeres promocijas darbs „Uz rekombinanto Semliki meža vīrusu balstīta pieeja uzlabotas vakcīnas pret B hepatīta vīrusu meklējumos: neitralizējošu antivielu ierosināšana” ir veltīts patlaban plaši lietotās vakcīnas pret B hepatītu nepilnību raksturošanai un piedāvā risinājumus to novēršanai. Vakcīna pret B hepatītu ir pirmā vakcīna, kas ražota ar gēnu inženierijas paņēmieniem, tas 1982. gadā bija milzīgs panākums biotehnoloģijā un medicīnā. Vakcīna sastāv no viena vīrusa virsmas proteīna jeb virsmas antigēna, kas ar biotehnoloģijas paņēmieniem iegūts no rauga šūnām. Vairāk nekā 30 gadu laikā, kopš lietota šī vakcīna, B hepatīta vīrusa pētniecībā sasniegti milzīgi panākumi, tomēr šie atklājumi šobrīd nav atspoguļoti vakcīnas „dizainā”. Laikā, kad tika izstrādāta pašlaik lietotā vakcīna, vēl pat nebija atklāti visi B hepatīta vīrusa proteīni, un receptoru jeb molekulu uz aknu šūnu virsmas, kurai piesaistās vīruss, atklāja pavisam nesen – 2012. gadā. B hepatīta vīrusam ir vairāki genotipi un vairāki vīrusa virsmas antigēna apakštipi. B hepatīta vakcīnas sastāvā ir tikai viens no trim vīrusa virsmas proteīniem (virsmas antigēns), tas pārstāv vienu vīrusa genotipu un vienu vīrusa virsmas antigēna apakštipu. Izpētīts, ka imūnā aizsardzība nav tik efektīva pret vīrusu, kura virsmas antigēnam ir cits apakštips nekā tas, kas iekļauts vakcīnas sastāvā. Tātad B hepatīta vīrusa dažādība nav atspoguļota vakcīnas „dizainā”.

Promocijas darbā izmantota t. s. vīrusu vektoru pieeja, kad vīruss ir pielāgots un izmainīts tā, ka kalpo vienīgi kā sev svešu gēnu pārnesešs līdzeklis, neierosinot patogēnētiskus efektus modeļorganismā, kurā šāds vīruss mērķtiecīgi ievadīts. Šī ir arī principiāli atšķirīga pieeja no šobrīd lietotās vakcīnas pieejas, kad organismā tiek piegādāts jau „gatavs” vīrusa proteīns, kas turklāt tādēļ, ka tiek iegūts no rauga šūnām, nav identisks pašā vīrusa virsmas proteīnam. Darbā izmantotā pieeja ļauj pašā modeļorganismā veidoties vīrusa proteīnam pēc tam, kad tas „saņēmis” vīrusa proteīna gēnu. Tādējādi imūnās atbildes veidošanā iesaistās plašāks imūnsistēmas šūnu loks. Ar šādu pieeju (izmantojot Semliki meža vīrusu) darba autore nogādāja modeļorganismā (laboratorijas pelēs) divu dažādu B hepatīta vīrusa virsmas antigēnu apakštipu kodējošos gēnus, kā arī gēnu, kas kodē daļu no virsmas proteīna, kurš nav šobrīd esošās vakcīnas sastāvā. Šim vīrusa virsmas proteīnu komponentam ir liela loma vīrusa dzīves ciklā, jo tas atbild par vīrusa saistīšanos pie receptora uz aknu šūnu virsmas. Darbā izmantotā vīrusu vektoru sistēma arī citviet pasaulē tiek plaši izmantota jauna

tipa vakcīnu, gēnu terapijas un pretvēža līdzekļu izveidei. Ar iepriekš aprakstīto metodi autorei izdevās iegūt antivielas pret diviem dažādiem vīrusa virsmas antigēna apakštipiem. Darbā, izmantojot no Belangera tupajas (Tupaia belangeri) iegūtas aknu šūnas, parādīts, ka ar šādu pieeju iegūtas antivielas varēja apturēt (neitralizēt) aknu šūnu inficēšanos ar B hepatīta vīrusu. Svarīgi, ka antivielas, kas veidojušās pret vienu B hepatīta vīrusa virsmas proteīna apakštipu, spēja efektīvi neitralizēt vīrusu ar citu virsmas antigēna apakštipu. Autore darba rezultāti var arī dot savu artavu hroniska B hepatīta imunoterapijas izstrādē, jo šobrīd pasaulē ir 350 miljoni hroniska B hepatīta slimnieku, kuri pakļauti aknu vēža veidošanās riskam. Vēl aizvien nav atrasti pilnīgi ideāli līdzekļi hroniska B hepatīta ārstēšanai. **U**

TIESĪBU NORMU LAIKA ASPEKTI TIESISKĀ UN DEMOKRĀTISKĀ VALSTĪ

com! Māris Onževs, talavus Latvijas Universitātes 96. gadadienai veltītajā LU Senāta svinīgajā sēdē, LU doktoru promocijas ceremonijā.

„Latvijas Vēstneša” Grāmatu apgādā nākusi klajā mūsu komilitoņa Dr.iur. Māra Onževa grāmata „Tiesību normu laika aspekti tiesiskā un demokrātiskā valstī”. Monogrāfijas pamatā ir autora Latvijas Universitātē (LU) aizstāvētais promocijas darbs.

Autors izvēlējies pētīt vienu no sarežģītākajiem jurisprudences jautājumiem – tiesību un laika mijiedarbību. Jautājumu, kura izpratne Latvijas tiesiskajā sistēmā ir niecīga un par kuru sarakstītā zinātniskā literatūra latviešu valodā ir minimāla. Šī ir monogrāfiju sērijas „Tiesību zinātne” ceturrtā grāmata, kuras pamatā ir autora Latvijas Universitātē aizstāvētais promocijas darbs. “Tiesību normu laika aspekti ir sarežģīts temats, bez kura izpratnes nav iespējams veikt kvalitatīvu tiesību normu piemērošanu,” grāmatas ievadā raksta LU

Juridiskās fakultātes profesore, Dr.iur. Daiga Rezevska. Grāmata veicinās kvalitatīvāku un saprotamāku tiesību piemērošanu no laika aspekta un noderēs ikvienam juristam, jo īpaši juridisko zinātņu studentiem, tiesību piemērotājiem – iestāžu darbiniekiem un tiesnešiem, kuriem nereti jārisina juridiski strīdi no laika aspekta, kā arī likumdevējam.

Autora nostāja – atšķirīga. Autors šajā darbā ne tikai atbildējis uz daudziem zinātniski komplicētiem jautājumiem (piemēram, par tiesiskās palāvības principa pārkāpuma atklāšanas metodoloģiju vai atpakaļejoša tiesību normas spēka noteikšanas trim dažādajām metodēm), bet arī beidzot izskaidrojis elementāros pamatjautājumus par intertemporālajiem principiem un to piemērošanas gadījumiem. Atšķirībā no līdz šim Latvijas tiesību zinātnē pieņemtās nostājas, ka šie principi uzliekot likumdevējam pienākumu ievērot, ka publiskajās tiesībās pieņemtajām tiesību normām ir tūlītējs spēks, turpretī privātajās tiesībās – turpmāk vērsts spēks ar iegūtu tiesību ietekmēšanas nepieļaujamību, grāmatas autors izskaidro, ka šīs juridiskās metodes – intertemporālie principi – ir piemērojamas tikai likumdevēja gribas iztulkošanai. Tādējādi tiesību normu adresātiem nevar veidoties palāvība, ka likumdevējam ir pienākums ievērot šos principus. Izdevumā sniegts visaptverošs skaidrojums par tiesiskās palāvības principa izpratni un ievērošanas nosacījumiem normatīvo aktu jaunrades procesā.

Promocijas darbu „Tiesību normu laika aspekti tiesiskā un demokrātiskā valstī” com! Māris Onževs aizstāvēja Latvijas Universitātes Juridiskās zinātnes nozares valststiesību, starptautisko tiesību, tiesību teorijas un vēstures un policijas tiesību apakšnozaru promocijas padomes atklātā sēdē 2015. gada 17. aprīlī. **U**

MŪŽĪBĀ AIZGĀJUŠI KORPORĀCIJU BIEDRI 2015.GADA PAVASARA UN RUDENS SEMESTRĪ

Lettonia

Com! **Toms Dzenis**, miris 15.08.2015., Rendas pagasts, Kuldīgas novads, Latvija.

Com! **Andris Danilaus**, miris 30.10.2015., Mičigana, ASV.

Fil! **Zigurts Kapelis**, miris 03.08.2015., Latvija, Jūrmala.

Fil! **Laimons Birkmanis**, miris 17.08.2015., Portvašingtona, NY, ASV.

Selonija

Fil! **Uldis Kārlis Gulbis**, miris 27.01.2015. Latvijā, apglabāts 1. Meža kapos.

Fil! **Ģirts Mergins**, miris 30.04.2015. Rīgā, apglabāts Amerikā, Katskiļu kapos.

Lettgallia

Fil! **Edgars Dūdums**, 1993-II, miris Rīgā, kremēts.

Fraternitas Lettica

Fil! **Mārgers Pinnis**, miris 9.01.2015.

Fil! **Gunārs Vītolīņš**, miris 29.01.2015.

Beveronija

Fil! **Gunārs Čāče**

Fil! **Haralds Krieviņš**, viņš bija viens no lielākajiem Bevroija konventa dzīvokļa akciju turētājiem atjaunošanās laikā Latvijā.

Fraternitas Metropolitana

Fil! **Ādolfs Ozols**, 1936-2, 23 c!, 28.12.1911.–05.05.2015. Ārpuslatvijas (Bostonas) kopas loceklis, dzimis Cēsu apriņķa Mazstraupes pagasta „Krūzēs”, mūža mierā aizgājis 103 gadu vecumā Kanādas latviešu Kristus dārzā, apglabāts Otavā, Kanādā, Beechwood kapos.

Fil! **Aldis Egils Hartmanis**, 1990-1, 89 c!, 31.01.1929.–10.05.2015.

Mūžībā un dieva mierā 86 gadu vecumā mūžībā aizsaukts mūsu mūžīgi jautrais skolotājs, karavīrs, leģionārs, dedzīgais Latvijas patriots, vairāku grāmatu autors, metropolitānis otrajā paaudzē. Dzimis un miris Jelgavā, apglabāts 2015. gada 14. maijā Jelgavā, Baložu kapos.

Fil! **Jāzeps Ločmelis**, 1992-1, 93 c!, (12.09.1928.–30.08.2015.)

Mūžībā un dieva mierā 87 gadu vecumā pēc garas uz grūtas slimības mūžībā aizgājis mūsu RTU emeritētais profesors, habilitētais inženierzinātņu doktors, Triju Zvaigžņu ordeņa Zelta Goda zīmes saņēmējs. Dzimis Madlienas pagastā, miris Rīgā, apglabāts 2015. gada 9. septembrī Lāčupes kapos.

Fraternitas Academica

Fil! **Raimonds Kapenieks**, miris 01.10.2014. Saldū, apglabāts Mērsraga kapos.

Fil! **Alfreds Nerbulis**, miris 2014. gada oktobrī Golburnā, Austrālijā.

Fil! **Ojārs Bitte**, miris 27.04.2015. Detroitā, Mičiganā, ASV. Kremēts 28.04.2015. un apglabāts 22.06.2015. Lielupes kapos.

Fraternitas Lataviensis

Fil! **Jānis Bārs**, miris 11.01.2015. Kanādā, apglabāts Jorkas kapsētā, pēdējais Kanādas kopas dibinātājs.

Fil! **Imants Jente**, miris 02.02.2015. Kanādā, apglabāts Jorkas kapsētā, Kanādas kopas biedrs.

Fil! **Uldis Sikсна**, miris 16.07.2015. Toronto, Kanādā, apglabāts Jorkas kapsētā. Kanādas kopa

Fil! **Egons Ēriks Pelēns**, miris 22.09.2015. Vankūverā, Kanādā. Kanādas kopa

Fraternitas Livonica

Fil! **Aristids Cers**, miris 10.09.2015. ASV, apglabāts Brāļu kapos Katskiļos, ASV.

Fraternitas Imantica

Fil! **Arnolds Dzelzkalns**, miris 07.06.2015. Esenē, Vācijā. Eiropas kopa.

MŪŽĪBĀ AIZGĀJUŠAS STUDENŠU KORPORĀCIJU BIEDRENES 2014./2015. AKADĒMISKAJĀ GADĀ UN 2015. GADA NOGALĒ

Daugaviete

Fil! **Inta Cēbere**, 109. c!, mirusi 16.11.2014., apglabāta Rīgas 1. Meža kapos.

Fil! **Valda Kēniņš-King**, 38. c!, mirusi 07.12.2014. Ā!L! daugaviete, Amerikas Ziemeļrietumu grupa.

Fil! **Gaida Reinharde**, 32. c!, mirusi 24.12.2014. Ženēvā.

Fil! **Inese Krādziņa-Tišiņa**, 31. c!, mirusi 30.05.2015. Ā!L!

daujaviete, Dienvidkalifornijas grupa.

Fil! **Ilga Drupa**, 37. c! Ā!L! daugaviete, Bostonas grupa.

Fil! **Baiba Gotchel**, 53. c! Ā!L! daugaviete, Filadelfijas grupa.

Fil! **Dzidra Lūse**, 109. c!, mirusi 13.10.2015., apglabāta Ikšķiles Vecajos kapos.

Fil! **Ilze Kulpe**, 110. c!, mirusi 13.07.2015., apglabāta Ikšķiles Jaunajos Lazdukalna kapos.

Fil! **Ilze Grote**, 111. c!, mirusi 11.09.2015. Siguldā.

Dzintra

Fil! **Brigita Krulls-Muzikants**, 43. c!, mirusi 13.01.2015. Rīgā.

Fil! **Ausma Dūle**, 105. c!, mirusi 01.03.2015. Valmierā.

Fil! **Ērika Zeltiņa-Akermanis**, 17. c!, mirusi 04.03.2015. Kalamazū, ASV.

Fil! **Sarma Lielais**, 56. c!, mirusi 17.03.2015. ASV. (Detroitas kopa)

Fil! **Vizma Trepiņš**, mirusi 13.07.2015. Kanberā.

Fil! **Ruta Gulbis-Kļaviņš**, mirusi 22.06.2015. Detroitā.

Fil! **Ruta Praudiņš-Keisters**, mirusi 30.08.2015. Sietlā.

Fil! **Maruta Rudzis-Kārkliis**, mirusi 03.09.2015. Vašingtonas DC.

Fil! **Velta Grauze**, mirusi 29.09.2015. Mineapolē.

Fil! **Edite Āboliņa**, mirusi 07.11.2015. Vašingtonas DC.

Imeria

Fil! **Mara Skrupskelis**, 66. c!, mirusi 27.07.2015. ASV. Kalamazū kopa.

Fil! **Solveiga Mieziņa**, 36. c!, mirusi 30.07.2015. Rīgā. Toronto kopa.

Fil! **Ina Priedīte** (dzim. Sarkans), 34. c!, mirusi 10.08.2015.

Mineapolē, ASV. Mineapoles kopa.

Fil! **Jordis Elfa Terina** (dzim. Teberga), 20. c!, mirusi 18.11.2015.

Kalifornijā, ASV.

Selga

Fil! **Ina Pelīte-Vēvere**, 91. c!, mirusi 24.10.2014. Rīgā, apglabāta Kandavā.

Fil! **Ingrīda Ozoliņa-Anneroth**, mirusi 26.07.2015. Stokholmā. Zviedrijas kopa.

Fil! **Maija Stumbre**, mirusi 07.10.2015. Mineapolē, ASV.

Fil! **Dace Šavele**, mirusi 06.11.2015. Rīgā, izvadīta krematorijā.

Gaujmaliete

Fil! **Melita Gūtmane-Ābele**, 50. c!, mirusi 18.02.2015. Zviedrijā. Ā!L! gaujmaliete.

Fil! **Laimdota Sausais**, 30. c!, mirusi 03.03.2015. Ņujorkā. Ā!L! gaujmaliete, ASV Austrumu apgabala kopa.

Fil! **Maruta Nāgele-Bruniņa**, 38. c!, mirusi 20.02.2015. Vašingtonā. Ā!L! gaujmaliete.

Fil! **Ilga Vitoliņa**, 39. c!, mirusi 06.01.2015. Čikāgā. ASV Vidienes apgabala kopa, Ā!L! gaujmaliete.

Fil! **Vera Siliņš**, 16. c!, mirusi 12.11.2015. Ņujorkā. Ā!L! gaujmaliete.

Fil! **Dina Tiltiņa**, 100. c!, mirusi 12.10.2015. Ozolniekos.

Varavīksne

Fil! **Anitra Lekšere**, mirusi 15.09.2015. Toronto, Kanādā, apglabāta Jorkas kapsētā. Kanādas kopa.

Spīdola

Dib! **Aina Janītēna** (dzim. Zīberga), mirusi 27.01.2015. Toronto kopa.

Fil! **Dzidra Ielīte** (dzim. Ceriņa), 2. c!, mirusi 29.01.2015.

Brēmerhāfenē, Vācijā.

Fil! **Nelliņa Kronīte**, mirusi 21.10.2015., apglabāta Sunset Memorial Park, Ohaio, ASV.

Zinta

Fil! **Asja Saulīte**, mirusi 13.01.2015. ASV. Bostonas kopa

Staburadze

Fil! **Vija Freimane**, mirusi 09.08.2015. ASV.

FRATERNITAS METROPOLITANA FIL! ALDIS EGILS HARTMANIS 31.01.1929.–10.05.2015.

Studentu korporācija un filistru biedrība *Fraternitas Metropolitana* dziļās sērās paziņo, ka 86 gadu vecumā mūžībā aizsaukts mūsu mūžam jautrais karavīrs, leģionārs, skolotājs, dedzīgais Latvijas patriots, vairāku grāmatu autors, metropolitānis otrajā paaudzē, fil! Aldis Egils Hartmanis (1990 - I, 89. coets).

Fil! Aldis Egils Hartmanis dzimis 1929. gada 31. janvārī Jelgavā. Māte Nadina, tēvs fil! Hugo Hartmanis, *Fraternitas Metropolitana*. Audzis kopā ar jaunāku brāli un māsu. Līdz karam mācījies Jelgavas Skolotāju institūta pamatskolā, vēlāk Jelgavas Hercoga Pētera ģimnāzijā, taču ģimnāziju nepabeidza. Uzdevies par 1927. gadā dzimušu, 15 gadu vecumā brīvprātīgi iestājās Latviešu leģiona 19. divīzijas artilērijas pulka 7. baterijā. Tās ierindā iziets kauju ceļš no Saldus rajona Bikstiem līdz Igaunijai, no Igaunijas cauri Morei līdz Kurzemes cietoksnim, divas reizes bijis ievainots.

Karam beidzoties, pateicoties jaunībai un saglabātajai skolnieka apliecībai, Kuldiņas filtrācijas nometnē paglābās no aresta un izsūtījuma uz Sibīriju. Atgriežoties Jelgavā, 1945. gadā atsāka mācības Jelgavas Pedagoģiskajā skolā, bet kara apstākļos un pārdzīvojumos iegūtā plaušu tuberkuloze uz trim gadiem liedza turpināt mācības. 1948. gadā pēc Jelgavas Vakara vidusskolas absolvēšanas uzsāka skolotāja darbu Jelgavas apriņķa skolās, papildus turpināja mācības neklātienēs nodaļā Jelgavas Pedagoģiskajā skolā un saņēma skolotāja diplomu. Iestājās Latvijas Lauksaimniecības akadēmijā, Mežsaimniecības fakultātē, ieguva mežsaimniecības inženiera diplomu un strādāja Rīgas, Kuldiņas, Tukuma un Jelgavas mežsaimniecībās, kļūstot arī par mednieku. Atgriezās uz dzīvi Jelgavā un strādāja Jelgavas 2. internātskolā par skolotāju, bet pensijā aizgāja pēc ilgiem darba gadiem, kurus aizvadīja, strādādams par vēstures skolotāju Kalnciema vidusskolā.

Latvijā sākoties Atmodas laikam, kļuva par aktīvu sabiedrisko darbinieku, jo īpaši Latvijas Zemessardzē, Brāļu kapu komitejā un Daugavas Vanagu organizācijā. Bija iesaistījies Jelgavas politiskajā dzīvē un kandidēja Jelgavas pašvaldības

vēlēšanās. Darbojās Latvijas Nacionālo karavīru biedrībā un Lestenes Brāļu kapu fondā, bija Brāļu kapu komitejas Jelgavas nodaļas priekšsēdētājs.

Par piedalīšanos 1991. gada barikāžu notikumos ir apbalvots ar Barikāžu piemiņas zīmi. Kopā ar citiem jelgavniekiem piedalījās 13. janvāra Vislatvijas manifestācijā Rīgā, Daugavmalā. Tur viņam rokās bija mātes šūtais Latvijas karogs. Pēc tam šo karogu jelgavnieki ņēmuši līdz barikādēm, kuru celšana Rīgā sākās naktī no 13. uz 14. janvāri. Barikāžu laikā fil! Aldis Egils Hartmanis ar citiem jelgavniekiem sargāja televīzijas torni un Televīzijas ēku Zaķusalā. Aizstāvēja omoniešus (otrjād milīcijii osobovo naznačēnija (OMON) – speciālo uzdevumu milicijas vienība) negaidīja ar kailām rokām – bija sagatavotas mednieku bises un degmaisījumu pudeles. Savukārt uz ceļiem bija izlikti dzeloņdrašu pinumi un dažādi režģi no sagrieztām dzelzceļa slieķēm – gadījumam, ja uzbrukumā nāktu tanki. Barikādes veidoja arī dažāda smagā lauksaimniecības tehnika, traktori, baļķu vedēji, furgoni un dažādi masīvi rūpniecības ražojumi.

Līdz pat aiziešanai viņšaulē fil! Alda Egila Hartmaņa galvenais darbs bija Latvijas Brāļu kapu komitejas Jelgavas nodaļas vadīšana. Viņš nodarbojās ar karavīru mirstīgo atlieku pārapbedīšanu, kapa vietu apzināšanu un kapu labiekārtošanu (ir apzinātas 97 000 Latvijā kritušo vācu armijā karojušo karavīru 3500 atdusas vietas). Sniedza palīdzību karā kritušo un pazudušo karavīru tuviniekiem, palīdzēja mūsu karavīriem saņemt invaliditātes pensijas no Vācijas. Regulāri par šo darbu sniedza informāciju preses izdevumos.

Fil! Aldis Egils Hartmanis ir studentu korporācijas *Fraternitas Metropolitana* biedrs no 1990. gada I semestra (89. coets), kopš tika atjaunota mūsu studentu korporācijas darbība Latvijā. Nebūtu bijis karš un Latvijas okupācija, par metropolitāni noteikti būtu kļuvis jau studiju gados, tāpat kā fil! Alda Egila Hartmaņa tēvs fil! Hugo Hartmanis (jurists), kurš arī bija metropolitānis. Fil! Aldis Hartmanis vienmēr piemin un izsaka pateicību sava tēva korporācijas biedriem par rūpēm karalaukā un veselības atgūšanā.

Fil! Aldis Egils Hartmanis iespēju robežās aktīvi piedalījās studentu korporācijas *Fraternitas Metropolitana* darbībā Rīgā un ieņēma arī dažādus amatus. Vienmēr, savu spēku robežās, piedalījās korporācijas darbībā un svētkos, dalījās atmiņās par saviem skolas laikiem, piedzīvoto frontē un pēckara laiku. Vienmēr daudz dziedāja un vadīja patriotiskus kantus un lieliskas jaunas dziesmas. Organizēja un veda studentu korporāciju *Fraternitas Metropolitana*, *Fraternitas Imantica* un *Ventonia* biedrus ekskursijās uz latviešu strēlnieku un Kurzemes cietokšņa aizstāvju cīņu piemiņas vietām.

Fil! Aldis Egils Hartmanis mūža pēdējos gados sarakstīja divas izcilas grāmatas. 2006. gadā viņš pabeidza rakstīt un izdeva grāmatu „Jauns un traks tu, puika, esi bijis”, kurā aprakstījis savas ģimnāzista, lauku izpalīga un leģionāra atmiņas. Savukārt 2013. gadā fil! Aldis Hartmanis pabeidza rakstīt un izdeva bibliogrāfisku vēstījumu „Gustavu dzimta gadsimtu griežos”, kuru lasot un skatoties fotoattēlus par fil! Alda Hartmaņa dzimtu un cilvēku likteņiem, lasītāji daudz labāk var iepazīt Latvijas, Jelgavas un Dobeles vēsturi, kā arī nonākt pie jaunām atklāsmēm zināmos notikumos.

Fil! Aldis Hartmanis bija precējies, izaudzināja meitu Anitu un dēlu Jāni. Brīvajā laikā viņam patika uzspēlēt akordeonu un mutes ermoņikas. Labprāt gāja uz skolām

tikties ar jauniešiem, lai dalītos atmiņās par pārdzīvotajiem vēsturiskajiem notikumiem.

2011. gadā studentu korporācijas *Fraternitas Metropolitana* fil! Pētera Sņiķera medaļas dome apbalvoja fil! Aldi Egilu Hartmani ar fil! Pētera Sņiķera piemiņas medaļu par ieguldījumu savas korporācijas attīstībā, jaunatnes audzināšanā un veikumu Latvijas labā, aktīvi veicot un nodarbojoties ar latviešu karavīru mirstīgo atlieku pārapbedīšanu, kapa vietu apzināšanu, kapu labiekārtošanu.

Līdz ar fil! Alda Egila Hartmaņa aiziešanu mūžībā 2015. gada 10. maijā *Fraternitas Metropolitana* konvents ir zaudējis nelokāmu Latvijas patriotu, draugu, domu biedru un mūsu „ozolu”. Alda darbi, kanti, dziesmas, sasniegumi un panākumi ilgi stāvēs gaišā atmiņā visiem viņa līdzgaitniekiem, korporācijas biedriem, ģimenei un draugu pulkam.

Mūžam dzīvos varoņu gars – šādaī devīzei vienmēr sekoja fil! Aldis Egils Hartmanis.

Fil! Aldis Egils Hartmanis apglabāts 2015. gada 14. maijā Jelgavā, Baložu kapos.

Viegla smiltis, saldu dusu dzimtajā zemē!

Sit Tibi Terra Levis!

SPĪDOLA

DIBIN! FIL! AINA JANITĒNA,

10.02.1925.–27.01.2015.

Aina dzimusi Vidzemē, Alojās pagastā, pārtikušā lauku sētā “Jaunmilēni”. Aina uzaug kopā ar savu četrus gadus vecāko brāli Arnoldu. Abi ar brāli absolvē Mazsalacas ģimnāziju. Sākoties Otrajam pasaules karam, Ainas brālis tiek iesaukts Latviešu leģionā, un 1944. gada 26. martā viņš krita Volhovas kaujā. Pienākot 1944. gada rudenim, Ainas tēvs pieņem lēmumu glābt savu vienīgo meitu un ģimene dodas prom no dzimtajām mājām. 1944. gada 15. oktobrī Aina ar tēvu un māti Liepājā uzkāpj uz vācu transporta kuģa *Laplant* klāja un jau pēc diennakts ir Vācijā, Dancigā.

Pabijuši bēgļu nometnēs Pozenē un Parhimā, Ainas ģimene uzsāk darba gaitas Meklenburgas apgabalā, no kura atkal nākas bēgt, jo pēc kara beigām tas tiek nodots Padomju Savienībai. Nonākot latviešu Gēsthahtas DP nometnē, Ainaī ir iespēja uzsākt rosīgu darbību dažādās jomās: baznīcā, skolās, dažādosursos, gaidās utt. Lai arī Ainaī nav zināšanu pedagogijā, viņa sāk mācīt bērniem lasīšanu. Nodibinoties Baltijas Universitātei, Aina uzsāk studijas

Dabas zinātņu fakultātē. 1947. gadā Aina kopā ar citām studentēm nodibina studenšu korporāciju *Spīdola*.

Sākoties bēgļu izceļošanai, Ainas ceļš sākumā ved uz Angliju, kur viņa uzsāk mācības žēlsirdīgo māsu skolā Valfordā un 1949. gadā apprecas ar Imantu Janitēnu. Jaundibinātā ģimene pārceļas uz Kanādu, un no ASV viņiem pievienojas arī Ainas vecāki. Ainas pašas vārdiem runājot, “tikai atlika sākt ģimeni, uzaudzināt bērnus un priecāties par septiņiem mazbērniem”.

Aina bija lieliska māte saviem bērniem, mīloša vecmāmiņa saviem septiņiem mazbērniem un visrūpīgākā vecvecmāmiņa saviem diviem mazmazbērniem. Neskatoties uz dzīves likločiem, viņa bija dedzīga, dāsna un harizmātiska sieviete, kura ļoti mīlēja savu ģimeni un draugus.

Aina viņsaulē aizgāja savās mājās Vitbijā, Kanādā, deviņdesmit gadu vecumā.

Sit Tibi Terra Levis!

DAUGAVIETE FIL! INTA CĒRBERE, 109. C!

Atmiņu un mīlestības vēstījums Intiņai... filistrei Intai Cēberei, 109. coetus, mūžībā aizejot no daugavietes filistres Mārītes

Mans atmiņu ritējums sākas ar dzejnieces Ārijas Elksnes vārdiem:

*No vienas mūžības uz otru ejot,
Šai gaismas mirklī, ko par dzīvi sauc,
Man gribas, lai nevienu netraucējot,
Zem ievu krūma pasēdēt man ļauts...*

Tā arī Intiņa, nevienu netraucējot un nesaucot, 16. novembrī, mājās nākot, apsēdās pie sava dzīvokļa durvīm, lai atpūstos. Nogurušas kājas, nogurušas domas, bet visvairāk nogurusi bija sirsniņa. Tik daudz mīlestības bija dots un atdots – gan dzīves baltajos, gan grūtajos brīžos –, ka laikam tobrīd viss bija piepildīts.

*Nevienam negribu es būt par nastu,
No tā man laikam ir visvairāk bail.
Sev pļots man pašai jāpiesien pie krasta
Un sava sāpe sevi jāizgail.*

Domājot par Intiņu, vienmēr prātā nāk baltā krāsa – ticības, labestības, ziedošanās, mātes Terēzes krāsa. Protams, Intiņa nebija māte Terēze, bet viņas dzīve un ticība bija daudzējādā ziņā līdzīga. Dzimusi daugavietes un letgaļa ģimenē, Intiņa tika audzināta ar visaugstākajiem ideāliem un ticību brīvai Latvijai. Diemžēl skarba slimība pašā jaunības plaukumā atņēma viņai daļu no cilvēkiem ierastajām maņām – dzirdi, bet caur šīm ciešanām Intiņa sevi atrada vēl vairāk mīlestības spēka un ticību Dievam un visam labajam. Es personiski nepazīstu nevienu citu cilvēku, kurš tik pašizliedzīgi atdotu sevi visu un būtu kalpojis pasaulei – savai ģimenei, darba biedriem, studentiem un disertāciju rakstītājiem... Intiņa nekad nepārmēta nedz cilvēkiem, nedz Dieviņam par savu ārēji grūto likteni.

*Pie savām nelaimēm es citus nevainoju,
To saknes vienmēr manī pašā mīt.
Un, ja tev patīk, ej no manis projām,
Ar varu negribu sev piesaistīt.*

Visciešākās saites Intiņai bija ar mūsu Āriju Cēberi, kura ļoti palīdzēja Intiņai uztvert un sadzirdēt to, kas notika apkārt. Vecākās daugavietes vēl tagad noteikti atceras, cik nenogurstoši Ārija vienmēr pierakstīja visu, kas tika runāts konventos un literārajos vakaros. Tā praktiski bija stenografēšana. Pēc Ārijas aiziešanas mūžībā Intiņas saskarsme ar apkārtējo pasauli stipri samazinājās. Tāpēc arī mēs viņu pēdējos gadus neredzējām bieži. Bet vai kāda atceras, ka Intiņa būtu kaut reizi sūdzējusies? Vienmēr labsirdīgi smaidoša, vienmēr pati...

Ar Cēberu ģimeni es iepazinos uzreiz pēc iestāšanās Daugavietē. Kā jau mēs daudzās tajā laikā, es apbrīnoju un nedaudz baidījos no skaistās, bet stingrās filistres Tamāras Cēberes, kura tajā laikā bija viceseniore. Arī viņas meitu Āriju bija grūti nepamanīt, bet Intiņu pa īstam iepazinu tikai tad, kad Tamāra Cēbere mani pirmo reizi uzaicināja pie sevis mājās, lai kārtīgāk novērtētu jauno Daugavietes meiteni. Kopš tā laika mūsu ceļi bieži vien ir gājuši pavisam cieši blakus, tad attālinājušies, bet vienmēr ir palikusi sajūta, ka tu par kādu īpaši piedomā un ka kāds par tevi īpaši piedomā... un sūta viens otram mīlestību un lūgšanas.

Intiņa vienmēr interesējās, kā klājas manai māmiņai, kaut arī viņas nekad nebija tikušās. Un atgriežoties Rīgā no lauku mājām, manā somā bieži vien bija lauku gardumi Intiņai, bet pirms Ziemassvētkiem – maza eglīte no mūsu mežiem. Intiņa prata uzburt mājīgumu, svētku sajūtu un izcept visgaršīgākos pīrādziņus pat tad, ja “ledusskapī nekā nav”.

Mēs bieži vien diskutējām par mūžīgām lietām, par ticības jautājumiem un dzīves jēgu. Intiņa paspēja izlasīt milzum daudz filozofiska rakstura grāmatu, viņas zināšanas bija ļoti plašas. Ja aizrunājāties par kādu jautājumu, tad līdz nākamajai tikšanās reizei viņa jau bija atradusi vairākas jaunas publikācijas vai atzīmējusi grāmatās vietas, kas skaidroja sarunas tematu.

Diemžēl pēdējos pāris gados mūsu tikšanās bija kļuvušas stipri retākas, jo dzīves pienākumi mani bieži vien aiztur citos pasaules nostūros. Nevaru teikt, ka vienmēr par to esmu priecīga, bet šī nu ir tā reize, kad esmu nelaimīga, jo Intiņas aiziešana ir grūts pārbaudījums viņas tuviniekiem un arī mums, daugavietēm. Man ir žēl, ka nevaru būt klāt un palīdzēt šo brīdi padarīt vieglāku. Tomēr es ticu, ka Daugavietē kā mūža organizācija palīdzēs savai māsai ar vieglu soli aiziet pa balto mūžības ceļu, ceļu pie Gaismas un Tēva.

Intiņ, lūdzu, piedod par prombūtni, par nepateiktajiem vārdiem, par nespētajiem darbiem... Sūtu Tev savu mīlestību, kas ir augstāka par šīs zemes rūpēm.

*No vienas mūžības uz otru ejot,
Šai gaismas mirklī, ko par dzīvi sauc,
Vien vēlos, lai, man citus netraucējot,
Zem ievu krūma pakavēties ļauts.*

/Ā.Elksne/

Sit Tibi Terra Levis!

DAUGAVIETE FIL! DZIDRA LŪSE, 109. C! 20.07.1937.–13.10.2015.

Dzidra dzimusi Latvijas brīvvalstī 1937. gada 20. jūlijā jurista un studentes ģimenē. Māte Ērika Strautmane, daugaviete, 24. coetus, studēja baltu filoloģiju Latvijas Universitātē. Tēvs Augusts Strautmanis strādāja par advokātu un bija šahists (1948. gadā Latvijas čempions). Dzidra bija pirmais bērns ģimenē, vēl bija brālis Guntis un māsas Māra un Baiba. Liela un draudzīga ģimene, kurā netrūka arī problēmu – Māra bija ļoti slimā. Sākoties karam, ģimene no mājīgā dzīvokļa Rīgas centrā pārcēlās uz ģimenes īpašumu Talsu pusē, kur arī sākās Dzidras skolas gaitas.

Dzidra bija ļoti enerģisks un dažādās jomās apdāvināts bērns. Viņu interesēja gan literatūra, gan matemātika un fizika. Ģimenes drauga dzejnieka Kārļa Krūzas iespaidota, viņa uzrakstīja savus pirmos dzejoļus. 1955. gadā ar izcilām sekmēm beidza Talsu vidusskolu un devās studēt uz Rīgu. Dzidra iestājās Latvijas Universitātes Fizikas nodaļā, ko beidza ar labām sekmēm. Studiju laikā viņa sastapa savu nākamo vīru Dzintaru Lūsi, apdāvinātu fiziķi. Ģimenē piedzima divi bērni – meita Lelde un dēls Juris.

Dzidras pirmā darba vieta bija Fizikas institūts, pēc tam Latvijas Universitātes Skaitļošanas centrs un tad – Rīgas Politehniskais institūts (tagad – Rīgas Tehniskā universitāte), kurā par Augstākās matemātikas pasniedzēju viņa nostrādāja līdz pensijai. Šis izglītošanas darbs Dzidrai sagādāja patiesu gandarījumu. Viņa rīkoja ikgadējas konferences par interesantām tēmām, piemēram, matemātika un arhitektūra, kas bija populāras studentu vidū. Daudzi viņas studenti kļuva par pieprasītiem un labiem speciālistiem.

Visu mūžu Dzidra nepārtraukti mācījās, cēla savu kvalifikāciju pasniedzējas darbā un arī apguva jaunas valodas, piemēram, japāņu. Viņu interesēja viss jaunais, kas notika ne tikai Latvijā, bet arī citās zemēs. Dzidra daudz ceļoja un apmeklēja dažādas vietas – Kamčatku, Kobi, Sidneju.

Atmodas laikā, kad tika atjaunota korporācija *Daugaviete*, Dzidra kopā ar citām daugaviešu meitām tika uzņemta pirmajā atjaunotnes 109. coetā. Svinīgais solījums tika parakstīts 1990. gada 24. martā, piešķirtas krāsas, un viņa tika uzņemta Speciālajā konventā. Kopš tā brīža Dzidra aktīvi iesaistījās atjaunotās korporācijas dzīvē – literāros vakaros, kas daudzām meitenēm un krāsnesēm kļuva neaizmirstami.

Pēc Filistru biedrības atjaunošanas 1996. gadā Dzidra filistrējās un aktīvi iesaistījās Filistru biedrības pasākumos. Viņa apciemoja tālu no Rīgas dzīvojošās Latvijas laika filistres un arī gatavoja rakstus „Pars Pro Toto”. Labprāt arī satikās ar Aktivā konventa meitenēm, lai dalītos gan ar zināšanām, gan emocijām.

Gadiem ritot, Dzidra arvien uzturēja saites ar korporāciju un centās apmeklēt tās pasākumus. Viņa piedalījās vēl pagājušajā rudens komersā. Saikne ar *Daugavieti* deva ne tikai pozitīvas emocijas, bet arī spēku, lai cīnītos ar slimību.

2015. gada 13. oktobrī neilgi pirms pusnakts Dzidra pēkšņi aizgāja mūžībā. Lai arī šī nāve ir smags un sāpīgs zaudējums, viņas enerģiskais tēls paliks gaišā piemiņā mūsu sirdīs. Lai miers viņas nemirstīgajai dvēselei!

Sit Tibi Terra Levis!

Fil! Lelde Sermone, 111. coetus

DAUGAVIETE ILZE KULPE

25.02.1943.–13.07.2015.

Ilze Kulpe (dzimusi Stūrīte) dzimusi Saldū 1943. gada 25. februārī. Vecāki – Voldemārs un Elvīra Stūrīši. Ilze kristīta Saldus baznīcā. Kā jau daudzām tā laika ģimenēm arī viņiem nācās doties bēgļu gaitās, tāpēc Ilze mācījies gan Gaiķos, gan Blidenē. Vidusskolu beigusi Madonā. Par savām bērnības mājām Ilze sauca “Atpūtas” Bērzaunes pagastā, Madonas novadā, kur jau no bērnības apgūta sūrā lauku ikdiena. Pēc vidusskolas beigšanas Ilze mācības turpināja Liepājas Pedagoģiskajā institūtā, kur tika apgūta sākumklašu skolotājas profesija. Liepājas Pedagoģiskajā institūtā Ilze satika savu nākamo vīru Robertu Kulpi, kas tobrīd strādāja institūtā par meistarū. Pēc institūta absolvēšanas Ilze kā jaunā speciāliste tika nosūtīta uz Ikšķili, kurp devās kopā ar savu līgavaini. 1968. gadā Ilze un Roberts apprecējās. 1970. gadā jaunajā ģimenē piedzima meita Egita, bet vēl pēc pieciem gadiem, 1975. gadā, dēls Valdis. Ikšķīles 8-gadīgā skola (vēlāk vidusskola) bija Ilzes vienīgā darbavieta, kur pavadīti vairāk nekā 30 gadi. Ilze bija ļoti mīlēta sākumklašu skolotāja, pēdējos desmit gadus – sākumskolas mācību daļas pārzine jeb kā kolēģi un skolēni viņu sauca – *Mazās skolas direktore*. Aiziešana pensijā Ilzei bija ļoti smags pārmaiņu laiks, viņa ļoti skuma pēc skolas, saviem skolēniem, kolēģiem. Taču tad meitas ģimenei pievienojās meitiņa Sindija. Ilzes ikdienā ienāca atbildīgie omītes pienākumi. Mīlās omītes gādību izbaudījuši četri mazbērni: Sindija, Oliveri, Odrija un Otars.

Ilzes vaļasprieki:

- Ceļošana, ceļojumu emociju un iespaidu apkopošana. Daudzie albumi glabā atmiņas par ceļojumiem pa Volgu, uz Norvēģiju, Karpatiem, Sibīriju, Armēniju utt.
- Klūdziņu pinumi – 25 gadus Ilze darbojās Engures lietišķās mākslas studijā. Viņas darbi priecējuši gan Latvijas iedzīvotājus dažādās izstādēs, mākslas dienās, gadatirgos, gan aizceļojuši tālu, tālu aiz Latvijas robežām. Ilzes pinumi deva ne tikai prieku, bet arī

materiālu atbalstu, jo tieši tobrīd ģimene uzsāka mājas būvniecību. Vēl šobrīd ģimene atceras, kā tika „nopīta” māja...

- Saimniekošana – Ilze bija Saimniece ar lielo burtu. Viņai ļoti patika rīkot svētkus, iepriecinot viesus gan ar ārkārtīgi gardiem ēdieniem, gan interesanti noformētu galdu, gan izdomājot dažādus pārsteigumus. Ilzei lielu prieku sagādāja arī konservēšana un ievārījumu vārīšana. Ar prieku pagrabā tika rindotas burciņas, kas ziemā ģimenei, radiem un draugiem atgādināja par vasaru.
- Pēc Latvijas neatkarības atgūšanas Ilze kopā ar savu mammīti darbojās studenšu korporācijā *Daugaviete*.
- Vairāk nekā 20 gadus Ilze un Roberts dziedāja jauktajā kori “Ikšķile” (iepriekšējais nosaukums – “Juglas zieds”), ar ko kopā vairākkārt piedalījās arī Dziesmu svētkos.

Pēdējos gados, kad pasliktinājās Ilzes veselība, viņa pati vairs nevarēja aktīvi piedalīties sabiedriskajā dzīvē, līdz ar to viņas ikdiena pārsvarā saistījās ar savu mīlo aprūpēšanu un lutināšanu. Mamma aktīvi sekoja līdzi katra tuvinieka ikdienas gaitām. Par tradīciju bija kļuvuši Ziemassvētkos mammas dāvinātie pieraksti, kur tika apkopoti katras ģimenes gada laikā apmeklētie pasākumi, ekskursijas, ceļojumi, komandējumi, sporta aktivitātes, panākumi utt.

Ilzes sirsnīga pēkšņi pārstāja pukstēt 2015. gada 13. jūlijā plkst. 7.00.

Pēc sievas, mammas un omītes skumst vīrs Roberts, meita Egita, znots Aigars, dēls Valdis, vedekla Iveta un mazbērni Sindija, Oliveri, Odrija un Otars:

*Tu mums visu, visu atdevi,
Nekā nelūdzi un neprasīji sev.
Tā mēs pieminēsim Tevi,
Teicot simtu paldies Tev...*

Sit Tibi Terra Levis!

STABURADZE DIBIN! FIL! MIRDZA MĀLIŅA-ŪDENĀNE, 2.11.1922.–21.10.2014.

Dzimusi Vidzemē, Grostonas “Veizēnos”, 5 bērnu ģimenē. Meitas uzvārds – Māliņa. Līdz astoņu gadu vecumam skolojās mājniecībā, bet no 1930. līdz 1935. gadam izglītību apguva Mežotnes pamatskolā. No 1936. gada mācījās Madonas ģimnāzijā, bet 1937. gadā turpināja mācības Bauskas vidusskolā, kuru absolvēja 1941. gadā. 1943. gadā pieteicās veterinārijas studijām Latvijas Universitātē, taču mācības finansiālu apstākļu dēļ neuzsāka. 1944. gadā, tuvojoties fronte, Mirdza izlēma doties uz Rīgu un izņemt dokumentus no universitātes, tomēr šī apņemšanās uz laiku izšķīra no mājiniekiem, jo fronte bija atnākusi līdz Iecavai un mājās tikt vairs nebija iespējams.

1944. gada 2. novembrī, tieši savā 22. dzimšanas dienā, Mirdza Māliņa devās bēgļu gaitās no Liepājas uz Vāciju, kur sastapa Veterinārās medicīnas fakultātes dekānu prof. M. Rolli un viņa ģimeni (vēlāk profesors *dr. med. vet.* Miķelis Rolle kļuš par *Staburadze* goda filistru). Šī bija nejauša, bet laimīga satikšanās, jo profesors atcerējās Mirdzu un aicināja uzsākt veterinārijas studijas Minhenē, *UNRRA (United Nations Relief and Rehabilitation Administration)* universitātē, kur pats jau bija mācībspēku sastāvā kopš 1945. gada.

Minhenē, *UNRRA* universitātē, tiek pavadīti divi studiju gadi. Tur 1947. gada 2. septembrī kopā ar 8 citām latviešu studentēm tiek dibināta arī studenšu korporācija *Staburadze*. Dibin! fil! Mirdza Māliņa ir arī pirmā *Staburadze* seniore. Minhenē pavadītais laiks nav ilgs, jau 1948. gada 6. martā visas korp! dibinātājas saņem krāsas un *staburadžu* darbība Minhenē noslēdzas, jo 1948. gadā *UNRRA* universitāte tiek likvidēta un studenti pēc Izglītības ministrijas pārbaudījumiem tiek sadalīti studēšanai dažādās Dienvidvācijas augstskolās.

Dibin! fil! Mirdzas Māliņas tālākais ceļš ved uz *Giessen am Lahn Hessen*. Ģisenē Mirdza iepazīstas ar Alfrēdu Ūdenānu, un 1949. gada Ziemassvētku vakarā viņus salaulā latviešu ev. lut. draudzes mācītājs Kalnājs. *Justus Liebig Hochschule* Veterinārmedicīnas fakultāti Mirdza Māliņa-Ūdenāne absolvē 1950. gadā. Tomēr 1952. gadā, emigrējot tālāk uz ASV, Vācijas studijas un diploms pilnībā netiek atzīts, tāpēc no 1954. līdz 1956. gadam Mirdza Māliņa-Ūdenāne studē ASV, iegūstot diplomu un tiesības strādāt veterinārijas jomā Mičiganā. Turpat ASV, Detroitā, 1952. gadā piedzimst Mirdzas un Alfrēda meita Vija, kas arī šobrīd ir s!k! *Staburadze* filistre.

Savu darbību *Staburadze* Mirdza Māliņa-Ūdenāne aktīvi atsāk Detroitā 1953. gadā un vairākus gadus pēc kārtas arī

prezidē S!P!K!, jo ir vienīgā *staburadze*. Visu šo laiku kopš aizbraukšanas no Minhenes *Staburadze* nav pārtraukusi savu darbību – spītējot attālumam, korporācijas locekles turpinājušas savstarpēji sazināties un uzņemt arī jaunas *staburadzes*.

Līdztekus korporācijas dzīvei dibin! fil! Mirdza Māliņa-Ūdenāne aktīvi līdzdarbojas latviešu Sv. Pāvila draudzes padomē un līdz pat mūža nogalei iesaistās visos draudzes sarīkojumos, tādējādi popularizējot latviešu svētkus un svinamās dienas. 2013. gada 9. novembrī mūžībā aiziet Mirdzas Māliņas-Ūdenānes dzīvesbiedrs Alfrēds Ūdenāns.

Atceroties mūsu dibin! fil! Mirdzu Māliņu-Ūdenāni, daudzējādā ziņā var teikt, ka viņa ir bijusi apbrīnojams cilvēks un apbrīnojama sieviete, un *Staburadze* devīze “Tēvzemei, Uzticībai, Izturībai” ir bijusi arī viņas dzīves moto. Ģimene, latviešu tradīcijas, latviešu baznīca ASV, kā arī *Staburadze* bija svarīgākās lietas viņas dzīvē, to pierādīja viņas sirsnība un atklātība vēstulēs. Dibin! fil! Mirdza Māliņa-Ūdenāne ir bijusi drosmīga sieviete, kura, pateicoties savai pārliecībai par korporācijas ideju, ir veikusi arī nepārspējamus “varoņdarbus” pēckara Vācijā, lai nokļūtu uz komersu. Ja pārļapojam senāk izdotos *staburadžu* izdevumus, kas atrodami mūsu arhīvā, varam iepazīties arī ar Mirdzas Māliņas-Ūdenānes dzejnieces talantu. Protams, nedrīkst aizmirst arī to, ka mūsu dibinātāja ir sacerējusi vārdus *Staburadze* Karoga dziesmai. Mūsu dib! fil! vienmēr ir piedomājusi par notikumiem Latvijā, tāpat finansiāli ar ziedojumiem atbalstījusi dažādus projektus, piemēram, Latvijas Okupācijas muzeju un citus, viņasprāt, cēlus mērķus.

2014. gada 21. oktobrī *Farmington Hills*, Mičiganā, nesagaidot savu 92. gadadienu, dibin! fil! Mirdza Māliņa-Ūdenāne aiziet mūžībā. *Staburadžu* domās un sirdīs Mirdza Māliņa-Ūdenāne vienmēr būs dzīva, mēs vienmēr viņu atcerēsimies un godāsim, dziedot savu Karoga dziesmu, un vienmēr viņu pieminēsim pateicībā par mūsu lielāko dāvanu – kopā ar citām dibinātājām radīto *Staburadze* un tās izvešanu cauri trimdai, lai 1993. gadā to atvestu Tēvzemē. Arī turpmāk pieminēsim mūsu dibinātāju par viņas sirsnību un mīlestību, kuras klātbūtne, par spīti okeānam, kas šķīra viņu no Latvijas *staburadzēm*, vienmēr bija skaidri jaušama. Pēdējā gaitā *Staburadze* dibin! fil! Mirdzu Māliņu-Ūdenāni izvadīja 2014. gada 29. oktobrī no ev. lut. Sv. Pāvila baznīcas Mičiganā.

Sit Tibi Terra Levis!

STABURADZE FIL! VIJA FREIMANE, 18. C! 23.10.1927.–10.08.2015.

Vija Freimane, meitas uzvārdā Stērstiņa, dzimusi 1927. gada 23. oktobrī Rubenē, skolotāju ģimenē. Kad ģimene pārceļas uz Kurzemi, tēvs Jānis ir Popes skolas direktors, savukārt māte Alina – skolotāja. Vijai ir vecāks brālis Laimonis, kurš mācās Ventspilī. Pēc Popes pamatskolas beigšanas Vija, izturot iestājekāmenu, mācās Liepājas ģimnāzijā.

1944. gadā Vija kopā ar vecākiem un vecmāmiņu bēgļu gaitās izceļo uz Vāciju, Vijas brālis paliek Latvijā. Vija bēgļu nometnē Vircburgā pavada turpmākos piecus dzīves gadus, dzied kori un absolvē Vircburgas Latviešu ģimnāziju. Šajā laikā mūžībā aiziet Vijas tēvs Jānis.

1952. gadā Vija nonāk Filadelfijā, Pensilvānijas štatā, ASV. 1954. gadā Vija iestājas Pensilvānijas Universitātē, un tur, pavadot turpmākos četrus studiju gadus, iegūst bakalaura grādu medicīnas zinībās un strādā par medmāsu.

1956. gada 11. augustā Filadelfijā Vija noslēdz laulību ar korporācijas *Fraternitas Vanenica* filistru Laimoni Freimani, kurš absolvējis Mičiganas Valsts universitāti un ieguvis inženiera-elektrika grādu. Pēc laulībām Vija un viņas vīrs Laimons dzīvo Ņūdžersijā, kur viņš strādā uzņēmumā "Bell Laboratories".

1968. gadā Vija kopā ar vīru pārceļas uz dzīvi Čikāgā. Līdztekus studijām *De Paul* universitātes vakara skolā, kur pilnveido zināšanas gan māsu, gan humanitārajās zinībās, Vija strādā *Northwestern* universitātes slimnīcā, sirds operāciju un asinsriņķošanas traucējumu nodaļā. Vija kopā ar vīru regulāri apmeklē operu.

1978. gada 25. novembrī Vija pievienojas *Staburadze* saimei, kopā ar vēl četrām coetus māsām veidojot 18. c!.

Kad 1980. gadā Vijas vīram Laimonim tiek piedāvāts darbs Restonā, netālu no ASV galvaspilsētas Vašingtonas, abi pārceļas uz dzīvi tur. Pēc kāda laika Vijas māte pārceļas uz dzīvi pie meitas un viņas vīra. Vija atsāk darbu slimnīcā un aktīvi piedalās Vašingtonā dzīvojošo latviešu sabiedriskajā dzīvē. Vija un Laimons aktīvi piedalās latviešu studenšu un studentu

korporāciju dzīvē un kopā ceļo gan pa Dienvidameriku, gan Eiropu. Viesojoties Latvijā, Vija atjauno saikni ar savu brāli Laimoni, kurš tajā laikā dzīvo Rīgā.

Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas Vija aktīvi darbojas *Staburadze* Latvijas konventa dzīvē. 1993. gada 1. jūlijā, fil! Vijai klātesot svinīgajā konventā, pirmajam Latvijā atjaunotajam *Staburadze* coetam – 22. c! – tika uzliktas krāsas.

Savās atmiņās par Viju dalās viena no *Staburadze* Latvijas konventa dibinātājām – viņas krustbērns fil! Ilona Zunde, 22. c!: „Ar Viju kopā būt vienmēr bija patīkami un viegli, jo viņa atklātībai pretī sniedza atklātību, godīgumam godīgumu un vienkārši lika būt tādam, kāda esi. Viņa nepārtraukti steidzās darīt labu, palīdzēt savai dzimtenei Latvijai, no kuras bija spiesta doties bēgļu gaitās, nezaudēt drosmi, meklēt un saskatīt patieso cilvēcisko skaistumu jebkurā no cilvēkiem. Vija mums katram dvēselē atstāja daļu no savas gaišās un labsirdīgās sirds. Viņa palīdzēja. Uzvedināja. Iedvesmoja. Iepriecināja. Mācīja – ja tevi kāds vēlas lauzt vai liekt kā priedi Jūrmalas dzestrajās vējos, neliecies un nelūzti – izturi, cīnies, tu visu vari! “Rīt būs jauna diena, galvenais, tici sev, un redzēsi– būs tieši tā, kā tu vēlies!” teica Vija.

1994. gadā nomirst Vijas māte Alina, kas apglabāta Rīgas Meža kapos, savukārt 2003. gadā mūžībā aiziet Vijas dzīvesbiedrs Laimons Freimanis.

Freimaņu ģimenes nama durvis vienmēr bija atvērtas gan *staburadzēm*, kas tur varēja iegriezties pēc darba, kā arī konventiem un kungu vakariem. *Staburadzes* Viju atminas kā dzīvespriecīgu, sirsnīgu un atvērtu personību, kura bija aktīva sabiedriskajā dzīvē un prieku rada dziedāšanā, piedaloties Dziesmu svētkos Rīgā un godājot dziesmu arī ikdienā.

2015. gada 10. augustā Restonā, nesagaidot savu 88. gadadienu, fil! Vija Freimane aiziet mūžībā.

Sit Tibi Terra Levis!

t/l sen! taut! Ilze Rudzāte, 47. c!

2015. gada 26. oktobris

NĀKAMAJĀ NUMURĀ LASIET:

- sarunu ar fil! Uldi Gravu, *lettonus*
- interviju ar fil! Ilmaru Rimšēviču, *lettonus*
- fil! Eižena Upmaņa, *frater arctus* atstātais mantojums
- intervija ar ārlietu ministru Edgaru Rinkēviču
- P!K!V!K! pašportrets
- 2016.gada jubilāri
- labākie krāsu refertāti un citi notikumi buršu sabiedrībā

SCIENTIAE
ET
PATRIAE

LKA/PK interns izdevums

Žurnāla veidošanā piedalījušies:
redaktore fil! Kaiva Krastiņa, *daugaviete*

redkolēģija:

fil! Dmitrijs Trofimovs, *frater arctus*
fil! Elviss Strazdiņš, *latvus*
fil! Māris Matrevics, *frater metropolitanus*
com! Oless Hristenko, *frater lataviensis*
fil! Inese Tauriņa, *dzintra*
taut! Madara Cimмерmane, *imeriete*
fil! Elīna Šmite, *imeriete*
com! Sandra Grigorjeva, *gundega*

ziņas no konventiem apkopojusi
taut! Agnese Gailuma, *daugaviete*

korektore:

fil! Ieva Rozenberga, *daugaviete*,
maketētāja: Rita Kalniņa
draudzīgais šaržs no arhīvu materiāliem
Žurnāla drukātais izdevums iznāk ar Jelgavas tipogrāfijas atbalstu

Par iespēju saņemt žurnālu interesēties
savās korporācijās vai rakstīt:
e-pasts: universitas@pk.lv
adrese: Aldaru iela 7, Rīga, LV - 1050
timeklvietne: pk.lv/universitas

KĻŪDU LABOJUMS

U! refkolēģija atvainojas: Fil! Veiko Spolītim, *revelus* par nekorektu uzvārda rakstību 106. numura 8. lapā un
Ventonia par korporācijas piederības piedēvēšanu 18. novembra fotoreportāžas fotogrāfam Kasparam Filipam Dobrovoļskim.

UNIVERSITAS

